

STRATEGIJA PREMA MLADIMA OPĆINE VELIKA KLADUŠA 2026-2031.

Velika Kladuša, 2026. g.

Sadržaj	
Popis tabela	4
Popis grafika.....	4
Metodologija izrade strategije prema mladima Općine Velika Kladuša i pristup izradi dokumenta.....	6
Koordinaciono tijelo i Radne grupe	6
Istraživanje o položaju i potrebama mladih.....	8
Politike prema mladima u Bosni i Hercegovini.....	12
2. STRATEŠKA PLATFORMA.....	14
Izvod iz SWOT analize.....	14
2.1. Situaciona analiza	21
2.1.1. Obrazovanje mladih	25
2.1.1.1. Pravni i institucionalni okvir	25
2.1.1.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih.....	26
2.1.2. Rad, zapošljavanje i poduzetništvo	32
2.1.2.1. Pravni i institucionalni okvir	32
2.1.2.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih.....	33
2.1.3. Zdravstvena zaštita mladih.....	36
2.1.3.1. Pravni i institucionalni okvir	36
2.1.3.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih.....	38
2.1.4. Socijalna briga mladih.....	41
2.1.4.1. Pravni i institucionalni okvir	41
2.1.4.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih.....	43
2.1.5. Aktivno sudjelovanje mladih u zajednici i slobodno vrijeme mladih	45
2.1.5.2. Pravni i institucionalni okvir	46
2.1.5.3. Iz analize o položaju i potrebama mladih.....	47
2.1.6. Informisanje i mobilnost mladih.....	52
2.1.6.1. Pravni i institucionalni okvir	53
2.1.6.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih.....	53
2.1.7. Kultura i sport	58
2.1.7.1. Pravni i institucionalni okvir	58
2.1.7.3. Iz analize o položaju i potrebama mladih.....	60
2.1.8. Sigurnost mladih.....	63
2.1.8.1. Pravni i institucionalni okvir	63

2.1.8.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih.....	64
2.2. Vizija razvoja institucionalne brige o mladima u općini Velika Kladuša.....	67
3. STRATEŠKI CILJEVI	69

Popis tabela

Tabela 1 Demografske karakteristike populacije mladih u Velikoj Kladuši.....	8
Tabela 2 Demografske karakteristike populacije mladih u Velikoj Kladuši.....	22
Tabela 3 Broj upisanih učenika u osnovnu školu.....	27
Tabela 4 Broj upisanih učenika u srednje škole u Velikoj Kladuši i USK.....	28
Tabela 5 Studenti prema mjestu prebivališta.....	29
Tabela 6 Prikaz finansijskih izdvajanja u oblasti obrazovanja prema izvršenjima budžeta.....	30
Tabela 7 Zaposlenost u Unsko-sanskom kantonu po općinama.....	33
Tabela 8. Mladi koji nisu obavili sistematski po općinama.....	39
Tabela 9 Vrste socijalne pomoći koje se mogu odnositi na mlade.....	45
Tabela 10 Pregled finansijskih izdvajanja za mlade.....	51
Tabela 11 Načini informisanja mladih o sadržajima namijenjenih mladima.....	56
Tabela 12 Podrška Općine Velika Kladuša mobilnosti mladih po pojedinačnim zahtjevima.....	Error! Bookmark not defined.
Tabela 14 Podrška Općine Velika Kladuša za kulturu i sport.....	62
Tabela 15. Pregled udruženja iz oblasti kulture na području općine Velika Kladuša.....	62

Popis grafika

Grafik 1. Stipendiranje mladih.....	31
Grafik 2. Vladini programi zapošljavanja.....	34
Grafik 3. Pokretanje vlastitog biznisa.....	35
Grafik 4. Sistematski pregled.....	38
Grafik 5. Vrsta zdravstvenog osiguranja.....	40
Grafik 6. Kako mladi stanuju.....	44
Grafik 7. Zanimanje za politiku.....	47
Grafik 8. Utjecaj pojedinca na promjene u društvu.....	48
Grafik 9. Glasanje mladih na izborima.....	49
Grafik 10. Članstvo u organizacijama.....	50
Grafik 11. Odlazak iz zemlje.....	55
Grafik 12. Posjećivanje kulturnih događaja.....	60
Grafik 13. Posjećivanje sportskih događaja.....	61
Grafik 14. Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom.....	65

1. Uvod

Mladi predstavljaju jedan od najvažnijih resursa svake zajednice, nezaobilazan faktor društvenog i ekonomskog razvoja, pa tako i Općine Velika Kladuša. Smještena na krajnjem sjeverozapadu Bosne i Hercegovine, na granici s Republikom Hrvatskom, Velika Kladuša je općina s bogatim historijskim naslijeđem, značajnim privrednim potencijalima i dinamičnom lokalnom zajednicom. Kreativnost mladih, njihovo obrazovanje i spremnost na angažman predstavljaju pokretačku snagu koja može oblikovati budućnost ove zajednice na način koji odgovara potrebama i ambicijama novih generacija. U tom smislu, ulaganje u mlade je strateška odluka čiji se efekti ogledaju u svakom segmentu društvenog i ekonomskog života općine.

Usvajanjem Zakona o mladima Federacije Bosne i Hercegovine 2010. godine, kreiranje i usvajanje strategije prema mladima postaje zakonska obaveza svih nivoa vlasti. „Strategija prema mladima“ jeste dokument institucija vlasti s programskim pristupom djelovanjima prema mladima, što uključuje definirane probleme i potrebe mladih, strateške pravce djelovanja te ciljeve strategije i mjere za realizaciju ciljeva strategije.¹

Ovaj programski okvir podrazumijeva saradnju institucija vlasti s omladinskim sektorom koji obuhvata omladinske organizacije, organizacije koje rade s mladima, institucije koje se bave pitanjima od interesa za mlade, donosioce odluka, medije, akademsku zajednicu i druge relevantne aktere. Upravo ovako shvaćen omladinski sektor osigurava da strategija prema mladima ne ostane isključivo administrativni dokument, već živ program koji odražava stvarne potrebe i potencijale mladih. Cjelokupan proces izrade i usvajanja strategije stoga treba biti proveden uz puno učešće mladih i njihovih predstavnika koji su ravnopravni partneri u njegovom kreiranju.

Strategija prema mladima Općine Velika Kladuša izrađuje se kao dokument kojim se definišu pravci djelovanja prema mladima u periodu 2026–2031. godine. Njen nastanak rezultat je participativnog procesa koji je uključio istraživanje o položaju i potrebama mladih, rad stručnih tijela te aktivno sudjelovanje samih mladih u svim fazama izrade. Ovaj strateški okvir nastoji osigurati koordinirano djelovanje svih relevantnih aktera, od općinske uprave i obrazovnih institucija, do organizacija civilnog društva i privrednog sektora, a sve s ciljem unapređenja kvaliteta života mladih i jačanja njihove uloge u razvoju lokalne zajednice.

Kroz ovaj dokument, Općina Velika Kladuša potvrđuje svoju opredijeljenost da mladima pruži podršku i osigura prostor za aktivno učešće u oblikovanju zajednice u kojoj žive. Cilj je stvoriti okruženje u kojem mladi prepoznaju Veliku Kladušu kao mjesto gdje njihov doprinos ima smisla i gdje vlastitu budućnost mogu graditi kod kuće.

¹ Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine, Član 4, stav 7, Službene novine Federacije BiH, br. 36/10

Metodologija izrade strategije prema mladima Općine Velika Kladuša i pristup izradi dokumenta

Institut za razvoj mladih KULT i Vijeće mladih Općine Velika Kladuša ostvarili su saradnju u okviru projekta Smislimo, kreirajmo i usvojimo politike prema mladima u okviru kojeg Institut u partnerstvu sa Vijećem mladih Federacije BiH i Mrežom omladinskih centara za animiranje, razvoj i trening Republike Srpske (M.O.C.A.R.T.) podržavaju institucije vlasti u izradi i provedbi politika prema mladima i mehanizama koji osiguravaju institucionalnu brigu o mladima u BiH.

Nosilac procesa izrade strateškog dokumenta je Vijeće mladih Općine Velika Kladuša uz podršku Službe za upravu, društvene djelatnosti i zajedničke poslove, sa odsjecima Općine Velika Kladuša.

Koordinaciono tijelo i Radne grupe

Za potrebe izrade strategije prema mladima općinski načelnik je imenovao Koordinaciono tijelo i radne grupe koje je sa Institutom za razvoj mladih KULT saradivalo u svim fazama izrade strategije a sukladno ključnim principima izrade strateških dokumenata, a kako je definisano članom 3 Uredbe o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH².

Koordinaciono tijelo za izradu Strategije prema mladima Općine Velika Kladuša sa akcionim planom za period 2026-2031 g. činili su:

- 1. Jasna Topčagić-Hadžić, predsjednik**
- 2. Elvira Dizdarević, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za obrazovanje i nauku mladih**
- 3. Džuneid Šakinović, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za rad, zapošljavanje i poduzetništvo mladih**
- 4. Alma Pehlić, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za socijalnu brigu**
- 5. Munira Muminović, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za zdravstvenu zaštitu i sigurnost mladih**
- 6. Velmir Zahirović, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za kulturu i sport**
- 7. Sevda Muratović, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za aktivizam mladih (učešće, volontiranje, slobodno vrijeme i mobilnost mladih)**
- 8. Čamil Kasumović, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za sigurnost mladih**
- 9. Anela Dizdarević, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za informisanje mladih**

Zadatak potpredsjednika/rukovodioca radne grupe je da koordiniše i rukovodi Radnom grupom iz Rješenja o imenovanju Koordinacionog tijela i radnih grupa za izradu Strategije prema mladima Općine Velika Kladuša sa akcionim planom za period 2026-2031. godina u saradnji sa Predsjednikom.

Radna grupa za obrazovanje i nauku mladih:	Elvira Dizdarević, rukovodilac (JU Gimnazija Velika Kladuša) Veldina Alibegić, član (JU Osnovna škola „25. novembar“ – Aktiv direktora osnovnih škola)
---	---

² Uredba o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH. Dostupno na:
<https://fzpr.gov.ba/files/Uredbe/Uredba%20o%20izradi%20strateskih%20dokumenata%20.pdf>, Pristupljeno: 20.4.2026.

	Haris Hodžić, član (Vijeće mladih Općine Velika Kladuša) Nisveta Hodžić, član (JU OŠ Donja Vidovska)
Radna grupa za rad, zapošljavanje i poduzetništvo mladih:	Džuneid Šakinović, rukovodilac (Udruženje poduzetnika Općine Velika Kladuša) Elvira Libić, član (Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i implementaciju projekata) Muhamed Tabaković, član (JU Služba za zapošljavanje Bihać – Biro Velika Kladuša) Emina Mujkić, član (Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i implementaciju projekata)
Radna grupa za zdravstvenu zaštitu mladih:	Munira Muminović, rukovodilac (Dom zdravlja Velika Kladuša) Adis Ćerimović, član (Dom zdravlja Velika Kladuša) Remiza Nina Keserović, član (Udruženje „Zajedno pod krilima“) Ervin Miljković, član (Mladi crvenog križa OVK)
Radna grupa za socijalnu brigu:	Alma Pehlić, rukovodilac (JU Centar za socijalni rad) Eda Sarajlija, član (JU Centar za socijalni rad) Najla Dolić, član (Udruženje roditelja djece i mladih sa posebnim potrebama „I mi postojimo“) Nermina Latić, član (Udruženje „Korak“)
Radna grupa kulturu i sport	Velmir Zahirović, rukovodilac (Sportski savez Općine Velika Kladuša) Lajla Džanić, član (JU Osnovna muzička škola „Nusret Keskin Braco“) Jasmina Keserović, član (JU Centar za kulturu i obrazovanje „Zuhdija Žalić“) Anis Keserović, član (KUD Tono Hrovat)
Radna grupe za aktivizam mladih (učesće, volontiranje, slobodno vrijeme i mobilnost mladih)	Sevda Muratović, rukovodilac (Vijeće mladih Općine Velika Kladuša) Lea Miljković, član (Crveni križ OVK) Zana Vukalić, član (Vijeće učenika JU Gimnazija Velika Kladuša) Delista Omeragić, član (Omladinska banka OVK)
Radna grupa za sigurnost mladih:	Ćamil Kasumagić, rukovodilac (IV Policijska uprava VK) Belma Talić, član (Vijeće mladih OVK) Edin Šabanagić, član (Tim za koordinaciju u borbi protiv ovisnosti) Ismet Delić, član (IV Policijska uprava VK)
Radna grupa za informisanje mladih:	Anela Dizdarević, rukovodilac (JP RTV Velika Kladuša) Ilda Muhić, član (Trend radio) Lajla Žalić Dautović, član (Vijeće mladih OVK) Angelina Delić, član (OŠ „Fadil Bilal“ Šumatac)

Koordinaciono tijelo i radne grupe su u procesu izrade strateškog dokumenta radili na utvrđivanju sistemskih odgovora na potrebe mladih i uspostavljenih mehanizama brige o mladima a zatim kreiranju strateških ciljeva u okviru kojih će se razvijati mehanizmi i mjere podrške u oblastima od interesa za mlade a što su:

1. Obrazovanje i nauka mladih
2. Rad, zapošljavanje i poduzetništvo mladih
3. Socijalna briga mladih
4. Zdravstvena zaštita mladih
5. Kultura i sport

6. Aktivizam (učesće, volontiranje, migracije) mladih
7. Mobilnost mladih
8. Informisanje mladih
9. Slobodno vrijeme
10. Identitet mladih
11. Sigurnost mladih

Gore pomenute oblasti su takođe bile predmetom istraživanja o položaju i potrebama mladih a u svrhu kreiranja strateškog djelovanja prema mladima koje se utvrđuje strategijom prema mladima Općine Velika Kladuša.

Istraživanje o položaju i potrebama mladih

Istraživanje o položaju i potrebama mladih je uz mapiranje postojećih odgovora polazište za izradu situacione analize kao osnova strateške platforme pri izradi strategije prema mladima.

Prikupljanje podataka sa terena realizirano je od 18. augusta do kraja decembra 2025. godine. Anketari su za potrebe prikupljanja podataka sa terena koristili standardizirani upitnik koji Institut koristi za potrebe istraživanja položaja i potreba mladih u BiH. Za potrebe provedbe ovog istraživanja na terenu je metodom slučajnog uzorka anketirano 347 osoba u dobi između 15 i 30 godina, a koje žive na području općine Velika Kladuša.

Prilikom određivanja veličine i obuhvata uzorka uzete su u obzir ključne demografske karakteristike populacije mladih ove lokalne zajednice (spol, dob, mjesto boravka). Osim anketiranja ispitanika, kao sastavni dio istraživanja urađene su dvije fokus grupe, jedna sa mladima iz gradskih a jedna fokus grupa sa mladima iz prigradskih naselja općine Velika Kladuša u cilju boljeg razumijevanja podataka iz istraživanja. Po okončanom istraživanju, sačinjena je Analiza položaja i potreba mladih na području općine Velika Kladuša sa ključnim nalazima i preporukama u pravcu unapređenja položaja mladih.

Referentni period koji je obuhvaćen analizom stanja u institucijama vlasti je 2023., 2024. i 2025. godina.

Kao osnova za statističke podatke o populaciji mladih Velike Kladuše korišteni su podaci sa popisa stanovništva provedenog 2013. godine. Iako je popis proveden prije 10 godina te su mnogi njegovi podaci donekle upitni vrijednosti (zbog različitih demografskih promjena na području BiH), podaci su korišteni kao uporište za ovu analizu jer ne postoje svježiji i sveobuhvatniji podaci o populaciji mladih u Velikoj Kladuši, te je navedeni popis stanovništva korišten kao referentna tačka za demografske karakteristike mladih u Analizi istraživanja i Strategiji prema mladima.

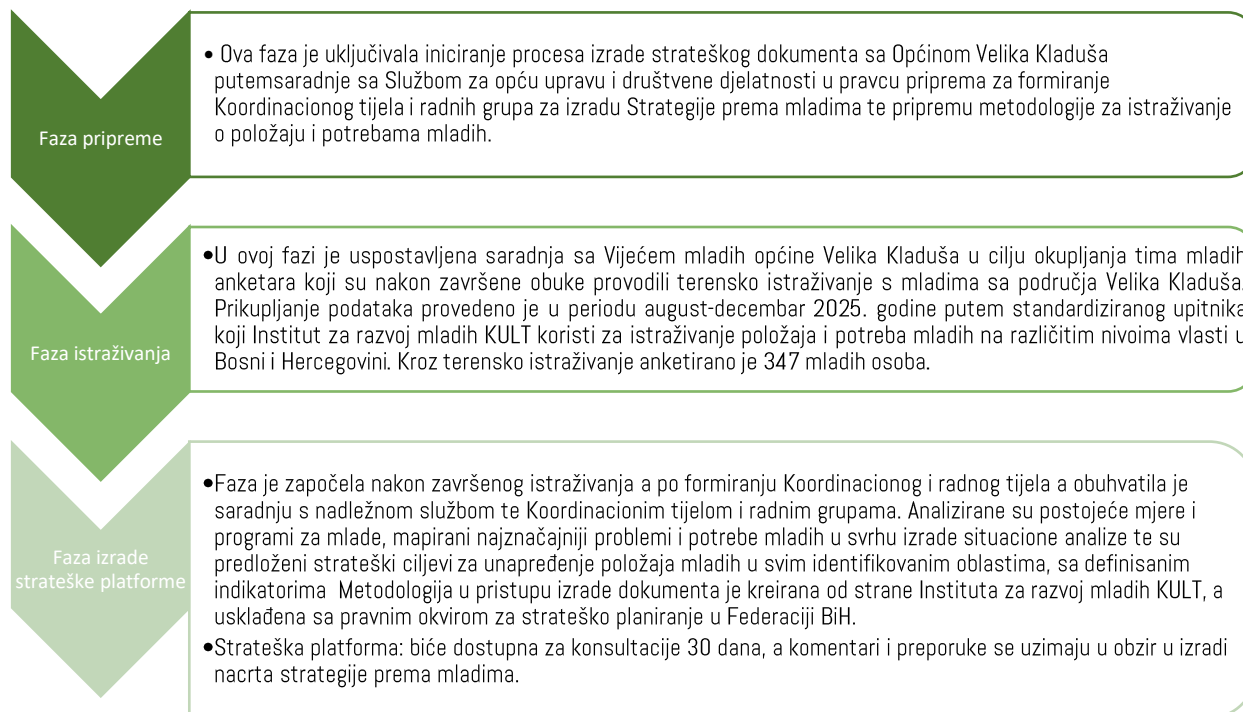
Tabela 1 Demografske karakteristike populacije mladih u Velikoj Kladuši

	UKUPNO STANOVNIŠTVO	M	Ž	15–19	20–24	25- 29/30	15-30	%	UKUPNO ISPITANIH	M	Ž
Velika Kladuša	40.419	5.335	4.945	3.202	3.097	3.981	10.280	25,43%	347	45,24%	54,75%
		51,90%	48,10%	31,15%	30,13%	38,73%					

Izvor: Federalni zavod za statistiku³

³ [Federalni zavod za statistiku – Popis 2013.](#)

Proces izrade dokumenta odvijao se u nekoliko faza koje su imale za cilj osigurati izradu dokumenta uz učešće svih neophodnih aktera iz zajednice, a posebno mladih.

Pravni okvir za donošenje Strategije prema mladima Općine Velika Kladuša

Metodološki pristup strateškom planiranju u Federaciji BiH temelji se na Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 32/17), Uredbi o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 74/19) i Uredbi o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 74/19).

Glavni cilj donošenja navedenih zakonskih i podzakonskih akata je uspostavljanje koherentnog zakonodavnog i institucionalnog okvira razvojnog planiranja. Novouspostavljeni pravni okvir za donošenje strateških dokumenata nalaže da se prilikom izrade sektorskih strategija mora voditi računa o njihovom posebnom kvalitetu, što znači da sektorski strateški ciljevi moraju biti jasno definirani i koherentni s razvojnim ciljevima Bosne i Hercegovine, da moraju sadržavati akcioni plan s finansijskim i vremenskim okvirom provedbe i nosiocima aktivnosti, te da postoji dovoljna podrška ključnih institucija u provedbi strateških dokumenata. Osim toga, kako bi se prioriteti i ciljevi transformirali u provedive aktivnosti, strateški dokumenti na entitetskom, kantonalnom i lokalnim nivoima vlasti u Federaciji BiH moraju biti povezani i usklađeni u pogledu relevantnih finansijskih i budžetskih okvira.

Jedan od ciljeva Zakona o mladima Federacije je stvaranje i provođenje politika prema mladima na svim nivoima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine. Prema Zakonu o mladima Federacije BiH, strategija prema mladima, u skladu sa članom 4. stav 7. i članom 11. stav 2. definira se, usvaja i provodi na osnovu istraživanja o potrebama i problemima mladih. Na nivou kantona i Federacije, u skladu sa ustavnim nadležnostima i zakonom, strategija iz stava 1. obavezno sadrži

programe djelovanja za mlade u pojedinim oblastima omladinskog sektora. Zakonom se definira da svi nivoi vlasti u Federaciji trebaju u skladu sa nadležnostima održati javne rasprave i konzultacije uz učešće predstavnika vijeća mladih u procesu usvajanja strategije prema mladima. Članom 11. se obavezuju se svi nivoi vlasti u Federaciji za definiranje, usvajanje i provedbu strategija prema mladima.

Strategija prema mladima jeste dokument institucija vlasti s programskim pristupom djelovanja prema mladima što uključuje definirane probleme i potrebe mladih, strateške pravce djelovanja te ciljeve strategije i mjere za realizaciju ciljeva strategije.

Proces izrade Strategije prema mladima Općine Velika Kladuša za period 2026–2031. u svim je fazama usmjeravan i usklađen s drugim relevantnim strateškim dokumentima, prije svega Strategijom razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021–2027. godine, Strategijom razvoja Unsko-sanskog kantona 2021-2027., te Trogodišnjim planom rada Općina Velika Kladuša za period 2026-2028. godine

Principi na kojima počiva strategija za mlade Općine Velika Kladuša

Dva su ključna principa kojima se vodi ovaj strateški dokument i odnose se na **uključivanje mladih u procese odlučivanja te kreiranje jednakih šansi za sve mlade**. Ovi principi su zastupljeni u procesu planiranja strategije, analize položaja i potreba mladih te uspostavljanja ciljeva, prioriteta i mjera za sve oblasti.

Pristup u kreiranju posebnih programa u okviru politike prema mladima kao ukupnog mehanizma djelovanja prema mladima posebno je važno istaći elemente koji prethodili prijedlozima u strategiji:

zasnovane na pravima – osmišljene i implementirane unutar okvira zasnovanog na ljudskim pravima, u skladu s globalnim i regionalnim obavezama države;

uključive – osiguravaju jednake prilike za ostvarivanje punog životnog potencijala, uključujući uklanjanje prepreka inkluzivnosti, pogotovo za ranjive skupine, te omogućavaju građansko učestvovanje svim mladima;

participativne – kreirane, razvijane, primijenjene, nadzirane i procijenjene uz značajnu participaciju mladih i uz učestvovanje svih interesnih strana, na svim nivoima, i u ruralnoj i u urbanoj sredini i u svim kontekstima razvoja, uključujući okolnosti nakon sukoba i tokom tranzicije;

rodno osjetljive – potiču određene aktivnosti koje bi promovirale jednakost spolova, osigurale da mlade žene budu jednaki partneri mladim muškarcima i pozabavile se rodnim razlikama u svim okolnostima, od političkih do društveno-ekonomskih i kulturnih;

razumljive – da usvajaju cjelovit pristup razvoju mladih, kroz pojačanu saradnju među političkim sektorima, ministarstvima i drugim značajnim tijelima, i pružaju integrirani strateški okvir koji bi usmjerio zakone i mjere koje se tiču mladih;

zasnovane na znanju i u skladu s dokazima – razvijane i redovno održavane, zasnovane na skupu, analizi i raspodjeli kvantitativnih ili kvalitativnih informacija o trenutnoj situaciji, potrebama, izazovima i prilikama za mlade žene i muškarce u nekom datom kontekstu;

s potpunim sredstvima – da imaju prikladna, transparentna i namjenska sredstva za implementaciju, nadzor i evaluaciju i da maksimalno povećavaju raspoloživa sredstva kroz koordinaciju te da omogućavaju formiranja partnerstava između više interesnih strana i zajedničko vlasništvo;

odgovorne – u vlasništvu i pod rukovodstvom nacionalnih i lokalnih organizacija, redovno nadzirane i procjenjivane u odnosu na određene ciljeve i indikatore o razvoju mladih, uz aktivno učešće mladih.

Politike prema mladima u Bosni i Hercegovini

U pravnom sistemu Bosne i Hercegovine ne postoji zakonska regulativa koja se bavi pitanjima mladih na državnom nivou, iako su pitanja mladih pod nadležnošću Ministarstva civilnih poslova BiH. Ustavom BiH entitetima je data u nadležnost briga o mladima na području djelovanja njihovih institucija, taksativnim navođenjem nadležnosti institucija BiH i klauzulom koja navodi da ovlaštenja koja Ustavom BiH nisu izričito dodijeljena institucijama BiH pripadaju entitetima.

Na području BiH imamo tri zakona koja reguliraju prava mladih, i to [Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine](#)⁴ (u daljem tekstu: Zakon o mladima FBiH), [Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske](#)⁵ (u daljem tekstu: Zakon o omladinskom organizovanju RS-a) te [Zakon o mladima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine](#)⁶ (u daljem tekstu: Zakon o mladima BD BiH). Sva tri zakona, pored toga što naglašavaju važnost poštovanja ljudskih i građanskih prava mladih, definiraju dodatna prava za mlade u društvu. Mladi imaju pravo na podršku i unapređivanje svog razvoja bez diskriminacije po bilo kojem osnovu.

Zakon o mladima FBiH odgovornost pružanja podrške mladima delegira svim nivoima vlasti u Federaciji BiH, prije svega kroz definiranje, usvajanje i provođenje strategija prema mladima. Članom 12. Zakona propisano je da je općinski/gradski, kao i kantonalni nivo vlasti dužan odrediti službenika/icu za pitanja mladih, odnosno odjel pri nadležnom ministarstvu. Usto, Zakon je propisao obavezu općinskom odnosno gradskom nivou vlasti da samostalno osigura minimum mjera na planu rada s mladima i omladinskih aktivnosti, te mehanizme i kapacitete koji uključuju:

- osiguranje prikladnog prostora za mlade te osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja;
- osiguranje budžetske stavke koja se tiče pitanja mladih, kao dijela ukupnog budžeta općine;
- određivanje nadležne općinske/gradske službe za pitanja mladih;
- osiguranje službenika/ce za mlade
- osiguranje godišnjih grantova za projekte za mlade;
- osnivanje komisija za mlade pri općinskom vijeću kao stalnog radnog tijela;
- uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih strategija prema mladima;
- istraživanje ili podršku istraživanju u cilju donošenja strategija prema mladima;
- pružanje sveopće podrške radu općinskog vijeća mladih.

Zakonom o mladima FBiH jasno je definirano da mladi imaju pravo biti pravovremeno i istinito informirani o svim pitanjima koja su od interesa za njih, te da svi nivoi vlasti u Federaciji BiH trebaju, u skladu sa svojim nadležnostima, održati javne rasprave i konsultacije uz učešće predstavnika vijeća mladih u procesu usvajanja određene sektorske politike prema mladima, programa djelovanja za mlade, strategije prema mladima i dijelova budžeta koji se tiču pitanja mladih. Uz to, nadležna općinska/gradska služba vodi spisak omladinskih udruženja na teritoriji općine/grada, ali i neformalnih grupa koje žele predlagati projekte za mlade.

Oblast mladih u jedinicama lokalne samouprave u FBiH dodatno je uređena i [Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine](#)⁷ (u daljem tekstu: Zakon o principima lokalne samouprave FBiH), a utvrđene

⁴ Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH, 36/10).

⁵ Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske (Službeni glasnik RS, 98/04, 119/08, 1/12).

⁶ Zakon o mladima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, 18/17).

⁷ Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 49/2006).

su i nadležnosti općina u Federaciji BiH bez bilo kakvih razlika i izuzetaka, barem formalno. Zakonom o principima lokalne samouprave FBiH razrađena su rješenja o lokalnoj samoupravi sadržana u Evropskoj povelji o lokalnoj samoupravi i Ustavu FBiH. Članom 3 Zakona o principima lokalne samouprave FBiH definirano je da je lokalna samouprava u Federaciji BiH organizovana i ostvaruje se u općinama i gradovima kao jedinicama lokalne samouprave, a izvršavaju je organi jedinica lokalne samouprave i građani, u skladu sa Ustavom, zakonima i statutom jedinice lokalne samouprave. U članu 8 taksativno su navedene, između ostalih, i sljedeće nadležnosti, a koje se direktno ili indirektno tiču pitanja mladih:

1. osiguranje i zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu s Ustavom;
2. donošenje budžeta jedinice lokalne samouprave;
3. donošenje programa i planova razvoja jedinice i stvaranje uvjeta za privredni razvoj i zapošljavanje;
4. utvrđivanje i provođenje politike uređenja prostora i zaštite čovjekove okoline;
5. utvrđivanje i provođenje stambene politike i donošenje programa stambene i druge izgradnje;
6. organizovanje unapređenje lokalnog javnog prijevoza;
7. utvrđivanje politike predškolskog obrazovanja, unapređenje mreže ustanova te upravljanje i finansiranje javnih ustanova predškolskog obrazovanja (osnivanje predškolskih obrazovno-odgojnih ustanova, dječijih vrtića/obdaništa);
8. osnivanje, upravljanje, finansiranje i unapređenje ustanova osnovnog obrazovanja;
9. osnivanje, upravljanje, unapređenje i finansiranje ustanova i izgradnja objekata za zadovoljavanje potreba stanovništva u oblasti kulture i sporta (centri za kulturu općina, razni sportski klubovi i dr.);
10. ocjenjivanje rada ustanova i kvaliteta usluga u djelatnosti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta te osiguranje finansijskih sredstava za unapređenje njihovog rada i kvaliteta usluga u skladu s potrebama stanovništva i mogućnostima jedinice;
11. poduzimanje mjera za osiguranje higijene i zdravlja;
12. osiguravanje uvjeta rada lokalnih radijskih i televizijskih stanica u skladu sa zakonom.

2. STRATEŠKA PLATFORMA

Strateška platforma u glavnim crtama prikazuje mapirano stanje i položaj mladih u referentnim oblastima života od značaja za mlade koji su predstavljeni u vidu situacione analize, sačinjene SWOT analize, analize o položaju i potrebama mladih te određivanjem fokusa i prioriteta pravaca strateškog djelovanja u narednom periodu za ostvarenje vizije i strateških ciljeva razvoja.

Izvod iz SWOT analize

SWOT analiza je ključni okvir za analizu situacije koji omogućava integraciju drugih metoda i koristi za utvrđivanje prilika i prijetnji, kao i snaga i slabosti u općini.

Kod izrade SWOT analize nastojalo se da analiza bude što objektivnija, koncentrirajući se što je moguće više na posmatranje stvari iz ugla učesnika u strateškom procesu. Tablica je nastala kao rezultat analize matrica koje su popunjavale radne grupe i time ukazale na trenutnu situaciju unutar svog sektora i na osnovnu provedenog istraživanja na uzorku mladih. Koristeći SWOT analizu određujemo trenutne faktore u gradu i izvan njega koji imaju utjecaj na provedbu Strategije prema mladima.

Tabela predstavlja SWOT analizu Koordinacionog i radnog tijela Općine Velika Kladuša za izradu Strategije prema mladima i njene primjene za predloženi period. Svaka stavka analize predstavljena u tabeli obrađena je kroz matrice na kojima su radili

SNAGE – interni faktori	SLABOSTI – interni faktori
Nešto u čemu smo uspješni;	Nešto što nam nedostaje ili nismo uspješni u tome;
<p>FORMALNO I NEFORMALNO OBRAZOVANJE MLADIH:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stipendije se isplaćuju 10 mjeseci u iznosima od 300 KM za deficitarna zanimanja i 250 KM za ostale studente - Saradnja sa Fondacijom Mozaik kroz projekte Omladinske banke, - Razvijena mreža obrazovnih ustanova - Postoji interes mladih za dodatna znanja, kurseve i obuke - Nastavnici i profesori koji spremni raditi na profesionalnom razvoju - Osnovna digitalna pismenost mladih - Relativno male odjeljenke zajednice koje omogućavaju individualni pristup pojedincu - Postojanje službenika i komisije za mlade u Općini Velika Kladuša - Podrška projektima udruženja mladih putem JP u oblasti edukacija i obrazovanja - Vijeće mladih Općine Velika Kladuša kroz budžetsku podršku Općine organizuje treninge i radionice - Nagrade za učenike generacije - Rekonstrukcija OŠ „25. novembar“ 	<p>FORMALNO I NEFORMALNO OBRAZOVANJE MLADIH:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Neusklađenost ponude i potražnje prilikom upisa u srednju školu (Nikakvu korist od znanja stečenog tokom obrazovanja za zaposlenje u struci kazalo je da nema 29,7% ispitanih) - Nedostatak praktične nastave za veliki broj zanimanja - Nedostatak digitalne infrastrukture u školama - Sporo uvođenje novih smjerova kada su u pitanju stručne škole - Slabo i sporo prilagodjavanje nastavnih sadržaja - Nepostojanje stručnih aktiva na nivou općine za određene predmete - Nedostatak ponude neformalnog obrazovanja (73,2% mladih nije pohađalo neki kurs ili edukaciju koji nisu u sklopu redovnog obrazovanja) - Nedostatak edukacije i mjera protiv vršnjačkog nasilja - Nedovoljna edukacija o zloupotrebi opojnih droga - Nema konkretnih podataka o broju studenata sa prebivalištem u OVK - 66% mladih ne prima stipendiju

- Grant predškolskim ustanovama – subvencije roditeljima
- Veći broj upisanih učenika u strukovne škole

ZAPOŠLJAVANJE I PODUZETNIŠTVO MLADIH

- Pozitivni primjeri (dodjeljivanje platenika za mlade od 35 godina)
- Interes mladih za pokretanje vlastitog biznisa, posebno u uslužnim djelatnostima
- JP obrtnicima i malim biznisima (2024. i 2025.) – kroz Mjeru 4 podrška za mlade poduzetnike do
- Informacije o JP su transparentne
- Po potrebi se organiziraju sastanci sa predstavnicima mladih – formalno i neformalno
- U saradnji sa NVO Muslim Aid – podrška za mlade do 35 god za samozapošljavanje u privredi (Kriteriji je bio nezaposlene osobe ispod 35 godina koje posjeduju vlastito poljoprivredno zemljište)
- Geografski položaj (blizina EU granice) je potencijal za prekograničnu suradnju

ZDRAVLJE MLADIH

- Dostupnost specijalističkih pregleda
- Laboratorijska dijagnostika koja pruža širok opseg dijagnostičkih testova i analiza
- RTG i UZV dijagnostika
- Na području općine djeluje Centar za mentalno zdravlje
- Centar za rani rast i razvoj sa educiranim osobljem
- Rad u 5 područnih ambulanti
- Dostupnost stomatoloških usluga u 2 smjene
- Sistematski pregledi dostupni
- Centar za fizikalnu medicinu
- Dijabetološko savjetovalište
- Saradnja sa medijima u edukaciji stanovništva i obilježavanju značajnih datuma
- Saradnja sa obrazovnim institucijama i Centrom za socijalni rad u prevenciji određenih oboljenja
- Promocija HPV imunizacije.
- Informacije se dijele putem zvanične FB stranice ustanove

SOCIJALNA BRIGA

- Postojanje Centra za socijalni rad koji pruža osnovne usluge socijalne zaštite, uključujući podršku porodicama i mladima.
- Ostvarivanje prava mladih i djece (npr. dječiji dodatak, materijalna pomoć).
- Stručni kadar

ZAPOŠLJAVANJE I PODUZETNIŠTVO MLADIH

- Nedostatak posebnih grantova za mlade poduzetnike
- Nedovoljna edukacija mladih iz oblasti poduzetništva
- Nedostatak poslovnih inkubatora i mentorske podrške
- Nedovoljna informisanost mladih o poslovnim prilikama
- Na području Velike Kladuše 73,5% ispitanih mladih nikada nije čulo za neki vladin program zapošljavanja te samim tim nisu ni bili korisnici.
- Administrativne takse i troškovi koje postoje pri otvaranju obrta/preduzeća
- Nedostatak početnog kapitala za pokretanje biznisa
- Nedostatak mentorske i stručne podrške usmjerene na mlade
- Nezaposleno je više od trećine mladih u Kladuši, odnosno 37,5%, 43,3% ne radi u struci

ZDRAVLJE MLADIH

- Nepostojanje strategije o planiranju kadra i unapređenju usluga; nedostatak kadra i slabi uslovi rada (ukupno 34,9% ispitanih mladih je zadovoljno i u potpunosti zadovoljno pruženim uslugama)
- Nedovoljna edukacija zdravstvenog osoblja
- Nedovoljna saradnja sa mladima (Nepostojanje radnog tijela koje se bavi ovom tematikom na nivou lokalne zajednice)
- Postojanje Centra za mentalno zdravlje ali bez konkretnih programa za mlade (6,5% mladih kazalo je da im je bilo neprijatno potražiti psihološko savjetovanje, a 5,3% ispitanika je istaklo kako su željeli, ali nisu znali kome da se obrate)
- Institucija ne raspolaže vlastitim sredstvima s kojim bi mogla planirati eventualne projekte za zdravstvenu zaštitu mladih
- Nije bilo organizovanog dijaloga o tematici iz oblasti zdravstvene brige od interesa za mlade
- Ne postoji dugoročan plan ili strategija za unapređenje zdravstvene zaštite
- Ne postoje programi sa viših nivoa vlasti koji se sprovode na području Općine Velika Kladuša
- Sistematski pregled u posljednjih godinu dana obavilo je 36% mladih iz Velike Kladuše
- Ginekološki pregled, prema njihovim tvrdnjama, nikada nije obavilo 40,5% mladih ispitanica

SOCIJALNA BRIGA

<ul style="list-style-type: none"> - Aktivnosti podrške ranjivim kategorijama, Mogućnost uključivanja mladih u društvene aktivnosti i volontiranje. - Saradnja s lokalnim i međunarodnim NVO omogućava dodatnu podršku i resurse za mlade - Na nivou općine postoje programi za nove prilike: veliki snovi mali poduzetnika, matura za sve - Saradnja Centra za socijalni rad s drugim ustanovama koje su od interesa za mlade. - Dijalozi i konsultacije s mladima o temama iz oblasti socijalne brige koje su od interesa za njih. - Finansiranje smještaja mladih koji se nalaze u određenim institucijama <p>SPORT I KULTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> - JU Centar za kulturu i obrazovanje "Zuhdija Žalić" – kulturna dešavanja, manifestacije, predstave, "Kladuški dani kulture" - Gradska biblioteka sa 17.000 knjiga. - Podrška amaterskom stvaralaštvu, udruženjima i pojedincima u oblasti kulture. - Transfer za kulturu u općinskom Budžetu za 2025. godinu iznosio je 156.241 KM. - Kino dvorana u izgradnji. - Grant u iznosu 250.000 KM za Sportski savez, - Grant za sufinansiranje sportskih aktivnosti i projekata 300.000 KM. <p>AKTIVNO UČEŠĆE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Postoji spisak omladinskih organizacija, - Postojanje omladinskih i NVO struktura-Vijeće mladih - Otvoren Omladinski HUB (sufinansira Općina, EU, UNDP i dr.) - Aktivan rad Vijeća učenika svih srednjih škola, - Institucionalna podrška u vidu kancelarijskih prostora i budžeta/grantova, - Djelovanje i rad Omladinske banke, - Dostupnost javnih dokumenata i dobra informisanost putem online platformi, - Povremena komunikacija i sastanci sa mladima. - Postoji Komisija za mlade - Grant za Vijeće mladih općine Velika Kladuša - 17 000 KM <p>MOBILNOST I INFORMISANJE MLADIH</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sufinansiranje mjesečnih karata za učenike osnovnih i srednjih škola. - Prijevoz prilagođen školskim obavezama 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatak kadra, ograničen broj psihologa, pedagoga i stručnjaka za mentalno zdravlje mladih mladi nemaju uvijek adekvatnu pomoć. - Nedovoljno specijalizovanih programa za mlade. - Nedostatak sistemске povezanosti između centra za socijalni rad, škola, lokalnih zajednica i NVO a informacije o mladima nisu uvijek pravovremeno dostupne. - Nedovoljna sredstva za socijalne programe i projekte i stabilnu podršku mladima namijenjene mladima - Slaba promocija prava mladih i dostupnih usluga. - Laka dostupnost narkoticima, manjak prihvatilišta za djecu i mlade te manjak edukacija za roditelje. - Nedostatak dugoročne strategije i politika odnosno nepostojanje stabilnih planova za socijalnu zaštitu mladih - Na području Općine ne postoje programi podrške stambenom zbrinjavanju mladih. (63,1% mladih živi u stanu/kući koji je u vlasništvu njihovih roditelja) - Na nivou općine ne postoji besplatna pravna pomoć – CSR mlade upućuje na kanton. - Nedostatak informisanosti mladih o njihovim pravima i dostupnim programima ograničava njihovu samostalnost i aktivno uključivanje u društvo. <p>SPORT I KULTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulturne događaje nikako nemaju priliku posjećivati, prema njihovim odgovorima, 39,5% ispitanika. Da ne znaju za kulturne događaje odgovorilo je 18,4% anketiranih. - Mladih koji su zadovoljni u ovom segmentu je ukupno 15,6%. Slično je i sa zadovoljstvom podrške organa vlasti sportskim događajima - Nezadovoljnih i veoma nezadovoljnih je 34,6% <p>AKTIVNO UČEŠĆE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nedovoljna uključenost mladih u procese donošenja odluka (Komisija za mlade postoji, ali slaba saradnja; mladi nemaju predstavnika u Komisiji) - Nedovoljno transparentan i strateški usmjeren sistem finansiranja omladinskih projekata, - Smanjenje budžeta za realizaciju građanskih projekata, - Nedostatak edukativnih, kulturnih, društvenih i zabavnih sadržaja za mlade, - Nejednak pristup sadržajima za mlade, - Omladinski centar nije adekvatno promovisan među mladima
--	---

<ul style="list-style-type: none"> - Podrška NVO - posredovanje pri nabavci kombi vozila za potrebe Udruženja „I mi postojimo“ iz Velike Kladuše. - Podrška rade ustanova i/ili organizacija koje se bave informiranjem mladih, i to kroz grantove za javne i privatne medije. - Općina Velika Kladuša kontinuirano uz zahtjeve škola, udruženja, sportskih klubova kroz Budžetsku rezervu financira prijevoz učenika/mladih/članova udruženja na takmičenja, putovanja, sajmove, turnire, smotre i slično. Preciznih podataka o iznosima nema. <p>SIGURNOST MLADIH</p> <ul style="list-style-type: none"> - Donešena nova regulacija saobraćaja u užem gradskom području - Pripadnici Policijske stanice vrše redovne edukacije u školama. - Saradnja institucija i organizacija, sa centrima za socijalni rad, tužilaštvom, sudovima, zdravstvenim ustanovama, obrazovnim institucijama (školama i vrtićima), kao i sa nevladinim organizacijama koje djeluju u oblasti zaštite ljudskih prava i podrške ranjivim kategorijama stanovništva. - Postoji aktivnost i edukacija pedagoga i psihologa u osnovnim i srednjim školama o sigurnosti na internetu i međuvršnjačkom nasilju. - Aktivnosti za podizanje svijesti o bezbjednosti u saobraćaju, posebno za mlade 	<ul style="list-style-type: none"> - Sredstva namijenjena projektima mladih nisu dosljedno realizovana, već su preusmjerena na druge budžetske stavke. - Mladi slobodno vrijeme u Velikoj Kladuši provode uglavnom neorganizirano bez mnogo mogućnosti izbora. - Javni pozivi nisu fokusirani isključivo na omladinske inicijative <p>MOBILNOST I INFORMISANJE MLADIH</p> <ul style="list-style-type: none"> - Institucije informišu mlade isključivo putem zvaničnih stranica i lokalnih medija, bez dodatnih oblika komunikacije, a sadržaji su ograničeni uglavnom na stipendije, manifestacije i poticaje. - Nedostatak fonda za mobilnost mladih – trenutno se takmičenja, putovanja i slično finansiraju po zahtjevu - Prijevoz prilagođen nastavi onemogućava da mladi učestvuju u vannastavnim i slobodnim aktivnostima u večernjim satima i vikendom- Skupe karte - Iako razgovori sa predstavnicima institucija postoje, oni su sporadični, isključivo na inicijativu mladih, bez organiziranih informativnih sesija. <p>SIGURNOST MLADIH</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tehnička i smještajna opremljenost Policijske stanice - Nepostojanje konkretne strategije za mlade iz prethodnih godina - Nepovezanost policije i lokalnih nevladinih organizacija - sistemski - Teško provodiva Zakonska regulativa za zabranu točenja alkohola - Najzastupljeniji oblik nasilja je međuvršnjačko i nasilje na internetu. (11,8% mladih je odgovorilo da su bili žrtve međuvršnjačkog nasilja) - Nasilje i vršnjačka delinkvencija - Zloupotreba psihoaktivnih supstanci - Ograničeni resursi za preventivne aktivnosti – - Digitalna sigurnost i cyber nasilje (4,3% mladih je odgovorilo da su bili žrtva nasilja na internetu) - Složenost međusektorske saradnje - Sigurnosnom situacijom u Velikoj Kladuši 34,6% mladih više je nezadovoljno, nego zadovoljno. - Osim toga, žrtava seksualnog nasilja, prema njihovim odgovorima, bilo je 3,2%. - Kada je u pitanju rad policijskih službi u Velikoj Kladuši, neodlučnih ima 36,3% (ni zadovoljni, ni nezadovoljni), a nezadovoljnih njihovim radom je 20,5%. Potpuno nezadovoljnih njihovim radom je 8,6%.
---	--

PRILIKE – eksterni faktori Povoljan trend/situacija u okolini koji otvara prostor za nove prilike; Npr. nevladine organizacije dodjeljuju grantove za samozapošljavanje mladih.	PRIJETNJE – eksterni faktori Nepovoljan trend/situacija u okolini koji umanjuje prostor za napredak. Npr. nadležno ministarstvo nije donijelo odluku
<p>FORMALNO I NEFORMALNO OBRAZOVANJE MLADIH</p> <ul style="list-style-type: none"> - Postojanje lokalnog tima ASUBiH Općine Velika Kladuša - Fondacija Iman koja stipendira i nagrađuje učenike, - Fondacija Iman organizira promocije i edukativne radionice za djecu i mlade, kao i humanitarnu pomoć mladima u potrebi - Trogodišnji plan MONKS-a USK (2025-2027) kroz koji se jača srednje stručno obrazovanje povećanjem broja potpisanih ugovora sa poslodavcima - Otvaranje Centra za mlade - Kroz grant za sufinansiranje razvojnih/EU projekata, Općina indirektno omogućava: Digitalne akademije, STEM radionice, Edukacije iz oblasti zelene tranzicije, Socijalno poduzetništvo, Mladi i demokratsko učešće - Različite NVO koje nude edukacije dostupne mladima - Kantonalno MONKS USK ulaže u škole, opremanje kabineta, digitalizaciju, takmičenja i vannastavne aktivnosti. - Federalni i međunarodni programi – digitalna transformacija škola - Učešće škola i omladinskih centara u Erasmus+, INTERREG - Interes za pohađanje neformalnog obrazovanja (30,8% mladih bi željelo pohađati neki kurs) <p>PODUZETNIŠTVO I ZAPOŠLJAVANJE MLADIH</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razvoj lokalnih projekata za podršku start-up biznisima - Saradnja sa privrednicima i dijasporom - Subvencije za pokretanje biznisa sa viših nivoa vlasti - Interes mladih za pokretanje biznisa (54,8%, mladih bi željelo pokrenuti biznis) – mladima bi najviše pomogla finansijska podrška (53,6%). <p>ZDRAVLJE MLADIH</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saradnja sa NVO – podrška oboljelim od malignih oboljenja, predavanja u školama i javna tribina o HPV vakcini. 	<p>FORMALNO I NEFORMALNO OBRAZOVANJE MLADIH</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nedovoljno finansiranje obrazovanja i nedostatak kvalifikovanog kadra zbog pada interesa za nastavničku profesiju/pad autoriteta nastavnika - Politička nestabilnost i ekonomske krize - Zastarjeli sistem i spore reforme - Odlazak mladih i demografski pad (14,8% - manje upisanih prvačića;bolje obrazovanje u inostranstvu navelo je 13% mladih koji razmišljaju o odlasku iz BiH; Trend napuštanja srednjoškolskog obrazovanja) - Nedovoljna povezanost zanimanja (u srednjim školama) s tržištem rada - Pad motivacije za učenje - Nejednak pristup obrazovanju - Niska digitalna pismenost učenika i nastavnika - Nasilje u školama (uključujući cyberbullying) - Nefunkcionalna inkluzija; nedostatak asistenata u nastavi <p>PODUZETNIŠTVO I ZAPOŠLJAVANJE MLADIH</p> <ul style="list-style-type: none"> - Odlazak mladih u inostranstvo - Nedovoljna institucionalna podrška - Ograničeni izvori finansiranja - Nestabilno poslovno okruženje - Administrativne takse i troškovi koje postoje pri otvaranju obrta/preduzeća - Mladi kao najveći razlog za odlazak iz BiH navode bolje uslove rada i veće mogućnosti zaposlenja u inostranstvu (56,2%), <p>ZDRAVLJE MLADIH</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nepovjerenje u zdravstveno osoblje (kriza autoriteta) - Nedovoljna komunikacija i podrška sa viših nivoa - Nedostatak finansijskih sredstava - 18,59% ispitanica nije željelo odgovoriti na pitanje o ginekološkom pregledu što je pokazatelj da je ova tema još uvijek tabu u zajednici. <p>SOCIJALNA BRIGA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ekonomska nestabilnost i siromaštvo; porodice s niskim prihodima povećavaju rizik od socijalne ranjivosti mladih.

<ul style="list-style-type: none"> - Dani otvorenih vrata <p>SOCIJALNA BRIGA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podrška međunarodnih organizacija i donatora - Mogućnost uključivanja mladih u volonterske i edukativne programe. - Saradnja s NVO i zajednica za jačanje partnerstva za razvoj lokalnih programa podrške mladima. - Aktivne organizacije u OVK: Udruženje „Ceird Korak“ na godišnjem nivou osigura besplatne mature oko 30 učenika. Također podrška mladim majkama kroz materijalne pomoći kao i mogućnosti zaposlenja te pružanje psihološke podrške mladima naročito maloljetnim majkama te ovisnicima o narkoticima. Udruženje „I mi postojimo“ omogućava kvalitetnu podršku i individualni pristup djeci i mladima sa poteškoćama u razvoju. - NVO u skladu sa svojim mogućnostima i projektima organizuju tematske radionice i okrugle stolove, grupne diskusije sa mladima i roditeljima, savjetodavne sastanke na kojima mladi mogu iznijeti svoje potrebe i prijedloge. Na tim sastancima često prisustvuju i stručni radnici Centra za socijalni rad. - Kantonalno ministarstvo finansira smještaj u ustanovama socijalne zaštite za djecu imlade (28 korisnika od toga ih je 6 starosti od 15 do 30) - Kanton radi subvencioniranje stambenog zbrinjavanja mladih od 18 do 38 godina, a koji prvi put rješavanju stambeno pitanje <p>SPORT I KULTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> - 26,2% mladih kaže da bi sasvim sigurno posjećivali kulturne događaje, da imaju priliku, - Više od trećine mladih u općini Velika Kladuša sasvim sigurno posjećivalo bi sportske događaje kada bi za to imali priliku (36,6%) <p>AKTIVNO UČEŠĆE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razvoj lokalnih strategija i politika, - Mogućnost jačanja saradnje između omladinskih organizacija, obrazovnih institucija i općine, - Pristup međunarodnim fondovima kao i grantovima drugih, većih nevladinih organizacija i viših nivoa vlasti, 	<ul style="list-style-type: none"> - Socijalna isključenost i marginalizacija tj ranjive grupe mladih (romska djeca, djeca u riziku od delinkvencije) suočavaju se s nedovoljnom zaštitom. - Utjecaj negativnih trendova u ponašanju mladih tj. porast problema u ponašanju, zloupotrebe psihoaktivnih supstanci i nasilje mogu povećati opterećenje socijalnih službi. <p>AKTIVNO UČEŠĆE</p> <ul style="list-style-type: none"> - pasivnost i smanjeno interesovanje mladih za društveni angažman zbog dugotrajnog osjećaja neuključenosti (73,2% mladih kaže da nije član niti jedne organizacije) - odlazak mladih iz lokalne zajednice zbog nedostatka prilika za lični i profesionalni razvoj, - nedovoljna politička volja za sistemsko rješavanje pitanja mladih, - socijalne i ekonomske razlike među mladima koje mogu dodatno produbiti nejednak pristup sadržajima i mogućnostima, - nedovoljna razvijenost kulturne i društvene infrastrukture za mlade, - ograničena dostupnost sadržaja i aktivnosti mladima iz ruralnih područja. <p>MOBILNOST I INFORMISANJE MLADIH</p> <ul style="list-style-type: none"> - Iako institucija koristi društvene mreže (FB), mladi ih ne koriste za direktnu komunikaciju niti upućivanje zahtjeva instituciji. - Nedovoljno zainteresovani mladi. - Mladih koji su već poduzeli neke korake za odlazak iz BiH ima oko 13%, a 17,3% je mladih koji planiraju poduzeti određene korake kada se za to steknu uslovi. <p>SIGURNOST MLADIH</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nema jasne strategije države prema rješavanju problema migranata - Mogući priljev novog vala migranata - Blizina graničnog pojasa pogodnog za ilegalni prelazak granice - Nedovoljna financijska sredstva za provođenje svih aktivnosti - Saobraćajne nezgode u kojima su učesnici mladi
--	--

<ul style="list-style-type: none">- Digitalne platforme i društvene mreže poboljšavaju informiranost i mobilizaciju mladih. <p>MOBILNOST I INFORMISANJE MLADIH</p> <ul style="list-style-type: none">- Mladi u općini Velika Kladuša kao izvore informiranja najčešće koriste internet portale. Internet portale svakodnevno prati 51,6% mladih <p>SIGURNOST MLADIH</p> <ul style="list-style-type: none">- Sve tri srednje škole se nalaze u istom objektu- Sve manji broj migranata na području općine- Ulaganje Općine u elektrifikaciju i osvjjetljavanje lokalnih ulica i infrastrukturu- Postojanje azila za pse- Pedagozi i psiholozi osnovnih i srednjih škola vrše edukaciju učenika o svim oblicima nasilja i mogućnostima prijavljivanja istog- Nevladine i humanitarne organizacije kroz svoje aktivnosti uključuju veliki broj mladih i sa istima rade na prevenciji nasilja, posebno sa fokusom na međuvršnjaško nasilje.	
--	--

Izvor: Koordinaciono tijelo i radne grupe

2.1. Situaciona analiza

Općina Velika Kladuša smještena je u krajnjem sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine, u Unsko-sanskom kantonu, uz samu granicu s Republikom Hrvatskom, što joj daje značajan geostrateški i prometni položaj. Često se naziva „kapijom Bosne“ zbog povezanosti s tržištem Evropske unije i važnim saobraćajnim pravcima koji prolaze njenom teritorijom. Prostire se na površini od oko 331 km² i administrativno je podijeljena na 14 mjesnih zajednica: Velika Kladuša, Mala Kladuša, Polje, Podzvizd, Vrnograč, Todorovo, Todorovska Slapnica, Slapnica, Glinica, Šumatac, Zborište, Bosanska Bojna, Vidovska i Čaglica. Ove mjesne zajednice obuhvataju i urbano jezgro i široko rasprostranjena ruralna naselja, što daje općini mješovit urbani i ruralni karakter.

Prema popisu stanovništva iz 2013. godine, općina broji 40.419 stanovnika, što predstavlja značajan pad u odnosu na 1991. godinu. Uprkos tome, gustoća naseljenosti ostaje relativno visoka u odnosu na kantonalni prosjek.

Geografski položaj općine, uz direktan izlaz na granicu s Evropskom unijom i prisustvo više graničnih prijelaza, predstavlja važan razvojni potencijal, posebno u kontekstu trgovine, logistike i prekogranične saradnje. Velika Kladuša graniči i s općinama Cazin i Bužim, čime je dodatno integrisana u regionalne tokove Unsko-sanskog kantona.

Ekonomska struktura općine dominantno se oslanja na mala i srednja preduzeća, samostalne obrte i uslužne djelatnosti. Najzastupljeniji sektori su trgovina, usluge, građevinarstvo i manji oblici proizvodnje, dok je prisutan i značajan broj obrta, posebno u poljoprivredi. Iako postoji određena privredna aktivnost, općina je prema indeksu razvijenosti⁸ za 2024. godinu svrstana u grupu nerazvijenih, što ukazuje na potrebu za jačanjem industrijske baze, privlačenjem investicija i diversifikacijom ekonomije.

Demografska kretanja ukazuju na negativne trendove, prvenstveno kroz smanjenje broja stanovnika usljed migracija i negativnog prirodnog priraštaja. Posebno je izražen odlazak mladih i radno sposobnog stanovništva, što dugoročno utiče na tržište rada i održivost lokalne zajednice. Ipak, starosna struktura stanovništva još uvijek je relativno povoljna u poređenju s nekim drugim dijelovima Bosne i Hercegovine.

Velika Kladuša raspolaže određenim razvojnim potencijalima, uključujući povoljan geografski položaj, tradiciju poduzetništva i dostupnost radne snage. Uz to, prisutni su i resursi za razvoj turizma, naročito u segmentu kulturno-historijske baštine i prirodnih lokaliteta, koji još uvijek nisu u potpunosti iskorišteni. Kulturno-historijsku osnovu čine lokaliteti poput Starog grada Velika Kladuša i srednjovjekovnih utvrda u Podzvizdu, Vrnograču i Todorovu, dok prirodne vrijednosti uključuju šumske predjele, riječna područja i termomineralne izvore. Geografski položaj u blizini Plitvičkih jezera i Jadranskog mora dodatno otvara mogućnosti za razvoj tranzitnog i izletničkog turizma. Uz adekvatna ulaganja u infrastrukturu i promociju, turizam može postati jedan od važnijih razvojnih sektora općine.

Uprkos izazovima, općina ima osnovu za dalji razvoj kroz unapređenje poslovnog okruženja, jačanje lokalne ekonomije i kreiranje mjera za zadržavanje stanovništva, posebno mladih.

⁸ Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH 2024. Dostupno na: [Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH 2024.pdf](#). Pristupljeno 20.4.2026.

Tabela 2 Demografske karakteristike populacije mladih u Velikoj Kladuši

		Cijeli uzorak	Gradsko	Vangradsko
Spol	Muškarci	45,24%	35,03%	66,57%
	Žene	54,75%	32,10%	62,89%
Bračni status	Neudana/Neoženjen, ne živi s partnerom	67,7%	31,1%	68,9%
	Razvedena/ Razveden	0,6%	100,0%	0,0%
	Udana/Oženjen	17,9%	41,9%	58,1%
	Zajednički život.	1,7%	33,3%	66,7%
	Nisu u braku, ali žive s partnerom			
	Ne želi odgovoriti	11%	26,3%	73,7%
Radni status	Nezaposlen	37,5%	30,8%	69,2%
	Povremeno zaposlen - freelancer	3,5%	33,3%	66,7%
	Pripravnik/stažist/specijalizant	1,4%	20%	80%
	Samozaposlen	4%	35,7%	64,3%
	Volonter	4,9%	35,3%	64,7%
	Zaposlen - puno radno vrijeme	42,9%	38,9%	61,1%
	Zaposlen na pola radnog vremena	3,2%	18,2%	81,8%
	Ne želi odgovoriti	2,6%	0%	100,0%
Broj članova u domaćinstvu	1	2,9%	60%	40%
	2	7,2%	48%	52%
	3	25,4%	42%	58%
	4	29,1%	26,7%	73,3%
	5	17,9%	21%	79%
	6+	12,4%	38,5%	61,5%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Struktura uzorka ukazuje da najveći udio mladih čine osobe u dobi od 15 do 19 godina (49,2%), dok su starije dobne skupine, od 20 do 24 godine (26,8%) i od 25 do 30 godina (23,9%) znatno manje zastupljene. Ovakav raspored može ukazivati na trend odlaska starijih mladih iz lokalnoj zajednice, što je često povezano s odlaskom zbog obrazovanja ili zapošljavanja. Također, izražena je prostorna disperzija mladih, čak 66,57% ispitanika dolazi iz vangradskih sredina, što

potvrđuje dominantno ruralni karakter općine i specifične potrebe mladih iz tih područja .

Kada je riječ o bračnom statusu, velika većina mladih je neoženjena/neudana (67,7%), dok je 17,9% u braku . Ovaj odnos je očekivan s obzirom na dobnu strukturu, ali i dalje ukazuje na relativno rano stupanje u brak kod dijela populacije u odnosu na šire društvene trendove.

Radni status mladih ukazuje na izražen izazov nezaposlenosti. 37,5% mladih izjasnilo se kao nezaposleno, dok je 42,9% zaposleno na puno radno vrijeme. Iako ove podatke treba posmatrati s rezervom zbog subjektivne procjene ispitanika i prisutnosti neformalnih oblika rada, oni ipak ukazuju na ograničene mogućnosti zapošljavanja i nestabilnost tržišta rada za mlade. Također, prisustvo povremenih i nesigurnih oblika rada (freelance, volonterski angažmani, pripravništvo) sugerira da dio mladih ne ostvaruje stabilne izvore prihoda.

Struktura domaćinstava pokazuje da većina mladih živi u višegeneracijskim porodicama srednje veličine, najčešće u domaćinstvima sa četiri člana (29,1%) i tri člana (25,4%). Ovo je karakteristično za lokalne zajednice sa izraženim porodičnim vezama, ali može ukazivati i na ekonomsku zavisnost mladih i otežano osamostaljivanje. U cjelini posmatrano, demografska slika mladih u Velikoj Kladuši obilježena je dominacijom mlađih dobnih skupina, značajnim udjelom ruralnog stanovništva, visokom nezaposlenošću i produženim ostankom u porodičnim domaćinstvima. Ovi pokazatelji jasno ukazuju na potrebu za ciljanim politikama usmjerenim na zapošljavanje, obrazovanje i zadržavanje mladih u lokalnoj zajednici.

✓ Minimum mjera u radu s mladima

U procesu ispunjavanja minimuma mjera na planu rada s mladima Općina Velika Kladuša postiže sljedeće rezultate:

1. Uz podršku Općine Velika Kladuša i Instituta za razvoj mladih KULT, u sklopu projekta Vijeća mladih općine Velika Kladuša "Omladinski HUB Velika Kladuša – Prostor za Aktivizam i Razvoj", otvoren je Omladinski HUB koji predstavlja prostor za okupljanje mladih i omogućava pristup edukativnim, kulturnim, sportskim i radnim sadržajima, ali i prostor za pokretanje vlastitih aktivnosti i ideja. Prostor je opremljen informatičkom opremom, a jedan dio namijenjen je za slobodno druženje. Pokrenute su inicijative za institucionalnu podršku ovom prostoru.
2. Općina Velika Kladuša nema zasebnu budžetku stavku koja se tiče pitanja mladih, ali izdvaja sredstva za stipendije, rad Vijeća mladih OVK, učenike generacije, sufinansiranje prevoza učenika. Grant za projekte i mlade nije realiziran od 2023. godine.
3. Služba za upravu, društvene djelatnosti i zajedničke poslove u svom opisu nema direktno navedena pitanja mladih, već oni podpadaju pod poslove društvenih djelatnosti, školstvo i saradnja sa nevladinim organizacijama.
4. Općina Velika Kladuša je posljednji put osigurala Grant za projekte i mlade 2023. godine kada je ovaj grant iznosio 25.000 KM. U budžetu za 2024. godinu Grant za projekte i mlade je iznosio 25.000 KM ali nije došlo do realizacije planiranih sredstava, te je izvršenje po ovoj budžetskoj stavci iznosilo 0 KM. U budžetu za 2025. godinu, Grant za projekte i mlade iznosi 0 KM.
5. Općina Velika Kladuša nema službenika koji je zadužen direktno za pitanja mladih.
6. Općina Velika Kladuša ima Komisiju za pitanja mladih, ali u njen rad nisu uključeni predstavnici mladih.
7. Za potrebe izrade Strategije prema mladima Općine Velika Kladuša imenovano je Koordinaciono tijelo i radne grupe. U radne grupe su imenovani i predstavnici Vijeća mladih Velika Kladuša;
8. Općina Velika Kladuša i Vijeće mladih Općine Velika Kladuša su u partnerstvu sa Institutom uradili istraživanje o položaju i potrebama mladih. Analiza ovog istraživanja je predstavljala osnov za izradu Strategije prema mladima;
9. Općina Velika Kladuša kontinuirano pruža podršku radu Vijeća mladih Općine Velika Kladuša. Prema izvršenju budžeta, 2023. godine VM OVK podržano je sa 2.498 KM, 2024. sa 2.400 KM, a 2025. godine sa 11.943 KM.

Zakon o mladima FBiH u članu 14. propisuje minimum mjera na planu rada s mladima, a koji uključuju:

„1. osiguranje prikladnog prostora za mlade, rad s mladima i omladinske aktivnosti, kao i osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja;

2. osiguranje budžetske stavke koja se tiče pitanja mladih, kao dijela ukupnog budžeta općine, grada ili kantona;

3. određivanje nadležne općinske, odnosno gradske službe za pitanja mladih;

4. osiguranje godišnjih grantova za projekte za mlade dodjeljujući ih putem javnog poziva s kriterijima, u skladu s evropskim principima u radu javnih uprava;

5. profesionalni razvoj i usavršavanje službenika/ce za mlade te jačanje kapaciteta svih onih koji se bave radom sa mladima i omladinskim aktivnostima;

6. osnivanje komisije za mlade pri gradskom/općinskom vijeću kao stalnog radnog tijela, odnosno pri skupštini kantona, koja će se u okviru svoje nadležnosti baviti pitanjima mladih, a u čijem radu će učestvovati predstavnici općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih;

7. uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih i kantonalnih strategija prema mladima, u čijem će radu učestvovati predstavnici vijeća mladih ili omladinskih udruženja;

8. istraživanje ili podršku istraživanju u cilju donošenja strategije prema mladima;

9. pružanje podrške radu općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih.“

2.1.1. Obrazovanje mladih

Obrazovanje mladih predstavlja jedan od temeljnih stubova razvoja svake zajednice. Kroz formalno obrazovanje, od predškolskog i osnovnog, preko srednjoškolskog do visokog, mladi stječu znanja, kompetencije i kvalifikacije koje su im potrebne za ulazak na tržište rada i aktivan doprinos društvu. Jednako važnu ulogu u ovom procesu igra i neformalno obrazovanje poput kurseva, treninga, volonterskih programa i edukativnih radionica koje popunjavaju praznine koje formalni sistem često ne može pokriti. Kombinacija ova dva pristupa omogućava mladima da razviju kako stručne vještine, tako i one životne i socijalne kompetencije koje su danas sve traženije. Za lokalnu zajednicu, ulaganje u obrazovanje je i strateška investicija. Obrazovani mladi predstavljaju produktivniju radnu snagu, manju stopu nezaposlenosti, veću ekonomsku aktivnost i manji odliv mladih ka drugim sredinama. Posebno u manjim urbanim i ruralnim zajednicama, gdje su resursi ograničeni, a migracije mladih izražen problem, kvalitetno i dostupno obrazovanje može biti ključni faktor koji odlučuje hoće li mladi ostati i graditi svoju budućnost u rodnom kraju ili potražiti prilike drugdje.

Vrijedi napomenuti i da same obrazovne statistike, poput broja upisanih učenika ili dostupnih škola, govore samo dio priče. Ono što je jednako važno jeste kvalitet nastave, dostupnost prakse i stručnog osposobljavanja, te mogućnosti dodatnog učenja van školskih klupa. Mladi koji imaju pristup raznovrsnim prilikama za obrazovanje i usavršavanje bolje su opremljeni za suočavanje s izazovima savremenog tržišta rada i aktivnijim sudjelovanjem u životu zajednice.

2.1.1.1. Pravni i institucionalni okvir

Prema Ustavnom uređenju Bosne i Hercegovine, oblast obrazovanja je u isključivoj nadležnosti entiteta Republike Srpske, deset kantona u Federaciji BiH i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Svaka od navedenih administrativnih jedinica ima vlastite zakone iz oblasti obrazovanja i budžet za obrazovanje te pored toga svaka zasebno uređuje obrazovnu i udžbeničku politiku.

Formalno obrazovanje u Bosni i Hercegovini u Federaciji BiH regulirano je zakonskom regulativom, koju čine:

- Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini;
- Okvirni zakon o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini i
- Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini.

Odgovornost za osiguranje prava na obrazovanje je jedna od ključnih nadležnosti nivoa Federacije BiH. Prema zakonskim odgovornostima u oblasti obrazovanja, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke koordinira aktivnosti s kantonima. Kantoni u skladu s ustavnim nadležnostima donose i usvajaju kantonalne zakone i propise o pitanjima iz obrazovanja, a pored toga i finansiraju obrazovanje. Obrazovni sistem u BiH se finansira iz entitetskih, kantonalnih i općinskih budžeta, tako da postoji ogromna diskrepancija u iznosu sredstava za različite institucije.

Propisima u oblasti obrazovanja različito se reguliraju nadležnosti lokalnog nivoa u obrazovnom sektoru. To se odnosi na organiziranje obrazovnog procesa, održavanje školskih objekata, učešće u kreiranju dijela nastavnog plana i programa bitnog za lokalnu zajednicu, pa i finansiranje obrazovanja. Iako su nekim općinama date šire nadležnosti, zbog nedostatka finansijskih sredstava one se često i ne izvršavaju.

S obzirom na to da je Ustavom FBiH propisano da su kantoni nadležni za donošenje svojih zakonskih akata iz oblasti obrazovanja, u Unsko-sanskom kantonu su u primjeni sljedeći zakonski akti koji reguliraju ovu oblast:

- Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju USK („Sl. glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 3/97, 6/05, 23/11 i 17/19);

- Zakon o osnovnom i općem srednjem obrazovanju i odgoju USK („Sl. glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 5/04, 7/10, 17/12 – dr. zakon, 11/15, 12/19 i 15/20),
- Zakon o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, br. 19/2023);
- Zakon o srednjem obrazovanju USK („Sl. glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 17/12, 12/19 i 15/20),
- Zakon o obrazovanju odraslih USK („Sl. glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 10/13 i 15/21);
- Zakon o visokom obrazovanju USK („Sl. glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 24/17, 15/20 i 24/21),
- Zakon o odgojno-obrazovnoj i nastavno-naučnoj inspekciji USK („Sl. glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 11/98);
- Zakon o nostrifikaciji i ekvivalenciji inozemnih školskih svjedodžbi USK („Sl. glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 23/11);
- Zakon o univerzitetu u Bihaću („Sl. glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 24/17).

Osim navedenih zakona, oblast obrazovanja u Unsko-sanskom kantonu uređena je i setom kantonalnih pravilnika, kodeksa, standarda i smjernica koje je propisala Vlada Kantona.

Ministarstvo civilnih poslova BiH nadležno je za koordinaciju aktivnosti u sektoru obrazovanja na nivou BiH od 2003. godine. U okviru svojih nadležnosti, Ministarstvo se bavi usklađivanjem planova entitetskih vlasti, definiranjem strategije na međunarodnom planu te ispunjavanjem međunarodnih obaveza u oblasti obrazovanja. Pored toga, odgovorno je za koordinaciju i razvoj visokog obrazovanja u skladu s Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini. Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke nema izvorne nadležnosti u oblasti obrazovanja, nego se bavi saradnjom i koordinacijom s kantonima. Prema Ustavu Federacije BiH, predviđeno je da kantonalna ministarstva obrazovanja imaju isključivu i nedjeljivu nadležnost za obrazovanje u FBiH.

U Unsko-sanskom kantonu za oblast obrazovanja nadležno je Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK. Pored sekretarijata i administrativnih službi, ovo ministarstvo sastoji se od Sektora za predškolsko i osnovno obrazovanje, saradnju i projekte, Sektora za srednje i visoko obrazovanje, Sektora za obrazovanje odraslih, saobraćajnu edukaciju, kulturu i sport, informiranje i mlade, Sektora za opće normativno-pravne poslove i Sektora za ekonomsko-finansijske poslove. Sektor za srednje i visoko obrazovanje, kao osnovna organizacijska jedinica, obavlja upravne i stručne poslove iz svog djelokruga, odnosno nadležnosti Ministarstva.

Propisima u oblasti obrazovanja različito se reguliraju nadležnosti lokalnog nivoa u obrazovnom sektoru, a to se prije svega odnosi na organiziranje obrazovnog procesa, održavanje školskih objekata, učešće u kreiranju dijela nastavnog plana i programa bitnog za lokalnu zajednicu, pa dijelom i finansiranje obrazovanja. Iako su nekim jedinicama lokalne samouprave date šire nadležnosti, zbog nedostatka finansijskih sredstava one se često i ne izvršavaju. U Unsko-sanskom kantonu općine nemaju nadležnosti ni za jedan nivo obrazovanja.

2.1.1.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Prema podacima koji su dostupni na zvaničnoj stranici općine, osnovno obrazovanje u općini Velika Kladuša raspoređeno se u deset javnih ustanova. Odnosno, školski sistem je organizovan u deset centralnih i 21 područnoj školi, stoji na zvaničnoj stranici općine⁹.

⁹ [Službena stranica općine Velika Kladuša](#)

Prema istom izvoru informacija, u Velikoj Kladuši djeluju tri srednje škole, i to Gimnazija, te Prva srednja škola „Dr. Husein Džanić“ i Druga srednja škola. Ne postoje visokoškolske ustanove u ovoj općini.

Tabela 3 Broj upisanih učenika u osnovnu školu

Osnovno obrazovanje					
Školska godina		Broj škola	Broj upisanih učenika (ukupno)	Djevojke/ djevojčice	1. razred (ukupno)
2021/2022.	Velika Kladuša	29	3.606	1.793	344
	USK	141	17.049	8.385	1.654
2022/2023.	Velika Kladuša	29	3.508	1.724	358
	USK	140	16.491	8.116	1.681
2023/2024.	Velika Kladuša	29	3.262	1.611	339
	USK	133	15.503	7.600	1.582
2024/2025.	Velika Kladuša	28	3.075	1.512	293
	USK	131	14.858	7.237	1.525

Izvor: Zavod za statistiku FBiH¹⁰

Od školske 2021/2022. do 2024/2025. ukupan broj učenika u osnovnim školama u Velikoj Kladuši smanjen je za 531, što je procentualno 14,7% manje osnovaca, podaci su Federalnog zavoda za statistiku. Kada se pogleda stanje u Unsko-sanskom kantonu, trend je isti. Naime u istom četverogodišnjem periodu, broj osnovaca u USK je manji za 2.191 učenika, odnosno, 12,8%.

U Velikoj Kladuši učenici imaju priliku da pohađaju tri srednje škole, a to su sljedeće javne ustanove: Gimnazija, Prva srednja škola „Dr. Husein Džanić“ i Druga srednja škola. Gimnazija Velika Kladuša ima dva usmjerenja, i to Opći smjer i smjer Računarsko-informatički.

U JU Prva srednja škola „Dr. Husein Džanić“ mladi se obrazuju za sljedeća zanimanja: tehničar drumskog saobraćaja, mašinski tehničar, mašinski tehničar za kompjutersko projektovanje, vozač motornih vozila, plinski i vodoinstalater, instalater centralnog grijanja, automehaničar, mašin bravar, bravar, stolar, rukovalac građevinskih i pretovarnih mašina, metalostrugar, elektroinstalater, limar i zavarivač.

¹⁰ [Obrazovanje – Federalni zavod za statistiku \(fzs.ba\)](https://fzs.ba)

U Drugoj srednjoj školi postoje trogodišnji i četverogodišnji programi, a obrazuju se sljedeći profili: ekonomski tehničar, poslovno-pravni tehničar, hemijski tehničar, prehrambeni tehničar, poljoprivredni tehničar, trgovac, pekar, cvjećar-vrtljar, voćar-vinograd, poslovni sekretar, kuhar i tkač.

Tabela 4 Broj upisanih učenika u srednje škole u Velikoj Kladuši i USK

Srednjoškolsko obrazovanje					
Školska godina		Broj škola	Broj upisanih učenika		
			Ukupno	Djevojke/ djevojčice	1. razred (ukupno)
2021/2022.	Velika Kladuša	3	1.194	580	330
	USK	22	7.107	3.637	1.938
2022/2023.	Velika Kladuša	3	1.207	620	393
	USK	22	6.792	3.451	1.889
2023/2024.	Velika Kladuša	3	1.227	616	429
	USK	22	6.733	3.455	2.022
2024/2025.	Velika Kladuša	3	1.239	628	360
	USK	22	6.614	3.419	1.850

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Za razliku od osnovnog obrazovanja, u Velikoj Kladuši u srednjoškolskom obrazovanju bilježi se porast ukupnog broja učenika u periodu od školske 2021/2022. do 2024/2025. godine. Naime, u srednjoj školi ostvaren je porast za 3,7% u upisu učenika u školskoj 2024/2025 godini u odnosu na 2021/2022. To se ne može reći za Unsko-sanski kanton u kojem je u ovom periodu, uglavnom opadao broj učenika. Od 2021/2022. do 2024/2025. u ovom kantonu je zabilježen pad broja učenika za 6,9%.

Kada su u pitanju učenici upisani u prvi razred srednje škole, u Kladuši se od 2021/2022. do 2023/2024. bilježi rast broja učenika, nakon čega se u 2024/2025. bilježi pad u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, ako se pogleda ovaj kompletan četverogodišnji period, broj upisanih učenika u prvi razred srednje je veći za oko 9%. Uglavnom se smanjivao broj upisanih u prvi razred srednje i u USK, pa od 2021/2022. do 2024/2025. broj učenika se smanjio za 4,5%.

Kada je u pitanju izbor srednje škole, mladi u Velikoj Kladuši jasno pokazuju sklonost prema praktičnim i stručnim zanimanjima. Strukovni smjerovi su najpopularniji izbor i bilježe konstantan rast upisanih učenika, a sličan trend vidljiv je i kod tehničkih škola čiji je broj učenika u posljednje četiri godine više nego udvostručen.

S druge strane, interes za gimnazijsko obrazovanje bilježi zabrinjavajući pad. Broj gimnazijalaca se u istom periodu smanjio za više od 60%. Ovaj trend nije karakterističan samo za Veliku Kladušu, već se primjećuje u većini lokalnih zajednica u kojima je Institut provodio istraživanje, što upućuje na širu promjenu obrazovnih preferencija mladih prema stručnom i praktičnom osposobljavanju nauštrb općeg obrazovanja.

Prema podacima koje svake godine objavljuje Federalni zavod za statistiku, iz Velike Kladuše u akademskoj 2021/2022. studiralo je 282 mladih, a u 2024/2025. taj broj je iznosio 285. Uočene su manje međugodišnje fluktuacije sa relativno stabilnim brojem studenata iz Velike Kladuše.

Tabela 5 Studenti prema mjestu prebivališta

Kanton /	Broj upisanih studenata prema mjestu prebivališta			
Lokalna zajednica	2021/2022.	2022/2023.	2023/2024.	2024/2025.
Unsko-sanski kanton	2.704	2.734	2.518	2.728
Bihać	1.068	1.064	1.036	1.112
Cazin	474	514	478	519
Velika Kladuša	282	292	267	285
Bužim	193	196	188	201
Bosanska Krupa	237	241	210	245
Bosanski Petrovac	77	68	60	65
Ključ	135	134	110	110
Sanski Most	238	225	169	191

Izvor: Zavod za statistiku FBiH

Kada je u pitanju kvalitet i adekvatnost obrazovanja kroz istraživanje o položaju i potrebama mladih u Općini Velika Kladuša 31,5% mladih su istakli da nisu nastavili daljnje školovanje jer vidjeli perspektivu, a zbog finansijskih razloga od daljeg obrazovanja odustalo 16,8% mladih. U ovom slučaju je važna usporedba sa drugim zajednicama jer je postotak mladih koji su zbog finansijskih razloga odustali od daljeg školovanja značajno manji u drugim sličnim zajednicama kojima je Institut radio istraživanja. Finansijske su bile razlog odustajanja od daljeg školovanja za 3,7% ispitanih mladih u Bihaću, 7,4% u Sanskom Mostu i 3,5% mladih u Hadžićima. Ova razlika ukazuje na to da ekonomska ranjivost mladih u Velikoj Kladuši predstavlja ozbiljan strukturalni izazov koji zahtijeva sistemski odgovor, prije svega kroz dostupnije i adekvatnije mehanizme finansijske podrške učenicima i studentima.

Prema rezultatima anketiranja 24,8% mladih nije nikako imalo praktičnu nastavu tokom redovnog školovanja. Nekoliko puta sedmično praktičnu nastavu je pohađalo 36,6%. Svaki dan praktičnu nastavu imalo je 7,5% ispitanih što su bolji rezultati u odnosu na druge slične zajednice u kojima je Institut radio istraživanje. Ipak, mladi ističu nedostatak prakse

kao jedan od najvećih nedostataka u obrazovanju u Općini Velika Kladuša. Važno je uzeti u obzir kvalitet praktične nastave s obzirom na to da su mladi u fokus grupama istakli da je potrebno unaprijediti i prilagoditi praktičnu nastavu koja je mladima trenutno na raspolaganju.

U Velikoj Kladuši 73,2% mladih nije pohađalo neki kurs ili edukaciju koji nisu u sklopu redovnog obrazovanja, dok je 22,2% ispitanih išlo na neku dodatnu edukaciju što pokazuje da postoji dosta prostora za uvođenje i podršku prilikama za neformalno obrazovanje, posebno jer je oko 30% mladih istaklo da bi željeli pohađati neki kurs u budućnosti.

✓ Pregled finansijskih izdvajanja i aktivnosti Općine u oblasti obrazovanja mladih

Općina Velika Kladuša svake godine dodjeljuje stipendije studentima koji zadovoljavaju uslove konkursa. Iznos stipendija je 250 KM mjesečno koji se studentima isplaćuje 10 mjeseci. Osim toga, dodjeljuju se novčane nagrade za 15 učenika generacije osnovnih i srednjih škola. Nagrade za učenike generacije osnovnih škola iznose 250 KM, a za učenike generacije srednjih škola 300 KM.

Tabela 6 Prikaz finansijskih izdvajanja u oblasti obrazovanja prema izvršenjima budžeta

Kategorija	2023. g.	2024. g.	2025. g.
Stipendije za studente	232.000,00 KM	195.232,00 KM	297.500,00 KM
Grant za učenike generacije	3.800,00 KM	4.000,00 KM	6.700,00 KM
Sufinansiranje troškova prevoza učenika	185.549,00 KM	187.511,00 KM	214.980,00 KM
Grant predškolskim ustanovama	0 KM	15.000,00 KM	50.000,00 KM
Sufinansiranje izgradnje i opremanje školskih objekata	39.732,00 KM	-	144.908,00 KM
Grant projekti mladih (edukativni)	25.000 KM	-	-
Nabavka školskih i bibliotetskih knjiga	4.000,00 KM	5.000,00 KM	5.000,00 KM

Izvor: Izvršenja budžeta za 2023., 2024. i 2025. g. Općine Velika Kladuša¹¹ i Matrica 1 RG za Obrazovanje i nauku mladih

U Općini Velika Kladuša u pripremi je novi modalitet stipendiranja. Tokom 2025. godine, općina Velika Kladuša je radila na razvijanju novog modela stipendiranja. Naime, na zvaničnoj stranici općine Velika Kladuša postavljen je upitnik za studente koji su se trebali izjasniti o eventualnom novom modelu stipendiranja u njihovoj općini¹². Služba za upravu, društvene djelatnosti i zajedničke poslove općine Velika Kladuša pitala je studente za mišljenje koji je model njima prihvatljiviji:

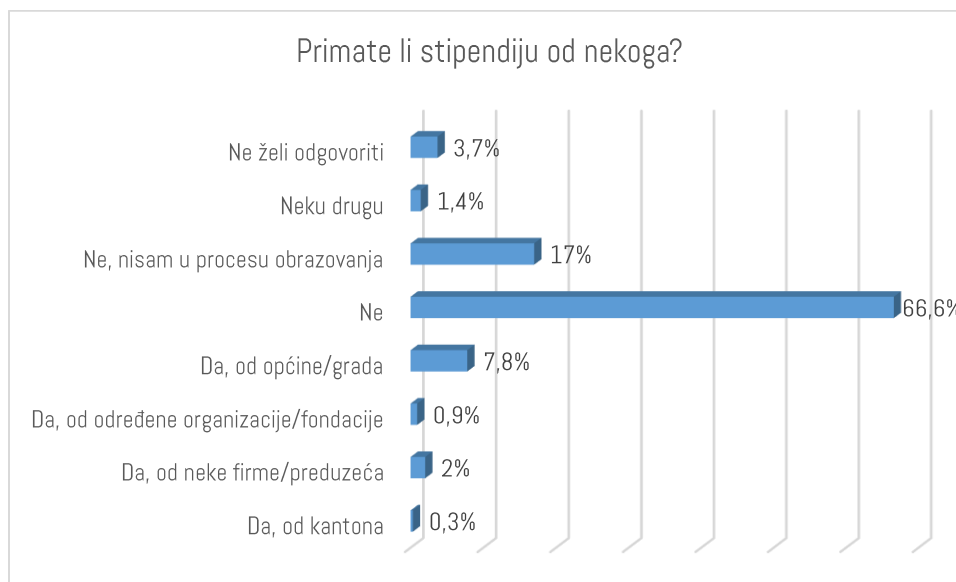
¹¹Izvršenja budžeta za 2023., 2024. i 2025. g. Općine Velika Kladuša. Dostupno na: [Budžet - Općina Velika Kladuša](#). Pristupljeno: april 2026.

¹² [Službena stranica općine Velika Kladuša](#)

- Socijalna stipendija – 200 KM mjesečno, svi redovni studenti, bez ikakvih obaveza vraćanja stipendije ili obaveze zaposlenja nakon studija.
- Kreditna stipendija – 600 KM mjesečno, u slučaju da korisnik stipendije ne ispuni obavezu rada na području općine Velika Kladuša dužan je Općini vratiti 1,5% ukupno isplaćenog iznosa stipendije za svaki mjesec propuštene obaveze, a najviše do ukupnog iznosa primljene stipendije.

Od mladih koji su anketirani u sklopu istraživanja¹³, 7,8% je kazalo da prima stipendiju od Općine. Od kantonalnog nivoa stipendiju prima 0,3% ispitanih, od nekog preduzeća 2%, dok od određene organizacije stipendiju, prema njihovim tvrdnjama, prima 0,9% mladih. Neku drugu stipendiju od ponuđenih opcija odgovorilo je da prima 1,4% mladih. Nikakvu stipendiju ne prima 66,6% ispitanika.

Grafik 1. Stipendiranje mladih

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

U 3. godini podržano je 28 projekata sa ukupnim iznosom od 25.000 KM. Projekti su obuhvatali oblasti edukacije, socijalne brige i sporta, sa pojedinačnim iznosima podrške od 700 do 1.500 KM. Grant za predškolske ustanove odnosi se na bespovratna redstva za investicione projekte i nabavke opreme za predškolske ustanove na području Općine. U okviru budžeta Općine Velika Kladuša za 2023. godinu objavljen je javni poziv za predaju prijedloga projekata mladih u iznosu od 25.000 KM. Projekti su mogli biti iz oblasti edukativnih, stručnih, socijalnih, kulturnih, ekoloških i sportskih aktivnosti koje direktno utiču na razvoj mladih i njihove vještine.¹⁴

¹³ Analiza istraživanja položaja i potreba mladih u Općini Velika Kladuša.

¹⁴ Matrica 1 Radna grupa za Obrazovanje i nauku mladih

2.1.2. Rad, zapošljavanje i poduzetništvo

Ulazak na tržište rada predstavlja prekretnicu u životu mladih ljudi jer je to trenutak koji uvelike određuje njihovu ekonomsku samostalnost, osjećaj svrhe i odluku hoće li svoju budućnost graditi u zajednici u kojoj su odrasli. Upravo zbog toga, pitanje dostupnosti kvalitetnih radnih mjesta, podrške pri prvom zapošljavanju i mogućnosti za razvoj vlastitog poduzetništva osim što je ekonomsko, predstavlja i duboko socijalno pitanje. Nedostatak radnog iskustva otežava pronalazak prvog posla, obrazovni profili često nisu usklađeni s potrebama lokalnih poslodavaca, a finansijska nesigurnost mnoge odvraća od pokretanja vlastitog biznisa. Tome se pridodaje i nedovoljna informiranost o dostupnim programima podrške, što rezultira tim da znatan broj mladih ni ne pokuša iskoristiti mehanizme koji su im na raspolaganju. Stoga, potrebno je da lokalna vlast kroz aktivno ulaganje u zapošljavanje mladih podržava zapošljivost mladih. Time se smanjuje ekonomska ovisnost, jača se lokalna privreda i, što je možda najvažnije, slabi se jedan od glavnih motiva za odlazak mladih iz sredine u kojoj žive. U kontekstu demografskih trendova koji obilježavaju mnoge zajednice u Bosni i Hercegovini, zadržavanje mladih kroz stvaranje realnih ekonomskih perspektiva postaje pitanje od strateškog značaja za budućnost cijele zajednice.

2.1.2.1. Pravni i institucionalni okvir

Oblast rada, zapošljavanja i samozapošljavanja u BiH uređena je zakonima o radu koji se primjenjuju u BiH i predstavljaju temeljne propise za navedene oblasti. Ustav Federacije BiH predviđa da su za socijalnu politiku nadležni federalna vlast i kantoni. U skladu s tim, Federacija BiH i kantoni imaju zajedničku nadležnost u oblasti radnih odnosa i zapošljavanja, pa se određena pitanja iz te oblasti mogu urediti propisima na nivou kantona.

Uzevši u obzir nadležnosti federalne i kantonalne vlasti, u primjeni su sljedeći zakonski akti koji reguliraju ovu oblast:

- Zakon o radu Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 26/16, 89/18 i 44/22)
- Zakon o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 41/01, 22/05 i 9/08).

Oblast zapošljavanja mladih regulirana je u određenom dijelu i Zakonom o mladima Federacije BiH, gdje se propisuje obaveza nadležnog ministarstva u Federaciji BiH za kreiranje federalnih grantova i transfera s namjenom podrške zapošljavanju mladih i podrške omladinskom preduzetništvu, a posebno mladima bez iskustva.

Ministarstvo civilnih poslova BiH je nadležna institucija za oblast rada i zapošljavanja na nivou države BiH. U sklopu ovog Ministarstva djeluje Sektor za rad, zapošljavanje, socijalnu zaštitu i penzije i ima koordinirajuću ulogu u oblasti rada i zapošljavanja. Dodatno na nivou BiH je formirana i Agencija za rad i zapošljavanje BiH.

U Federaciji BiH odgovornost za zapošljavanje dijele Vlada Federacije Bosne i Hercegovine i kantoni. Institucije nadležne za pitanja rada i zapošljavanja na entitetskom nivou su:

- Federalno ministarstvo rada i socijalne politike;
- Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta;
- Federalni zavod za zapošljavanje;
- Federalna uprava za inspekcijske poslove i

- Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom.

Za oblast rada, zapošljavanja i samozapošljavanja na području Unsko-sanskog kantona nadležni su:

- Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona i
- JU Služba za zapošljavanje Unsko-sanskog kantona Bihać.

Zakonom o organizaciji i nadležnostima kantonalnih organa uprave i upravnih organizacija Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj: 9/13) propisano je da Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike obavlja upravne, stručne i druge poslove koji se odnose na rad, zapošljavanje, radne odnose i prava iz radnih odnosa, provođenje politike i zakona u oblasti rada, radnih odnosa i zapošljavanja te stručnu obradu sistemskih rješenja od značaja za oblast rada i zapošljavanja.

Djelatnost Službe za zapošljavanje Unsko-sanskog kantona Bihać određena je Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba. Ova služba svoju djelatnost obavlja kroz ispostave – biroe koji djeluju na teritoriji općina: Bihać, Bosanska Krupa, Bosanski Petrovac, Bužim, Cazin, Ključ, Sanski Most i **Velika Kladuša**.

U sklopu JU Službe za zapošljavanje USK, djeluju Centar za stručno osposobljavanje i edukaciju s dugom tradicijom u organizaciji stručnog osposobljavanja te Centar za informiranje, savjetovanje i obuku (CISO) u kojem se provode aktivnosti informiranja nezaposlenih lica po pitanju svih njihovih prava kao nezaposlenih osoba.

2.1.2.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Prema dostupnim zvaničnim podacima koje objavljuje Federalni zavod za statistiku, u Velikoj Kladuši je od 2021. do 2024. godine, uglavnom, rastao broj zaposlenih. Pad broja zaposlenih zabilježen je samo 2023. Naime, 2021. u Kladuši je bilo 4.968 zaposlenih, dok je 2024. taj broj iznosio 5.104, što je više za 2,7%.

Tabela 7 Zaposlenost u Unsko-sanskom kantonu po općinama

Kanton/lokalna zajednica	Broj zaposlenih			
	2021.	2022.	2023.	2024.
Unsko-sanski kanton	37.712	38.353	38.385	38.895
Bihać	13.447	13.512	13.367	13.491
Cazin	7.147	7.299	7.380	7.641
Velika Kladuša	4.968	4.996	4.940	5.104
Bužim	1.492	1.580	1.618	1.691
Bosanska Krupa	3.503	3.596	3.666	3.603
Bosanski Petrovac	1.372	1.443	1.410	1.360
Ključ	1.534	1.513	1.500	1.484
Sanski Most	4.256	4.414	4.504	4.521

Izvor: Federalni zavod za zapošljavanje¹⁵

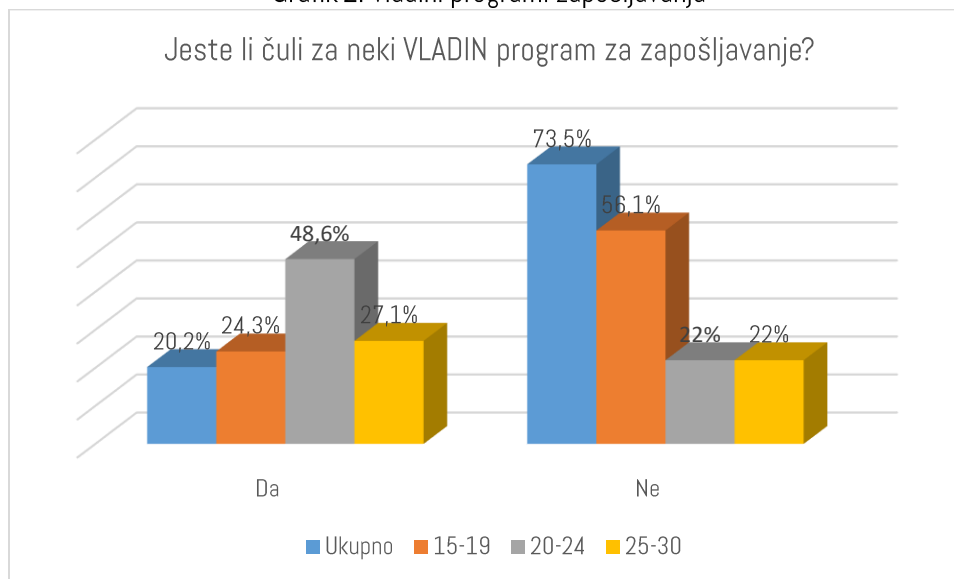
U ovom referentnom periodu broj nezaposlenih u Unsko-sanskom kantonu je konstantno padao, tako da je 2024. broj nezaposlenih bio manji za 20,6% u odnosu na tri godine ranije. U Unsko-sanskom kantonu pada broj nezaposlenih mladih u dobi od 15 do 29 godina, i to u periodu od 2021. do 2024. Tako je 2021. u ovom kantonu bilo ukupno 7.735 nezaposlenih, a tri godine kasnije 5.421.

Prema rezultatima ankete, tržište rada za mlade u Velikoj Kladuši pokazuje određene izazove, posebno kada je riječ o nezaposlenosti. Više od trećine mladih (37,5%) nema posao, pri čemu je nezaposlenost znatno izraženija među djevojkama. Čak oko dvije trećine nezaposlenih čine žene (70%), dok muškarci čine preostalih 30%.

S druge strane, nešto manje od polovine mladih radi puno radno vrijeme (42,9%), uz blagu prednost muškaraca (54,4%) u odnosu na žene (45,6%). Ostali oblici angažmana su znatno rjeđi. Tek manji dio mladih radi povremeno ili kao freelanceri, neki od mladih rade pola radnog vremena ili su samozaposleni. Kada je riječ o sigurnosti zaposlenja, ohrabruje podatak da gotovo polovina zaposlenih mladih ima ugovor na neodređeno vrijeme (45,1%), i to podjednako među muškarcima i ženama.

Ipak, ukupna slika ukazuje na nekoliko važnih izazova. Visoka nezaposlenost, posebno među mladim ženama, kao i mali udio fleksibilnih i razvojnih oblika rada (poput praksi, pripravništva i freelancinga), sugeriraju potrebu za dodatnim mjerama podrške zapošljavanju mladih.

Grafik 2. Vladini programi zapošljavanja

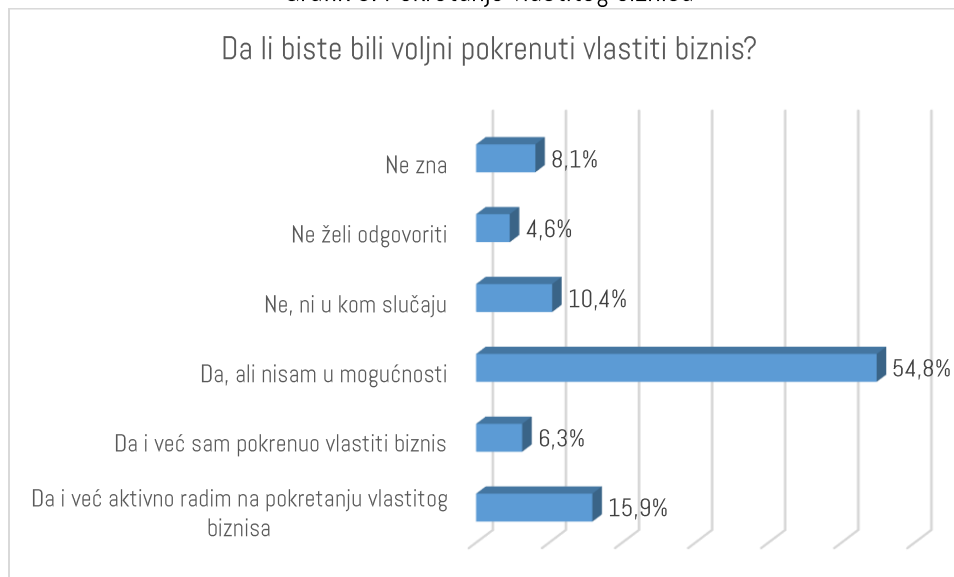

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

¹⁵ [Federalni zavod za zapošljavanje](#)

Kada je u pitanju podrška zapošljavanju mladih, na području Velike Kladuše 73,5% ispitanih mladih nikada nije čulo za neki vladin program zapošljavanja te samim tim nisu ni bili korisnici, a od mladih koji jesu čuli 81,4% njih nisu bili korisnici takvog programa.

Grafik 3. Pokretanje vlastitog biznisa

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Više od polovine ispitanih mladih ističu da bi voljeli pokrenuti vlastiti biznis. Kao najbitniji vid podrške prilikom pokretanja biznisa više od polovine mladih odabralo je finansijsku podršku (53,6%). Međutim, pokazalo se i da je mentorska, odnosno, savjetodavna, podrška mladima jako važna te je 17,3% ispitanika označilo da je bitno imati i ovaj vid podrške prilikom pokretanja biznisa. Edukativnu podršku u ovom segmentu voljelo bi imati 17% mladih, a profesionalno-edukativnu podršku o specifičnoj djelatnosti kojom bi se željeli baviti voljelo bi 12,1% mladih.

Ovo ističu i članovi Radne grupe za Rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih koji kažu da se osnovni izazovi u ovoj oblasti odnose na nedostatak početnog kapitala za pokretanje vlastitog biznisa, ograničen pristup dugoročnim i stabilnim izvorima finansiranja, kao i nedovoljnu mentorsku i stručnu podršku mladim poduzetnicima.

✓ Pregled izdvajanja i aktivnosti Općine u oblasti rada, zapošljavanja i poduzetništva mladih

Općina Velika Kladuša u 2025. godini uspostavila je saradnju sa Fondacijom Mozaik koja provodi projekat Omladinska banka. Mladi od 17 do 30 godina mogu aplicirati za iznos do 10.000 KM, a ponuda uključuje i mentorski nadzor realizacije projekta ili inicijative.

Prema podacima iz Radne grupe za Rad, zapošljavanje i poduzetništvo mladih u 2025. godini realizovan je projekat „Ekonomsko osnaživanje socijalno i materijalno ugroženih osoba i mladih kroz proizvodnju povrća u plastenicima“, u saradnji Općine Velika Kladuša i NVO Muslim Aid Association. Projekat je bio usmjeren prvenstveno na mlade do 35 godina s ciljem podsticanja samozapošljavanja u poljoprivredi.

Ukupno je dodijeljeno 27 plastenika ukupne vrijednosti 97.310,00 KM. Od toga je 20 plastenika vrijednosti 74.000,00 KM finansirano u omjeru: Općina 50%, Muslim Aid 40% i korisnici 10%. Dodatnih 7 plastenika vrijednosti 23.310,00 KM

finansirala je Općina sa 90%, a korisnici sa 10%. Od ukupno 27 korisnika, 16 su žene, a 11 muškarci. Projekat predstavlja značajnu mjeru podrške samozapošljavanju mladih i razvoju lokalne poljoprivredne proizvodnje.

Tokom 2024. godine raspisan je Javni poziv namijenjen obrtnicima i malim biznisima, u okviru kojeg su indirektno bili obuhvaćeni i mladi obrtnici, kao i žene. U okviru tog poziva realizovane su mjere podrške, uključujući Mjeru 1 – Podrška razvoju ženskog poduzetništva, te Mjeru 4 – Podrška mladim poduzetnicima i osobama starosti do 35 godina.

U 2025. godini također je objavljen Javni poziv za podršku obrtnicima i malim biznisima, kojim je obuhvaćen značajan broj mladih i žena, čime je nastavljena podrška razvoju lokalnog poduzetništva.

Institucije informišu mlade o mjerama i programima putem zvanične web stranice Općine, oglasne ploče, društvenih mreža, kao i kroz javne pozive i medije. Informacije se objavljuju transparentno i dostupne su svim zainteresovanim mladim osobama. Po potrebi se organizuju sastanci i konsultacije sa predstavnicima mladih, udruženja i drugih zainteresovanih strana, dok se dio komunikacije odvija i putem neformalnih kanala saradnje. Relevantne institucije se o temama od interesa za mlade informišu kroz direktnu komunikaciju sa mladima, predstavnicima udruženja, kao i kroz prijedloge i inicijative koje dolaze iz lokalne zajednice, čime se nastoji omogućiti njihovo aktivnije uključivanje u kreiranje mjera i aktivnosti.

2.1.3. Zdravstvena zaštita mladih

Mladi su u životnoj fazi intenzivnog fizičkog, emocionalnog i socijalnog razvoja, što ih čini posebno osjetljivom skupinom čije zdravstvene navike i iskustva s zdravstvenim sistemom u velikoj mjeri oblikuju njihov odnos prema zdravlju i preventivnoj zaštiti u odrasloj dobi.

Zdravstvena zaštita mladih podrazumijeva obuhvata fizičko i mentalno zdravlje, reproduktivno zdravlje, prevenciju rizičnih ponašanja, ali i izgradnju zdravstvene pismenosti, odnosno sposobnosti mladih da prepoznaju vlastite potrebe i znaju kome i kako se obratiti za pomoć. Zbog ograničene zdravstvene infrastrukture i društvenih normi koje otežavaju otvoreni razgovor o određenim zdravstvenim temama, mladi su često prepušteni sami sebi u navigaciji kroz izazove koje donosi ovo životno razdoblje. Posebno zabrinjavajuće je kada mladi izbjegavaju preventivne preglede ili ne traže stručnu pomoć, bilo zbog nedovoljne informiranosti, finansijskih prepreka ili straha od stigme. Zbog izostanka brige o vlastitom zdravlju mladi mogu imati dugoročne posljedice koji se u konačnici odražavaju i na cijelu zajednicu. Stoga je razumijevanje zdravstvenih navika, potreba i prepreka s kojima se mladi suočavaju neophodan korak ka kreiranju adekvatnih mjera podrške na lokalnom nivou.

2.1.3.1. Pravni i institucionalni okvir

Zdravstvo je, prema ustavnim rješenjima u BiH, u nadležnosti entiteta Republika Srpska, podijeljenoj nadležnosti entiteta i kantona u Federaciji BiH, odnosno u nadležnosti Brčko distrikta BiH. Pravni okvir kojim je uređena i regulirana zdravstvena zaštita mladih čine, prije svega, sistemski zakoni:

- Zakon o zdravstvenoj zaštiti Federacije BiH
- Zakon o zdravstvenom osiguranju Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH”, br. 30/97, 7/02, 70/08, 48/11, 36/18 i 61/22), kao i niz drugih zakonskih i podzakonskih akata.

Mladi ljudi iznad 15 godina mogu ostvariti zdravstveno osiguranje preko pripadnosti porodici osiguranika do svoje 26. godine ako imaju status redovnog učenika ili studenta.

Pored dva navedena systemska zakona, zdravstvena zaštita mladih je, direktno ili indirektno, uređena i drugim propisima:

- Zakonom o ograničenoj upotrebi duhana i duhanskih prerađevina Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH”, broj: 50/11)
- Zakon o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata („Službene novine Federacije BiH”, broj: 40/10)
- Zakon o liječništvu („Sl. novine FBiH”, broj: 56/13);
- Zakon o lijekovima („Sl. novine FBiH”, broj: 109/12);
- Zakon o apotekarskoj djelatnosti („Sl. novine FBiH”, broj: 40/10);
- Zakon o stomatološkoj djelatnosti („Sl. novine FBiH”, broj: 37/12);
- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti („Sl. novine FBiH”, broj: 29/05) i
- Zakon o sestринstvu i primalјstvu („Sl. novine FBiH”, broj: 43/13);
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Sl. novine FBiH”, br. 46/10 i 75/13);

Zakon o mladima Federacije BiH propisuje da se oblast omladinskog sektora odnosi i na pitanja socijalne, zdravstvene i preventivne zaštite mladih te reproduktivnog zdravlja mladih. Zakon o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata („Sl. novine Federacije BiH”, broj: 40/10) propisuje osnivanje zdravstvenih savjeta na nivou lokalne samouprave, kantonalnih i Federalnog ministarstva zdravstva, a u svrhu ostvarivanja i unapređenja prava pacijenata. Uz to, ovaj zakon predviđa da se prilikom formiranja članova zdravstvenih vijeća imenuju predstavnici, između ostalih, i iz reda mladih, čime je ispunjen jedan od ciljeva predviđen Zakonom o mladima Federacije BiH, koji se odnosi na jačanje učešća i uključenja mladih na svim nivoima odlučivanja u Federaciji kroz uređene mehanizme učešća.

Oblast zdravstva u Unsko-sanskom kantonu definirana je i uređena različitim pravnim aktima. Ustav Unsko-sanskog kantona propisuje da su kanton i federalna vlast ovlašteni za oblast zdravstva. Dodatno, Ustavom je predviđeno da Skupština Kantona donosi i druge propise u obavljanju kantonalnih ovlaštenja, na osnovu čega je Skupština Unsko-sanskog kantona 2005. godine donijela Odluku o neposrednom učešću osiguranih lica u troškovima korištenja zdravstvene zaštite na teritoriji Unsko-sanskog kantona, kojom je utvrđeno neposredno učešće osiguranih osoba u troškovima korištenja zdravstvene zaštite na teritoriji Unsko-sanskog kantona, te su definirane sljedeće kategorije: osigurane osobe koje se oslobađaju neposrednog učešća u ovim troškovima, način plaćanja neposrednog učešća osiguranih osoba u pojedinim troškovima zdravstvene zaštite na teritoriji Unsko-sanskog kantona, mjesto i način naplate učešća, evidentiranje i iskazivanje priliva sredstava po ovom osnovu, način plaćanja učešća za osigurane osobe koje su posebnim propisima oslobođene neposrednog učešća i druga pitanja od značaja. Učešće osigurane osobe plaćaju u vidu premije umjesto plaćanja učešća za svaku pojedinačnu zdravstvenu uslugu.

Na nivou BiH politike u oblasti zdravstva uređuju se u okviru Sektora za zdravstvo Ministarstva civilnih poslova BiH, u čiju nadležnost spada utvrđivanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih organa vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu. U Federaciji BiH zdravstvo je decentralizirano i većina nadležnosti, funkcija i odgovornosti prenesena je na kantone. Federalno ministarstvo zdravstva uspostavlja okvirne zakone na nivou Federacije BiH, utvrđuje potrebe za zdravstvenim uslugama i ima koordinirajuću ulogu u odnosu na kantone. Kantonalna ministarstva zdravstva zadužena su za specifičnu legislativu o zdravstvu na nivou kantona, kao i za provedbu mjera i politika u oblasti zdravstvene zaštite u Federaciji BiH, uključujući i populaciju mladih.

U Unsko-sanskom kantonu djeluje Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona, čije su nadležnosti utvrđene Zakonom o organizaciji i nadležnosti kantonalnih organa uprave i upravnih organizacija („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj: 9/13).

Na području Unsko-sanskog kantona, osigurana lica iz Općine Velika Kladuša, usluge zdravstvene zaštite primarno mogu ostvariti u sljedećim ustanovama:

- Zdravstvena ustanova Kantonalna bolnica „dr. Irfan Ljubijankić“ Bihać
- Zavod za javno zdravstvo Unsko-sanskog kantona;
- JU Dom zdravlja Općine Velika Kladuša
- JU Dom zdravlja Cazin – oralna hirurgija

JU Dom zdravlja Velika Kladuša pruža širok spektar zdravstvenih usluga koje obuhvataju primarnu zdravstvenu zaštitu kroz opću/porodičnu medicinu, zdravstvenu zaštitu žena, djece i omladine, te zaštitu radno aktivnog stanovništva kroz medicinu rada. Osigurane su i specijalizirane usluge poput pneumoftiziološke zaštite, stomatološke zaštite, higijensko-epidemiološkog nadzora i hitne medicinske pomoći. Pored toga, dostupna je dijagnostika (laboratorijska, radiološka i ultrazvučna), specijalističko-konsultativne usluge sa savjetovalištim za hronične nezarazne bolesti, kao i rehabilitacijske usluge kroz fizikalnu i mentalnu rehabilitaciju, uz podršku administrativnih i tehničkih službi

Na području Velike Kladuše djeluju područne ambulante Vrnograč, Mala Kladuša, Šumatac, Todorovo i Vidovska.

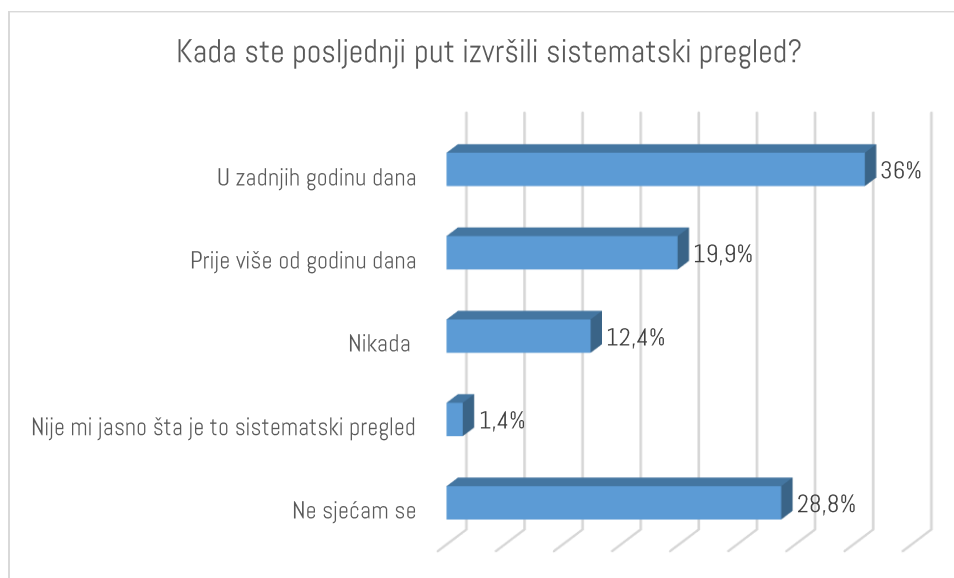
.2.1.3.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Podaci o sistematskim pregledima mladih u Velikoj Kladuši otkrivaju zabrinjavajući obrazac odnosa prema preventivnoj zdravstvenoj zaštiti. Svega trećina mladih obavila je sistematski pregled u posljednjih godinu dana (36%), dok gotovo svaki osmi mladi čovjek nikada nije bio na sistematskom pregledu (12,4%). Posebno je indikativan podatak da gotovo trećina ispitanika ne može ni prisjetiti se kada je posljednji put bila na pregledu (28,8%), što samo po sebi govori o niskoj razini zdravstvene svijesti.

Važan je podatak o motivaciji onih koji jesu obavili sistematski pregled, a to je da gotovo polovina je sistematski pregled radila isključivo zbog vanjske obaveze, poput zahtjeva poslodavca ili polaganja vozačkog ispita (45,3%), a ne iz vlastite inicijative. Svega petina mladih otišla je na pregled samoinicijativno (21,6%), što ukazuje na to da preventivna briga o zdravlju još uvijek nije internalizirana kao lična vrijednost i navika.

Ovakvi rezultati upućuju na potrebu sustavnog rada na podizanju zdravstvene pismenosti mladih, ali i na preispitivanje načina na koji zdravstveni sistem komunicira s mladom populacijom. Preventivni pregledi ne bi smjeli biti nešto što mladi rade samo kad to od njih zahtijeva neka vanjska okolnost, već bi trebali postati rutinski dio brige o sebi. Postizanje tog pomaka zahtijeva zajednički angažman zdravstvenih institucija, škola, lokalne zajednice i samih mladih.

Grafik 4. Sistematski pregled

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Ako se uporedi s drugim lokalnim zajednicama u kojima je Institut proveo istraživanje, jedino je u Sanskom Mostu veći procenat mladih koji nikada nisu obavili sistematski, i on iznosi 15,2%. Općine Hadžići i Ilidža, te Grad Bihać značajno odudaraju od ostalih zajednica po pitanju broja mladih koji nisu nikada obavili sistematski pregled.

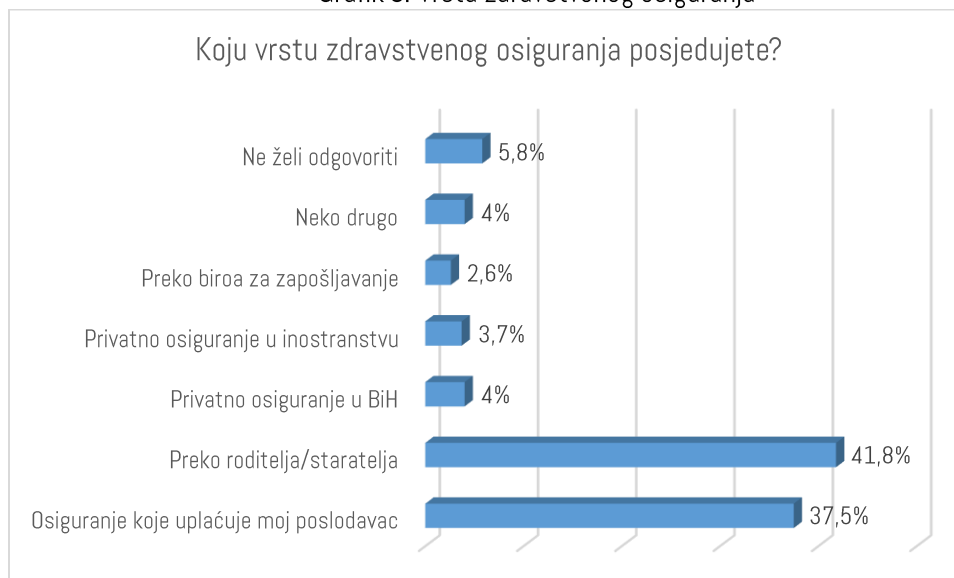
Tabela 8. Mladi koji nisu obavili sistematski po općinama

Mladi koji nikad nisu radili sistematski pregled	
Bihać	0,9%
Hadžići	1,3%
Ilidža	1,6%
Velika Kladuša	12,4%
Sanski Most	15,2%
Gradačac	20,3%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Najviše anketiranih mladih ima zdravstveno osiguranje preko roditelja, i to 41,8%, jer je većina i dalje u nekom procesu obrazovanja. Druga značajna kategorija su zaposleni, odnosno, oni kojima poslodavac uplaćuje osiguranje (37,5%).

Grafik 5. Vrsta zdravstvenog osiguranja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Reproduktivno zdravlje mladih žena: Čak dvije petine mladih ispitanica nikada nije obavilo ginekološki pregled (40,5%), što je alarmantan pokazatelj, posebno imajući u vidu da je redovna ginekološka zaštita ključna za rano otkrivanje i prevenciju zdravstvenih problema. Podaci o dobi prvog ginekološkog pregleda dodatno slikaju situaciju jer svega mali broj djevojaka obavlja prvi pregled u ranoj mladosti, a starosna dob pri prvom pregledu relativno je visoka, s obzirom na preporuke struke. Tome se pridodaje i visoka stopa odbijanja odgovaranja na pitanja o reproduktivnom zdravlju. Gotovo svaka peta ispitanica nije željela odgovoriti na pitanje o prvom pregledu (18,59%), a 13,6% ispitanica nisu željele reći koliko je pregleda su imale u posljednjoj godini. Ovi podaci odražavaju dublje kulturološke i društvene barijere koje sprečavaju mlade žene da otvoreno govore o vlastitom zdravlju i da ga aktivno štite.

Briga o mentalnom zdravlju: Usluge psihologa nikada nije koristilo 70,6% mladih u općini Velika Kladuša, dok ih je 26,5% bilo kod psihologa. Od ispitanika koji su odgovorili da su potražili pomoć psihologa je 64,1% žena i 35,9% muškaraca. Kao razlog zašto nisu koristili usluge psihologa, mladi najčešće navode da nisu potražili pomoć jer nisu osjetili potrebu (79,1%). Osim toga, 6,5% mladih kazalo je da im je bilo neprijatno potražiti psihološko savjetovanje, a 5,3% ispitanika je istaklo kako su željeli, ali nisu znali kome da se obrate. Osim toga, 1,6% mladih odgovorilo je da usluge psihologa nisu dostupne u mjestu u kojem žive.

Mladi priznaju da je odlazak psihologu u Velikoj Kladuši tabu tema i neprihvatljiv zbog straha od osude okoline.

Kada je u pitanju konzumacija **duhanskih proizvoda, alkoholnih pića i nargile**, nešto više od trećine mladih (38%) konzumira duhanske proizvode, od čega većinu čine muškarci. Količine su uglavnom umjerene, do 20 cigareta dnevno. Električne cigarete je gotovo svaki treći mladi barem probao, dok ih redovno koristi svega oko 15%. Nikotinske vrećice snus ostaju marginalna pojava, više od 89% mladih ih uopće ne koristi. Dvije trećine mladih kaže da nikako ne konzumira alkoholna pića, odnosno 64,6% (od toga je 39,7% muškaraca i 60,3% žena), dok kada su u pitanju energetska pića, četvrtina mladih u Velikoj Kladuši kaže da ih ne pije nikako (25,4%). Opojne droge, tvrdi, da ne konzumira 83,6% mladih u Velikoj Kladuši. Nargila je znatno prisutnija. Više od trećine mladih je konzumira u nekom obliku, uglavnom povremeno,

što je odraz njene društvene prihvaćenosti. Većina mladih u Kladuši kaže da ne igra nikako igre na sreću, a takvih je 82,1%. Svaki dan se kladi 2,9% mladih, a rjeđe od jednom mjesečno igre na sreću igra 6,6% ispitanika.

✓ Pregled izdvajanja i aktivnosti Općine Velika Kladuša u oblasti zdravstvene brige

Po pojedinačnim zahtjevima Općina je u referentnom periodu sufinansirala ili finansirala troškove liječenja i zdravstvenog osiguranja za stanovnike Općine kroz Grantove pojedinicima od čega su korisnici i mlade osobe.

Centar za mentalno zdravlje, Centar za rani rast i razvoj te Centar za fizikalnu medicinu obuhvataju usluge fizioterapeuta fizijatra, logopeda i surdaudiologa. Usluge se pružaju i kroz patronažnu službu, savjetovalište za zdravu djecu, dijabetološko savjetovalište te sistematske preglede za sportiste i ostale kategorije stanovništva.

Institucija aktivno radi na prevenciji i promociji zdravlja kroz saradnju s medijima, obrazovnim institucijama i Centrom za socijalni rad, a od kraja 2024. godine provodi HPV imunizaciju za populaciju od 11 do 26 godina u cilju prevencije nekoliko vrsta karcinoma.

U referentnom periodu, Crveni križ Velika Kladuša je implementirao nekoliko projekata koji su od važnosti za mlade poput:

- edukacije mladih o HPV virusu;
- edukacije i obuke iz pružanja prve pomoći;
- edukacije o važnosti dobrovoljnog darivanja krvi
- projekt prikupljanja pomoći za potresom pogođena područja Turske i Sirije 2024. godine, te poplavama i odronima pogođene Jablanice i drugih općina u Hercegovini 2025.

2.1.4. Socijalna briga mladih

Socijalna briga o mladima obuhvata širok spektar pitanja, od ekonomske sigurnosti i stambenog zbrinjavanja, do pristupa pravnoj pomoći i podršci u kriznim situacijama. Poseban izazov predstavlja činjenica da mladi kao kategorija često nisu eksplicitno prepoznati u zakonodavnim okvirima socijalne zaštite, što znači da njihove specifične potrebe ostaju nevidljive u sistemu koji je primarno oblikovan za druge ranjive grupe. Posljedica toga je da mladi koji se nalaze u teškoj situaciji često ne znaju kome da se obrate, ne poznaju prava koja im pripadaju ili se suočavaju s institucijama koje nemaju kapaciteta da im adekvatno pomognu. U kontekstu lokalnih zajednica, uloga općine i institucija poput centara za socijalni rad od presudnog je značaja. Stoga razumijevanje stanja socijalne brige o mladima u Velikoj Kladuši je polazna osnova za promišljanje kako sistem učiniti dostupnijim, pravednijim i prilagođenijim stvarnim potrebama mladih koji u ovoj zajednici odrastaju i grade svoju budućnost.

2.1.4.1. Pravni i institucionalni okvir

Na nivou Bosne i Hercegovine ne postoji nijedan zakon kojim je regulirano ostvarivanje prava iz socijalne zaštite. Ovu obavezu Bosna i Hercegovina prepustila je entitetima i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine da je samostalno i nezavisno reguliraju. Zbog toga ne postoji jedinstveno i/ili usaglašeno zakonodavstvo i sistem socijalne politike na cjelokupnoj teritoriji BiH. Nadležnosti za socijalnu politiku podijeljene su između federalnog i kantonalnih nivoa vlasti, a prava iz socijalne zaštite finansiraju se iz budžeta kantona i općina.

Socijalna zaštita u Federaciji BiH uređena je Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, broj 36/19, 54/04, 39/06, 14/09, 7/2014 – rješenje US BiH, 45/16 i 40/18).

U Unsko-sanskom kantonu ova oblast regulirana je Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom („Službene novine Unsko-sanskog kantona“, broj 5/00, 7/01, 11/14, 23/18, 15/20 i 10/23).

Ostali kantonalni i Federalni zakoni koji se primjenjuju u oblasti socijalne brige su:

- Porodični zakon Federacije BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 35/05 i 41/05 – ispr., 31/14 i 32/19 – odluka US);
- Zakon o preuzimanju prava i obaveza osnivača nad ustanovama socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 31/08 i 27/12);
- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 20/13 i 75/21);
- Zakon o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 37/01, 40/02, 52/11 i 14/13);
- Zakon o zdravstvenom osiguranju („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 30/97, 7/02 i 70/08, 48/11, 36/18 i 61/22);
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Sl. novine FBiH“, broj 46/2010, 75/2013);
- Krivični zakon („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 36/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 i 75/2017);
- Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku FBiH („Sl. novine FBiH“, broj: 7/14, 74/20);
- Zakon o hraniteljstvu („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 19/17 i 52/22);
- Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom („Službene novine FBiH“, broj: 9/10);
- Zakon o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 75/21).

Djelatnost socijalne zaštite i zaštite porodice s djecom je od interesa za Unsko-sanski kanton. Ipak, mladi kao posebna kategorija korisnika socijalne zaštite nisu definirani gore navedenim zakonima, kao ni podzakonskim aktima koji reguliraju ovu oblast. Korisnici socijalne zaštite među koje se svrstavaju i mlade osobe jesu: djeca bez roditeljskog staranja, odgojno zanemarena djeca, odgojno zapuštena djeca, djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, osobe s invaliditetom i osobe ometene u fizičkom ili psihološkom razvoju i osobe izložene zlostavljanju i nasilju u porodici.

Prava iz socijalne zaštite kantonalnog i Federalnog zakona o socijalnoj zaštiti obuhvataju sljedeće: novčana i druga materijalna pomoć, osposobljavanje za život i rad, smještaj u ustanovu socijalne zaštite, osnovna prava osoba s invaliditetom i usluge socijalnog i drugog stručnog rada.

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH,¹⁶ odnosno članom 11, tačka 5, propisano je da se iz kantonalnog budžeta finansira socijalna problematika, a iz budžeta Federacije BiH se finansiraju ustanove i zavodi iz oblasti socijalne zaštite.

U Unsko-sanskom kantonu je za navedene poslove zaduženo Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona. Pored Ministarstva, Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom propisuje da poslove neposredne socijalne zaštite obavljaju centri za socijalni rad, koji su prva adresa u traženju i ostvarivanju prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice s djecom. Centar za socijalni rad osniva općina radi obavljanja

¹⁶ Zakon o pripadnosti javnih prihoda. Dostupno na: <http://www.pufbih.ba/v1/public/upload/zakoni/6c1f8-zakon-o-pripadnosti-javnih-prihoda-22-06.pdf>. Pristupljeno 23. 4. 2026. godine.

poslova neposredne socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom utvrđenih kantonalnim i Federalnim zakonom kao i radi obavljanja drugih poslova utvrđenim zakonom, drugim propisima i općim aktima.

U Velikoj Kladuši djeluje Centar za socijalni rad Velika Kladuša u koji pruža usluge iz oblasti porodične, zdravstvene i socijalne zaštite, te zaštitu za civilne žrtve rata i neratne invalide.

Centar djeluje kroz rješavanje pojedinačnih zahtjeva, isplatu novčanih davanja i ostvarivanje prava korisnika, te kroz rad organa starateljstva i intervencije u porodičnim i društvenim problemima, uključujući zaštitu djece i rad s maloljetnicima. Istovremeno, rad je opterećen rastućim brojem korisnika i složenim socijalnim problemima, uz ograničene materijalne i kadrovske resurse, zbog čega je naglašena potreba za jačanjem kapaciteta kako bi se adekvatno odgovorilo na potrebe stanovništva i unaprijedio kvalitet socijalnih usluga.

S obzirom da JU Centar za socijalni rad Velika Kladuša nema vlastita sredstva iz kojih se finansira, mogućnosti same ustanove su ograničene. JU Centar za socijalni rad Velika Kladuša se finansira iz planiranih sredstava budžeta općine kao i određenih sredstava koji dolaze sa viših nivoa vlasti. Iz sredstava koja se dobijaju iz budžeta općine, Centar između ostalog isplaćuje jednokratne novčane pomoći koje se mogu odnositi i na mlade.

Mladi konkretno kroz Centar za socijalni rad mogu biti upoznati i upućeni na kantonalnu besplatnu pravnu pomoć ukoliko im je ista potrebna iz razloga što na nivou općine ne postoji besplatna pravna pomoć niti Centar za socijalni rad može pružiti takvu vrstu pomoći direktno.¹⁷

2.1.4.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Finansijska slika mladih u Velikoj Kladuši je u određenoj mjeri ohrabrujuća, ali istovremeno otkriva i značajne nejednakosti. Nešto više od trećine mladih doprinosi kućnom budžetu (37,2%), no taj doprinos je izrazito rodno neuravnotežen – među onima koji finansijski pomažu svojoj porodici, muškarci čine gotovo dvije trećine (62,8%), dok su žene znatno manje zastupljene.

Kada je u pitanju lična finansijska situacija, gotovo polovina mladih uspijeva odvojiti dio novca na kraju mjeseca (47%), što je pozitivan pokazatelj, no skoro jednak udio mladih to nije u mogućnosti (45,2%), što znači da za mnoge nema prostora za finansijsku sigurnost ni u osnovnom obliku.

Ipak, mladi u Kladuši vlastitu finansijsku situaciju u domaćinstvu uglavnom ocjenjuju pozitivno. Više od četiri petine ispitanika smatra je priličnom ili veoma dobrom (82,7%). Ovakva percepcija donekle je iznenađujuća s obzirom na pokazatelje o nemogućnosti štednje, ali može odražavati i prilagođenost mladih na postojeće uvjete ili pak upoređivanje s još težim situacijama u okolini.

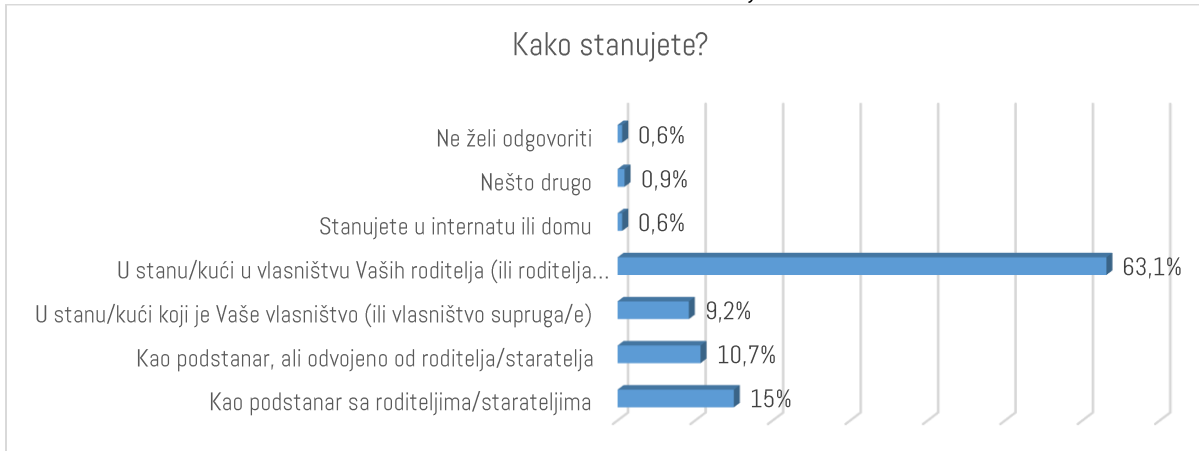
Stambeno zbrinjavanje

Kao i u ostalim dijelovima naše zemlje, većina mladih u Velikoj Kladuši živi sa svojim roditeljima. Prema rezultatima istraživanja, u ovoj bh. općini 63,1% mladih živi u stanu/kući koji je u vlasništvu njihovih roditelja. Mladih koji žive u stanu koji je u njihovom vlasništvu ili vlasništvu njihovog bračnog partnera ima 9,2%. Kao podstanar s roditeljima živi 15% mladih, a kao podstanar odvojeno od roditelja živi 10,7% ispitanika. U internatu ili domu živi 0,6% mladih ispitanika.

¹⁷ Matrica 1 Radne grupe za Socijalnu brigu

Prema dostupnim podacima, općina Velika Kladuša ne nudi mladima olakšice kada je u pitanju njihovo osamostaljivanje, odnosno, za kupovinu prve nekretnine ili subvencioniranje najma.

Grafik 6. Kako mladi stanuju

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Međutim, podrška za mlade u ovoj oblasti dolazi iz Unsko-sanskog kantona za subvencioniranje stambenog zbrinjavanja mladih od 18 do 38 godina, a koji prvi put rješavanju stambeno pitanje¹⁸. Ukupan fond sredstava za podnošenje prijave planiran je Budžetom USK za 2025 u iznosu od 300.000 KM. Naime, Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK, kandidatima po redoslijedu sa konačne rang-liste isplaćuje iznos od 8.000 KM. Taj iznos može biti i veći ukoliko je manji broj zahtijeva ili se obezbijede dodatna sredstva preraspodjelom u Budžetu.

Mladi su na fokusnoj grupi govorili o problemu kasnog osamostaljivanja u njihovoj lokalnoj zajednici, ali i u BiH. Kao glavni razlog za to navode nedostatak finansija. Ovaj problem prepoznat je i kroz rad Radne grupe za socijalnu brigu o mladima, u kojoj članovi navode da se mladi često suočavaju s problemom stambenog osamostaljenja i ekonomske nesigurnosti, pa mnogi i nakon navršanih 30 godina zavise od roditelja ili socijalne pomoći. Takođe, nedovoljna koordinacija između institucija i ograničena dostupnost besplatne pravne i specijalizovane pomoći dodatno otežavaju socijalnu podršku. Pored toga, nedostatak informisanosti mladih o njihovim pravima i dostupnim programima ograničava njihovu samostalnost i aktivno uključivanje u društvo.

✓ Pregled izdvajanja i aktivnosti u Općini Velika Kladuša u oblasti socijalne brige

S obzirom na nadležnosti, priliv budžetskih sredstava u ovoj oblasti se vezuje za viši nivo vlasti. Općina u velikom obimu podržava rad JU Centra za socijalni rad Velika Kladuša putem sredstava planiranih kroz budžet Općine. Iznos sredstava namijenjenih za rad JU Centra za socijalni rad iznosio 3.034.510 za 2023. g., 3.061.469 za 2024.g. i 4.191.855 za 2025. g.

¹⁸ Vlada Unsko-sanskog kantona

Tabela 9 Vrste socijalne pomoći koje se mogu odnositi na mlade

Kategorija	2023. g.	2024. g.	2025. g.
Socijalna pomoć – porodilje u radnom odnosu	495.629	428.950	705.770 KM
Socijalna pomoć – porodilje van radnog odnosa	915.722	949.913 KM	1.311.255 KM
Smještaj u ustanovama	294.515	348.234	478.465
Naknada za treće dijete	46.170	40.500	40.500

Izvor: Izvršenja budžeta za 2023., 2024. i 2025. g. Općine Velika Kladuša¹⁹

Kada se radi o sredstvima koja su striktno namjenjena mladima na području Općine Velika Kladuša, a da se isplaćuju putem podračuna Centra za socijalni rad takvih sredstava nema izuzev ako se radi o plaćanju smještaja mladih koji se nalaze u određenim institucijama poput SOS Sarajevo, Dom Sumero, Ustanova Pazarić, Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica Fojnica, Centar za slijepu i slabovidnu djecu i omladinu Sarajevo. JU Centar za socijalni rad u svojoj evidenciji ima 28 korisnika, od toga ih je 6 starosti od 15 do 30 godina koji su na smještaju u ustanovama.²⁰

U 2023. godini općina je podržala 28 projekata koji imaju zajednički krajnji cilj, podršku mladim građanima kladuške općine. Među podržanim projektima su i projekti Centra za edukaciju, istraživanje i ravnopravnost društva „Korak“, Udruženja „I mi postojimo“ koja se kroz svoje polje djelovanja bave i pitanjima socijalne zaštite. Udruženje „Ceird Korak“ na godišnjem nivou osigura besplatne mature oko 30 učenika. Te 2023. godine kroz program podrške „Matura za sve“ obježbjedio sredstva za maturu za 2 učenika, za 2024. godinu bilo je 7 učenika, a 2025. godinu je bilo 10 učenika. Također ovo udruženje je pomoglo mladim majkama kroz materijalne pomoći kao i mogućnosti zaposlenja te pružanje psihološke podrške mladima naročito maloljetnim majkama te ovisnicima o narkoticima.

Udruženje „I mi postojimo“ omogućava kvalitetnu podršku i individualni pristup djeci i mladima sa poteškoćama u razvoju. Inkluzivni pristup, uspostavljanje socijalnih kontakata te dugogodišnje iskustvo u radu. Postizanje napretka u socijalnoj integraciji osoba sa invaliditetom.²¹

2.1.5. Aktivno sudjelovanje mladih u zajednici i slobodno vrijeme mladih

Mladi svojim različitim oblicima djelovanja doprinose razvoju zajednice i izgradnji odgovornog i participativnog društva. U kontekstu Bosne i Hercegovine, normativni okvir za učešće mladih uspostavljen je prvenstveno na entitetskim i lokalnim nivoima, gdje zakoni prepoznaju pravo mladih na informiranost, organizovanje i aktivno uključivanje u društvene tokove. Posebno se ističe značaj neformalnog obrazovanja, volontiranja i mobilnosti kao mehanizama koji doprinose razvoju kompetencija mladih i njihovoj većoj društvenoj angažiranosti. Međutim, uprkos postojanju zakonskih i institucionalnih mehanizama, praksa pokazuje da je nivo aktivnog učešća mladih često ograničen. Nedovoljna informiranost, slaba

¹⁹ Izvršenja budžeta za 2023., 2024. i 2025. g. Općine Velika Kladuša. Dostupno na: [Budžet - Općina Velika Kladuša](#). Pristupljeno: april 2026.

²⁰ Matrica 1 Radne grupe za Socijalnu brigu

²¹ Matrica 1 Radne grupe za Socijalnu brigu

komunikacija između institucija i mladih, kao i ograničena finansijska i programska podrška omladinskim inicijativama, predstavljaju značajne prepreke za njihov veći angažman. Također, interes mladih za političke i društvene procese varira, što dodatno ukazuje na potrebu jačanja povjerenja i stvaranja prostora za njihovo smisleno uključivanje. U tom smislu, tema aktivizma i učešća mladih dobija poseban značaj na lokalnom nivou, gdje se direktno prelamaju potrebe, interesi i mogućnosti mladih. Kroz analizu postojećeg stanja, institucionalnih okvira i praksi u zajednici, moguće je identificirati ključne izazove, ali i prilike za unapređenje položaja mladih i jačanje njihove uloge kao aktivnih građana.

2.1.5.2. Pravni i institucionalni okvir

Država BiH nema zakon koji bi regulirao položaj mladih, njihova prava i obaveze te institucionalnu podršku. Zakoni koji direktno tretiraju populaciju mladih usvojeni su na nivou entiteta i Brčko distrikta BiH, i to: Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske, Zakon o mladima Federacije BiH i Zakon o mladima Brčko distrikta BiH.

Usvajanjem Zakona o mladima Federacije BiH 2010. godine prvi put je regulirano pitanje učešća mladih u procesima odlučivanja te se mladima garantiraju prava na uključenost i informiranost na svim nivoima vlasti. Zakonom o mladima Federacije BiH uređeni su sistem organiziranja mladih od lokalnog do entitetskog nivoa te programi i oblasti od interesa za mlade. Također, neformalno obrazovanje je prepoznato kao oblast od interesa za mlade i omladinski sektor, te stoga treba biti sastavni dio strateških dokumenata za mlade na nivou lokalnih zajednica, kantona i Federacije BiH. Pored neformalnog obrazovanja, Zakon o mladima definira i sljedeće oblasti:

- ✓ formalno i cjeloživotno obrazovanje;
- ✓ zapošljavanje, mjere protiv nezaposlenosti te preduzetništvo;
- ✓ socijalna, zdravstvena i preventivna zaštita mladih te reproduktivno zdravlje mladih;
- ✓ stambeno zbrinjavanje mladih;
- ✓ rad s mladima, jačanje i razvoj sposobnosti mladih i slobodno vrijeme mladih;
- ✓ aktivno učešće mladih u javnom životu, izgradnja civilnog društva i volonterstvo;
- ✓ mobilnost i saradnja među mladima;
- ✓ informiranje i savjetovanje mladih;
- ✓ stručni rad i usavršavanje u vezi s radom s mladima;
- ✓ usavršavanje za rad u omladinskim udruženjima i prostorima za mlade;
- ✓ omladinski turizam, oporavak mladih i boravak u prirodi;
- ✓ aktivnosti mladih po pitanju kulture, sporta, estetike, etike, ekologije, duhovnosti, humanističkih vrijednosti, lične i društvene odgovornosti;
- ✓ rad s mladima s poteškoćama u razvoju i
- ✓ druga pitanja od interesa za mlade i poboljšanje njihovih uvjeta života.

Institucionalno organizirana briga o mladima znači, prije svega, društvenu i materijalnu brigu o ovoj populaciji, omladinskim udruženjima, kao i o učešću mladih u odlučivanju. Zasniva se na principima poštivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda, na poštivanju ustavnog poretka, zakona i međunarodnog prava te izgradnji demokratskih institucija i principa vladavine prava, kao i upražnjavanju međunarodnopravnih standarda i najbolje međunarodne prakse.

Na nivou države BiH pitanjima mladih se bavi Ministarstvo civilnih poslova BiH, gdje u okviru Sektora za obrazovanje djeluje Odsjek za mobilnost i mlade. U nadležnost Sektora za obrazovanje, između ostalih, spadaju i poslovi vezani za učešće u evropskim programima i projektima u oblasti obrazovanja i mobilnosti mladih. Glavni akter politike prema mladima u Federaciji BiH je Federalno ministarstvo kulture i sporta, ali je nadležnost nad pitanjima mladih podijeljena na deset

kantona, gdje su u svakom određena ministarstva koja su nadležna za pitanja mladih. Nadležno resorno ministarstvo za pitanja mladih u Unsko-sanskom kantonu je Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona.

Kada je riječ o institucionalnom okviru na nivou Općine, nadležna služba je Služba za opću upravu i društvene djelatnosti.

Pored Zakona o mladima Federacije BiH, učešće i mobilnost mladih regulirani su i Zakonom o volontiranju Federacije BiH.²²

Prvi strateški dokument na nivou Unsko-sanskog kantona, Strategija prema mladima, donesen je za period 2017–2022. godine, te se jedna od oblasti, između ostalih, odnosi i na aktivizam, gdje se posebno tretiraju teme učešća, volontiranja, mobilnosti i slobodnog vremena mladih. Vizija Kantona u ovoj oblasti bila je sljedeća: mladi Unsko-sanskog kantona aktivno učestvuju u donošenju odluka koje su za njih značajne, imaju nesmetan pristup informacijama te mnoštvo prilika za volontiranje i putovanja unutar i van zemlje. Kroz predviđeni set mjera u proteklom periodu nadležno ministarstvo je podržavalo rad, između ostalih, i omladinskih organizacija koje su provodile različite aktivnosti za mlade. Generalno, podrška je nedovoljna i kao takva nije osigurala programsku podršku projektima i aktivnostima za mlade. Trenutno ne postoji dostupna evaluacija Strategije prema mladima USK, a kako bi se uvidjeli postignuti rezultati.

Vijeće mladih Općine Velika Kladuša je aktivno i uspješno saraduje sa Vijećem mladih USK, kao i sa Općinom Velika Kladuša. Rad Vijeća podržava Općina kroz kontinuirani grant za rad Vijeća mladih.

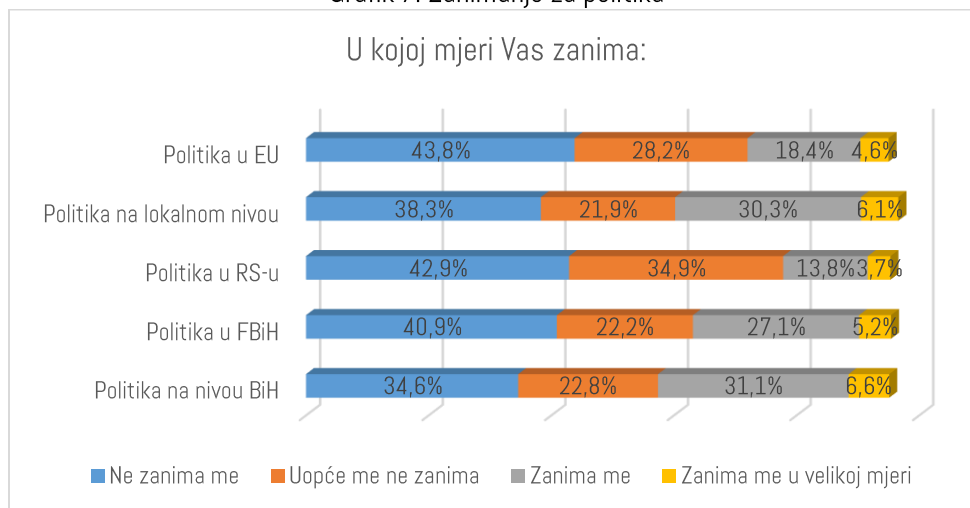
2.1.5.3. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Opća slika političkog interesovanja mladih u Velikoj Kladuši ukazuje na izrazitu distanciranost od političkih procesa, bez obzira na geografski ili administrativni nivo. Najveći stepen nezainteresovanosti zabilježen je prema Evropskoj uniji, gdje čak velika većina mladih ne prati tamošnja politička dešavanja (72%), dok tek manji broj njih pokazuje bilo kakav interes (23,1%). Kada je riječ o unutrašnjoj politici Bosne i Hercegovine, mladi najviše pažnje poklanjaju državnom nivou, koji privlači pažnju nešto više od trećine ispitanika (37,7% – kumulativno onih koji su iskazali interes i onih koje to zanima u velikoj mjeri). Ipak, i na ovom nivou negativan stav je preovladavajući, jer više od polovine mladih ne pokazuje nikakav interes za državne političke teme (54,3%).

Lokalna politika u Velikoj Kladuši po rangju interesa blisko prati državni nivo. Iako je to nivo vlasti koji najdirektnije utječe na njihov svakodnevni život, politika u lokalnoj zajednici zanima tek svaku treću mladu osobu (30,3%), dok je broj onih koji su izrazito angažovani ili zainteresovani vrlo nizak (6,1%), dok zabrinjava podatak da je otuđenost od lokalnih procesa odlučivanja veoma visoka (60,2%).

²² Zakon o volontiranju Federacije Bosne i Hercegovine, 2012. Dostupno na: <https://s.mladi.org/ZakonovolontiranjuFBiH>. Pristupljeno 20.4.2026.

Grafik 7. Zanimanje za politiku

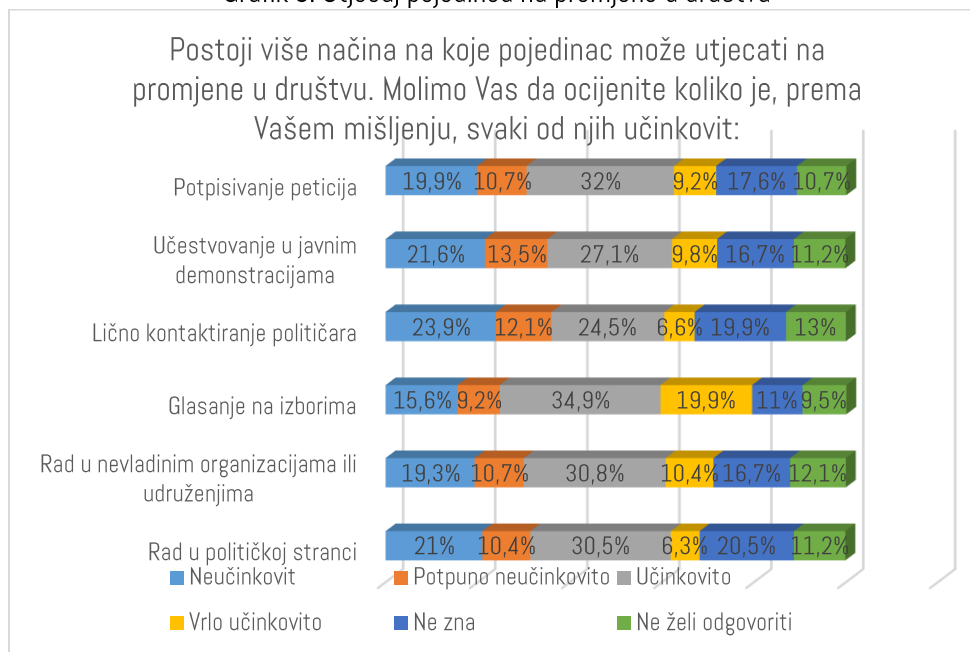
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Više od polovine ispitanika vjeruje u snagu promjene kroz glasanje na izborima (54,8% ga smatra učinkovitim ili potpuno učinkovitim), dok tek svaka četvrta mlada osoba smatra da ovaj proces nema efekta (24,8%).

Povjerenje u političke subjekte i civilno društvo je gotovo izjednačeno, ali s blagom prednošću u korist NVO sektora kada je u pitanju visoka učinkovitost.

Rad u udruženjima podržava 41,2% mladih. Ipak, otpor prema ovom sektoru je prisutan kod 30% ispitanika, dok je indikativan i visok procenat onih koji nemaju izgrađen stav ili nisu željeli odgovoriti (ukupno 28,8%), što sugerira nedovoljnu vidljivost rezultata rada NVO sektora u praksi.

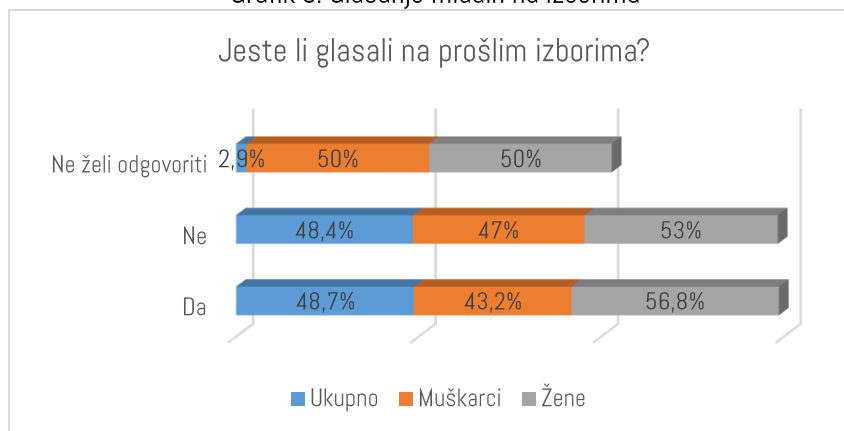
Grafik 8. Utjecaj pojedinca na promjene u društvu

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Prema rezultatima istraživanja, 48,7% mladih istaklo je da je glasalo na proteklm izborima, od toga je 43,2% muškaraca i 56,8% žena. Nije glasalo 48,4% mladih, i to 47% muškaraca i 53% žena. Na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 2,9% ispitanika.

Grafik 9. Glasanje mladih na izborima

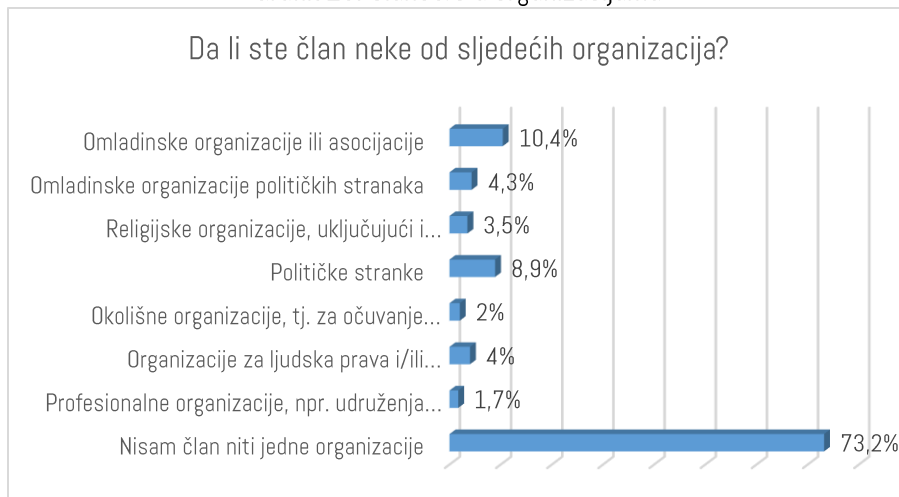

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Članstvo mladih u organizacijama civilnog društva je na veoma niskom nivou u općini Velika Kladuša. Mladi u najvećoj mjeri nisu članovi organizacija, odnosno, njih 73,2. Ukoliko su članovi nekih organizacija, onda su to najčešće omladinske organizacije (10,4%) i političkim strankama (8,9%).

Iako većina anketiranih nisu članovi organizacija, određen broj mladih, ipak, je na neki način učestvovao u aktivnostima omladinskih organizacija u protekloj godini. Radi se o 13% mladih koji su bili dio određenih aktivnosti omladinskih organizacija, bez obzira da li su članovi ili ne, a u pitanju je 62,2% žena i 37,8% muškaraca.

Grafik 10. Članstvo u organizacijama

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

✓ Pregled izdavanja i aktivnosti u Općini Velika Kladuša u oblasti aktivizma i učešća mladih

Općina Velika Kladuša je u maju 2025. godine otvorila stalni poziv Omladinskim organizacijama za upis u spisak omladinskih udruženja. Na spisku su trenutno Demokratska organizacija mladih VK, Bodybuilding fitness klub "Krajišnik", Omladinski razvojni servis "ORS" i Vijeće mladih Općine Velika Kladuša.

Pored nadležne službe, Općinsko vijeće je u okviru radnih tijela Vijeća imenovalo Komisiju za mlade koja koordinira i unapređuje aktivnosti usmjerene na poboljšanje položaja mladih, prati njihove potrebe i stanje te predlaže mjere i programe Općinskom vijeću, s posebnim fokusom na zaštitu prava djece i mladih, njihovo aktivno uključivanje u kulturne, sportske i društvene aktivnosti, prevenciju rizičnih ponašanja i podršku inicijativama mladih, uz saradnju s relevantnim domaćim i međunarodnim institucijama.

Iako postoji komisija za pitanja mladih, mladi nemaju iskustvo saradnje s ovim tijelom niti su upoznati s njegovim radom. Također, Vijeće mladih nema svog predstavnika u komisiji, što dodatno smanjuje mogućnost da se glas mladih direktno čuje u institucijama vlasti. Ovakva situacija ukazuje na nedostatak sistemskog i kontinuiranog dijaloga između mladih i lokalne vlasti.

Drugi značajan izazov je nedovoljno transparentno i strateški usmjereno finansiranje omladinskih aktivnosti. Iako budžet predviđa određene stavke za mlade, poput stipendija i podrške prevozu učenika, sredstva namijenjena projektima mladih nisu dosljedno realizovana, već su preusmjerena na druge budžetske stavke. Istovremeno, smanjuju se sredstva za projekte organizacija civilnog društva, a javni pozivi nisu fokusirani isključivo na omladinske inicijative, što otežava razvoj omladinskog sektora.

Također, prisutan je nedostatak aktivnog informisanja i komunikacije institucija sa mladima. Informacije se uglavnom objavljuju putem službenih web stranica i lokalnih medija, bez dodatnih oblika direktne komunikacije, poput javnih foruma,

sastanaka ili konsultacija sa mladima. Posljedično, mladi nemaju osjećaj da su njihove potrebe prepoznate niti da institucije aktivno traže njihov doprinos, navode članovi Radne grupe za oblast aktivizma mladih.

Općina podržava rad Vijeća mladih ustupanjem više kancelarijskih prostora koje za svoj rad koriste kako Vijeće mladih Općine, tako i članice ovog Vijeća, te VM USK. Prostor je uvijek na raspolaganju i srednjoškolskim organizacijama poput Asocijacije srednjoškolaca, vijeća učenika i neformalnih grupa gdje isti održavaju sastanke i realiziraju neke od svojih aktivnosti (radionice, edukacije, druženja i sl.). Institucije snose troškove održavanja ovog prostora.

U budžetu postoje stavke koje dijelom obuhvataju mlade, jer mladi djeluju unutar drugih organizacija ili omladinske organizacije imaju pravo na sredstva kao i druge nevladine organizacije:

- Grant za kulturne i sportske manifestacije,
- Grant za sufinansiranje sportskih aktivnosti,
- Tekući transfer udruženjima građana

Grant za projekte mladih koji je bio predviđen 2023. godine iznosio je 25.000 KM. U budžetu za 2024. godinu Grant za projekte i mlade je iznosio 25.000 KM ali nije došlo do realizacije planiranih sredstava, te je izvršenje po ovoj budžetskoj stavci iznosilo 0 KM. U budžetu sa 2025. godinu, sredstva sa stavke za Grant za projekte i mlade su preusmjerena na druge stavke. Iz budžetskih rezervi finansirani

Kroz „Tekući transfer udruženjima građana“ utvrđenih budžetom Općine Velika Kladuša za 2023. godinu izdvojeno je 200.000,00 KM za finansiranje projekata po različitim kategorijama od kojih se ni jedna nije odnosila specifično na projekte mladih. Ista situacija bila je i 2024. godine kada je kroz ovaj transfer izdvojeno 150.000,00 KM.

U okviru Granta za udruženja građana, 2025. godine Javnim pozivom su dodijeljena sredstva za projekte iz različitih prioritarnih oblasti od kojih je jedna od oblasti bila „mladi i volonterizam“. Dodijeljena su sredstva za ukupno 22 aplikanta, nevladine organizacije i udruženja s područja Općine Velika Kladuša.

Tabela 10 Pregled finansijskih izdvajanja za mlade

Kategorija	2023. g.	2024. g.	2025. g.
Tekući transfer udruženjima građana	212.028 KM	6.390 KM	89.000 KM
Grant za projekte mladih	25.000 KM	0 KM	0 KM
Grant za Vijeće mladih	2.498 KM	2.400 KM	11.943 KM
ASUBiH – Socijalni dan	-	390 KM	300 KM

Izvor: Izvršenja budžeta za 2023., 2024. i 2025. g. Općine Velika Kladuša²³

Crveni križ općine Velika Kladuša je u prethodnom periodu, od 2022. godine do danas uključio u svoju organizaciju veliki broj mladih osoba između 15 i 30 godina. Taj broj je svake godine rastao, pa tako 2025. godine Crveni križ ima 82 mlada volontera (od tog broja 70 žena i 12 muškaraca).

²³ Izvršenja budžeta za 2023., 2024. i 2025. g. Općine Velika Kladuša. Dostupno na: [Budžet - Općina Velika Kladuša](#). Pristupljeno: april 2026.

Po prvi put je 2022. godine osnovana Konferencija mladih pri organizaciji Crvenog križa općine Velika Kladuša i mladi su dobili prostor za aktivizam u kreiranju sadržaja i donošenju odluka, a Konferencija mladih traje i do danas. Četiri mlade osobe izabrane su u Skupštinu Crvenog križa Velika Kladuša (4 djevojke), a jedna od tih osoba je postala i član Predsjedništva Crvenog križa općine Velika Kladuša.

Mladi su također uzeli učešće na Kampovima za mlade koje je organiziralo Društvo Crvenog križa BiH u Modriči, Goraždu, Igmanu, Bosanskoj Otoci, te Ključu. Na svim ovim kampovima učešće je uzelo 24 mlade osobe iz Velike Kladuše.

Projekat koji je Crveni križ započeo 2025. godine i koji još uvijek provodi jeste edukacija učenika osnovnih i srednjih škola o pružanju prve pomoći i priprema istih za Općinsko takmičenje. Ove edukacije provode 3 educirana mlada trenera (2 djevojke i 1 muškarac), a projekta će trajati do kraja Februara 2026. godine.²⁴

Prostor za mlade

Omladinski HUB u Velikoj Kladuši otvoren je 2025. godine i predstavlja savremeni prostor namijenjen mladima kao mjesto okupljanja, učenja i razvoja, gdje mogu realizirati svoje ideje, učestvovati u edukativnim, kulturnim i društvenim aktivnostima te aktivno doprinosti zajednici. Osmišljen je kao centar omladinskog aktivizma i kreativnosti, koji mladima pruža sigurno i podržavajuće okruženje za druženje, razvoj vještina i pokretanje vlastitih inicijativa, uz saradnju s lokalnim institucijama i organizacijama, s ciljem jačanja njihove uloge u društvu i poboljšanja kvaliteta života u zajednici. Otvoren je uz podršku Instituta za razvoj mladih KULT i Općine Velika Kladuša, a na inicijativu Vijeća mladih Velika Kladuša. Međutim, članovi Radnih grupa navode da prostor nije dovoljno promovisan kao prostor otvoren za sva udruženja i mlade u Velikoj Kladuši. U Omladinskom HUBu očekuje se organizovanje velikog broja radionica, obuka i programa za mlade, ali još nije objavljen zbirni statistički izvještaj učesnika, navode članovi Radne grupe za obrazovanje mladih.

Omladinska banka

Nakon određenog perioda pauze, u saradnji sa Fondacijom Mozaik, ponovo je aktiviran program Omladinske banke u 2025. godini, pa je kroz Narandžasti grant dodijeljeno 10.040 KM namijenjenih projektima mladih u zajednici koji su se odnosili na ekologiju, kulturu, sport i infrastrukturu.

2.1.6. Informisanje i mobilnost mladih

Informisanost i mobilnost predstavljaju dva neodvojiva stuba savremene politike prema mladima. Dok informisanje služi kao polazna tačka koja mladoj osobi omogućava uvid u njena prava i dostupne prilike, mobilnost je praktični alat kojim se ta prava konzumiraju kroz učenje, rad i razmjenu iskustava. U Bosni i Hercegovini, iako Zakon o mladima FBiH i Zakon o slobodi pristupa informacijama čine osnovni pravni okvir, informisanje mladih kao specifične ciljne grupe u praksi ostaje fragmentirano i nedovoljno prilagođeno digitalnim kanalima komunikacije koje mladi primarno koriste.

U općini Velika Kladuša, slično kao i u širem bh. kontekstu, prisutan je jaz između zakonskih obaveza vlasti i stvarne upućenosti mladih u procese odlučivanja. Nizak nivo informisanosti o zakonodavnom okviru, od prava pripravnika u Zakonu o radu do mehanizama učešća putem omladinskih vijeća, direktno rezultira nižim stepenom aktivizma. Da bi mladi bili

²⁴ Matrica 1 Radne grupe za sigurnost mladih

motivisani za učešće u predstavničkim tijelima ili nevladinim organizacijama, neophodno je osigurati sistemski dotok informacija o stipendijama, obukama i praksama, čime se gradi okruženje zasnovano na međusobnom povjerenju i odgovornosti.

Uspostavljanje Omladinskog HUB-a i ponovno aktiviranje Omladinske banke u 2025. godini u Velikoj Kladuši predstavljaju važne iskorake. Međutim, bez adekvatnog sistema informisanja, ovi resursi rizikuju da ostanu nedovoljno iskorišteni. Stoga, prioritet lokalne politike mora biti osiguranje podržavajuće okoline u kojoj informacija o prilici stiže do svake mlade osobe, a mobilnost postaje dostupna svima, bez obzira na njihovu socio-ekonomsku pozadinu.

2.1.6.1. Pravni i institucionalni okvir

U Bosni i Hercegovini ne postoji poseban zakon koji se isključivo bavi informisanjem mladih, ali pravo na pristup informacijama i obaveza javnih institucija da informišu građane (uključujući mlade) uređena je kroz nekoliko ključnih zakona na državnom i entitetskom nivou:

- Zakon o slobodi pristupa informacijama (ZOSPI) -Na nivou BiH, FBiH i RS postoje odvojene verzije ovog zakona. Zakon garantuje pravo svim građanima, uključujući mlade, da traže i dobiju informacije od javnih institucija. Institucije su dužne da aktivno objavljuju važne informacije, a ne samo da odgovaraju na zahtjeve. Ovaj zakon je temelj za transparentnost i javno informisanje, ali ne sadrži posebne odredbe o ciljanom informisanju mladih.
- Zakon o mladima Federacije BiH (član 11, član 14 i drugi) obavezuje vlasti da unaprijede pristup informacijama važnim za mlade, propisuje da mladi moraju biti informisani o pravima, mogućnostima i programima podrške. Ovaj zakon posebno naglašava uloga omladinskih organizacija i omladinskih savjeta u prenošenju informacija mladima.
- Zakon o elektronskim komunikacijama, medijima i javnim servisima regulišu djelovanje medija i obavezu da informisanje bude tačno, nepristrasno i dostupno svim grupama, uključujući mlade.
- Zakon o sistemu državne uprave i entitetski zakoni propisuju da su institucije dužne obezbijediti javnost rada i aktivno komunicirati sa građanima, ali to se najčešće ne radi sistematski s fokusom na mlade.

Komisija za pitanja mladih Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine u okviru svojih nadležnosti ima ulogu predlagачa mjera za unapređenje informativne politike i transparentnosti prema mladima, te praćenje provođenja određenih evropskih dokumenata i konvencija o pravima mladih, između ostalih i Evropske povelje o informisanju mladih.

Na nivou države BiH pitanjima mladih se bavi Ministarstvo civilnih poslova BiH, gdje u okviru Sektora za obrazovanje djeluje Odsjek za mobilnost i mlade. U nadležnost Sektora za obrazovanje, između ostalih, spadaju i poslovi vezani za učešće u evropskim programima i projektima u oblasti obrazovanja i mobilnosti mladih. Nažalost, sistemaska podrška mobilnosti mladih na državnom, entitetskom ili kantonalnom nivou u BiH ne postoji.

2.1.6.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Na osnovu analize istraživanja po pitanju medijskih navika mladih u Velikoj Kladuši, primjetna je potpuna dominacija digitalnih platformi u odnosu na tradicionalne medije, uz jasnu preferenciju prema vizuelnim i interaktivnim sadržajima.

Internet je postao primarno okruženje za mlade, s obzirom na to da ga svakodnevno koristi tri četvrtine populacije (74,9%), dok dodatnih 16,4% to čini skoro svaki dan. U svijetu društvenih mreža, Instagram drži lidersku poziciju kao

nezaobilazan kanal komunikacije koji svakodnevno koristi velika većina mladih (85,3%), zatim slijede TikTok (62,2%) te Facebook (59,1%), dok se YouTube (49,9%) i Snapchat (41,5%) koriste u nešto manjoj, ali i dalje značajnoj mjeri.

S druge strane, mreže fokusirane na tekstualni sadržaj ili profesionalno umrežavanje poput Twittera (X) i LinkedIna ostaju na margini interesovanja, jer ih nikako ne koristi 74,6%, odnosno 83,3% mladih.

Kada je riječ o izvorima informisanja, internet portali su prati više od polovine ispitanika (51,6%). Tradicionalni elektronski mediji još uvijek zadržavaju određeni nivo prisutnosti, pa tako televiziju svakodnevno prati 27,4%, a radio sluša 19,9% mladih. Nasuprot tome, štampani mediji su gotovo u potpunosti izgubili svoju ulogu u životima mlađih generacija s obzirom na to da dnevne novine nikako ne čita 71,2%, a magazine i časopise čak 73,5% mladih. Zanimljivo je da su moderni formati poput podcasta, uprkos globalnoj popularnosti, u Velikoj Kladuši još uvijek u fazi ranog usvajanja s dnevnim publikom od svega 8,4%.

Ovi podaci jasno ukazuju na to da bilo kakva institucionalna komunikacija ili kampanja informisanja mladih u Velikoj Kladuši mora biti primarno usmjerena na Instagram i lokalne internet portale kako bi bila učinkovita. Tradicionalni kanali poput štampe ili specifičnih profesionalnih mreža u ovom trenutku ne predstavljaju adekvatan način za doseganje ove populacije.

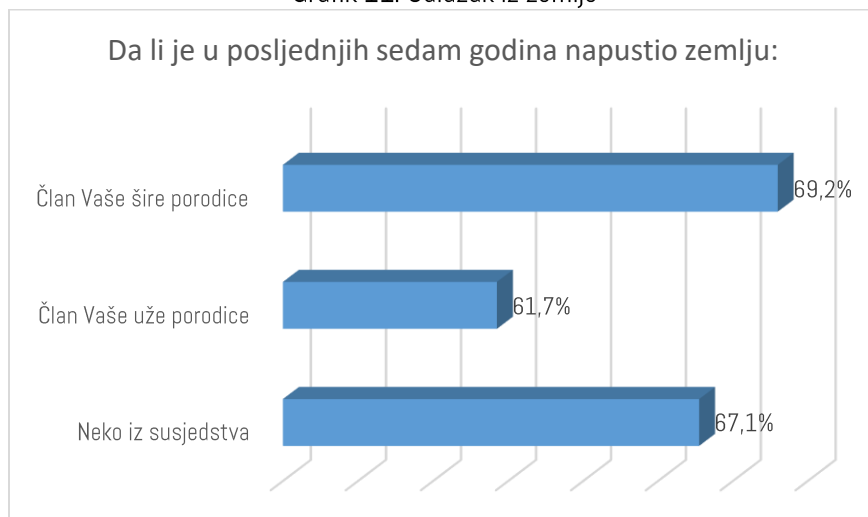
Mobilnost mladih

U posljednjoj godini u druge gradove u BiH putovalo je 88,5% mladih iz Velike Kladuše, dok je 10,4% istaklo kako nigdje nije putovalo. Među onima koji nisu napuštali svoju lokalnu zajednicu 52,8% je muškaraca i 47,2% žena.

Kao razloge putovanja, mladi koji su putovali u protekle tri godine, najčešće su navodili da je to bilo u sklopu ekskurzije unutar entiteta, a takvih je bilo 29,4%. U drugom entitetu, također na ekskurziji, bilo je 23,9%. Na ekskurziji izvan BiH bilo je 27,7% mladih.

Kad je u pitanju lokalna mobilnost mladih, može se reći da nedovoljan javni prijevoz i skupe karte ne idu u prilog mladima u obavljanju svakodnevnih obaveza, od odlaska u školu, na fakultet, do treninga i slobodnih aktivnosti. Iako srednjoškolci plaćaju mjesečne karte, prema riječima učesnika na fokus grupi, prevoznici su uveli ograničenje srednjoškolcima, pa tako mjesečna karta podrazumijeva vožnju dnevno u smislu od kuće do škole i nazad, a ako žele naveče iz bilo kojeg razloga ponovo se koristiti javni prijevoz onda moraju platiti kartu bez obzira što imaju mjesečnu kartu.

Grafik 11. Odlazak iz zemlje

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Duboka integracija migracijskih procesa u svakodnevni život mladih u Velikoj Kladuši najočitije se ogleda u činjenici da je kod većine ispitanika neko iz uže porodice napustio državu u posljednjih sedam godina (61,7%), dok je taj procenat još izraženiji kada je riječ o članovima šire porodice (69,2%). Odlazak stanovništva postao je vizuelno uočljiv i u neposrednom okruženju, jer je više od dvije trećine mladih potvrdilo da su im i komšije u istom periodu otišli iz zemlje (67,1%). Ovako visoka stopa prisustva emigracije u primarnim socijalnim krugovima stvara specifičan društveni ambijent u kojem odlazak postaje općeprihvaćen društveni obrazac.

Stavovi mladih o vlastitoj budućnosti van granica Bosne i Hercegovine pokazuju značajnu polarizaciju, ali i prisustvo određene doze neodlučnosti.

Nalazi fokus grupa unose dodatnu dubinu u ove brojke, otkrivajući snažnu emotivnu vezanost za lokalnu zajednicu. Većina učesnika ističe da zapravo ne želi trajno napustiti Veliku Kladušu radi života u inostranstvu, a čak i kod onih koji razmatraju migraciju, prevladava stav da bi ona bila privremenog karaktera. Ovi podaci sugerišu da bi se uz adekvatno poboljšanje lokalnih uslova života, opća tendencija ka odlasku mogla značajno umanjiti u korist ostanka i doprinosa razvoju vlastite općine.

✓ Pregled izdvajanja i aktivnosti na području Općine Velika Kladuša u oblasti mobilnosti i informisanja mladih

Općina Velika Kladuša ima preglednu web stranicu sa odjeljcima koji se mogu odnositi na mlade poput obrazovanja, poduzetništva, kulture, turizma, zdravstva, poljoprivrede, nevladinih organizacija i vjerskih zajednica međutim ove podstranice sadrže generalne informacije, ne i aktuelnosti po ovim oblastima. Aktuelne vijesti objavljuju se na zasebnom odjeljku, koji sadrži aktuelne vijesti, javne pozive/nabavke, konkurse i javne rasprave. Od društvenih mreža, Općina ima aktivan nalog na društvenoj mreži Facebook. Općina kroz budžet podržava rad JP RTV Velika Kladuša.

Općina i njene institucije pomažu u promociji i referenciranju aktivnosti ustanova kroz pisane preporuke za grantove i projekte za škole i organizacije. Uspostavljena je praksa da Općina certificira učesnike projekata i inicijativa, što olakšava apliciranje za fondove i stipendije.

Članovi Radne grupe za oblast obrazovanja dostavili su prikaz načina informisanja mladih o sadržajima namijenjenih mladima.

Tabela 11 Načini informisanja mladih o sadržajima namijenjenih mladima

Kanal	Opis / Primjeri	Period / Učestalost
Školske oglasne table i bilteni	Informacije o kursevima, radionicama, natječajima za projekte, vanškolskim aktivnostima	Kontinuirano, ažuriranje po semestru ili mjesecu
Info panoji u omladinskim centrima i javnim institucijama	Objava radionica, edukacija, programa za mlade (Youth HUB, biblioteke)	Kontinuirano, mjesečno ažuriranje
Lokalni radio i novine	Najave edukacija i kurseva, projekata i stipendija	Povremeno, ovisno o događaju ili projektu
Web stranice škola i Općine	Detaljne informacije o programima, kursevima, projektima i natječajima	Redovno ažuriranje, često po objavi novih projekata
Društvene mreže	Facebook, Instagram – najave radionica, stipendija, volonterskih aktivnosti, edukacija	Kontinuirano, dnevno ili tjedno
E-mail liste i newsletteri	Direktno slanje informacija učenicima, studentima i roditeljima	Po potrebi, obično 1–2 puta mjesečno
Specijalizirane platforme za obrazovanje	Portali poput mladi.org i Erasmus+ platforme za edukacije i razmjene	Povremeno, ovisno o otvorenim pozivima i projektima
Metoda	Opis	Učestalost
Prezentacije u školama i centrima	Predstavnici škola, HUB-a ili projekata organizuju direktne prezentacije o kursevima, projektima, edukacijama	Po početku polugodišta ili projekta
Radionice i info-dani	Organizovanje događaja gdje mladi mogu dobiti sve informacije, pitati mentore ili predstavnike	Povremeno, posebno na početku školske godine
Individualno savjetovanje	Mentori, pedagozi ili koordinatori programa pružaju informaciju i pomoć u prijavama	Kontinuirano, po potrebi

Izvor: Radna grupa za Obrazovanje i nauku mladih

Općina Velika Kladuša nema fond za mobilnost mladih, ali iz budžetskih rezervi finansirani su troškovi odlaska učesnika na takmičenja, smotre i turnire čiji su korisnici i mladi.

Prema izvršenjima budžeta²⁵ periodu od 2023. do 2025. godine realizovana su sredstva za različite vidove sufinansiranja odlazaka organizacija i pojedinaca na takmičenja, kao i za troškove prevoza učenika. Kada je riječ o sufinansiranju troškova odlaska organizacija na takmičenja i manifestacije, tokom 2023. godine izdvojeno je 700 KM za Udruženje

²⁵ Izvršenja budžeta za 2023., 2024. i 2025. g. Općine Velika Kladuša. Dostupno na: [Budžet - Općina Velika Kladuša](#). Pristupljeno: april 2026.

paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Velika Kladuša radi sufinansiranja odlaska na sportske igre u Srbiju. U 2024. godini podržan je odlazak MNK Mujo Hrnjica na Treći memorijalni turnir u Gospiću sa iznosom od 1.200 KM, dok je za prijevoz učenika na takmičenje izdvojeno 2.000 KM za djelatnost „Sveznalica“. Tokom 2025. godine realizovan je najveći broj podrški organizacijama, pa je tako FC ABC Podzvizd dobio 4.153 KM za prijevoz na turnir u Budvu, Udruženje AKORD 1.000 KM za učešće na smotri folkloru u Zadru, KUD BISER dva puta po 1.000 KM za učešće na festivalu u Turskoj, KUD Tono Hrovat 2.000 KM za odlazak u austrijski grad Feldkirch, dok je Vokalni ansambl AKORD podržan sa 1.000 KM za učešće na smotri horova u Gradačcu.

Pored podrške organizacijama, realizovana su i sredstva za sufinansiranje odlaska pojedinaca na takmičenja. U 2023. godini za ovu namjenu izdvojeno je 862,30 KM, dok je tokom 2024. godine realizovano 1.231,85 KM i dodatnih 615,92 KM. U 2025. godini evidentirana su izdvajanja od 700 KM i 1.000 KM za podršku pojedincima pri odlasku na takmičenja.

Najveći dio sredstava odnosio se na sufinansiranje troškova prevoza učenika. U 2023. godini za ovu namjenu realizovano je 185.549 KM, tokom 2024. godine 162.136 KM, dok je u 2025. godini zabilježen porast izdvajanja na ukupno 214.980 KM

2.1.7. Kultura i sport

Kroz oblasti kulture i sporta mladi razvijaju ključne životne vještine poput timskog rada, discipline, odgovornosti i samopouzdanja, ali i grade vlastiti identitet i aktivno učestvuju u društvenom životu. Stoga, dostupnost kvalitetnih kulturnih i sportskih sadržaja direktno utiče na kvalitet slobodnog vremena mladih, ali i na njihovu povezanost s lokalnom zajednicom. Za jedinice lokalne samouprave, ulaganje u kulturu i sport predstavlja važan instrument za unapređenje kvaliteta života građana i za dugoročno zadržavanje mladih u lokalnoj sredini. Iako određeni sadržaji i aktivnosti postoje, iskustva mladih ukazuju na to da su mogućnosti za njihovo aktivno učešće često ograničene ili nedovoljno dostupne, posebno kada je riječ o raznovrsnosti ponude i kontinuitetu dešavanja. S druge strane, izražena zainteresovanost mladih za kulturne i sportske aktivnosti pokazuje da postoji značajan potencijal koji lokalne zajednice mogu dodatno razvijati kroz sistemsku podršku, ulaganja i bolje planiranje sadržaja u skladu s potrebama mladih.

U tom kontekstu, uloga lokalnih vlasti ogleda se ne samo u finansijskoj podršci ustanovama i organizacijama, već i u stvaranju podsticajnog okruženja koje omogućava ravnopravan pristup kulturnim i sportskim sadržajima za sve mlade. Razvijanjem infrastrukture, jačanjem saradnje s organizacijama civilnog društva i osiguravanjem kontinuiteta programa, moguće je stvoriti dinamičan i inkluzivan prostor u kojem mladi imaju priliku da se razvijaju, izražavaju i aktivno doprinose zajednici.

2.1.7.1. Pravni i institucionalni okvir

Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 49/2006 i 51/2009) utvrđuje nadležnosti jedinica lokalne samouprave u oblastima koje su uobičajene za lokalne zajednice, među kojima je i oblast kulture i sporta. Osim toga, Zakon o principima lokalne samouprave u FBiH kao vlastite nadležnosti jedinica lokalne samouprave propisuje ocjenjivanje kvaliteta pružanja usluga od strane javnih ustanova u oblastima kulture i sporta. Općine i gradovi također prema svojim mogućnostima mogu finansijskim sredstvima pomoći takve javne ustanove u vršenju njihovih nadležnosti kako bi se podigao kvalitet usluga u skladu s potrebama građana.

Zakon o sportu u Bosni i Hercegovini („Službene novine Bosne i Hercegovine“, br. 27/08, 102/09 i 66/16) definirao je sport kao djelatnost od javnog interesa. S obzirom na unutrašnje uređenje Bosne i Hercegovine, sport je u Bosni i Hercegovini organiziran na decentraliziran način s utvrđenim pravima i nadležnostima Bosne i Hercegovine, entiteta, Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i drugih nivoa administrativnog organiziranja. Zakon o sportu BiH kao javne interese i ciljeve Bosne i Hercegovine u sportu, između ostalih, propisuje razvijanje svijesti građana, posebno mladih, o sportu i njegovim vrijednostima te doprinos odgoju, obrazovanju i razvoju djece i mladih. Dodatno, Zakon propisuje da se u Bosni i Hercegovini mogu organizirati međunarodna sportska takmičenja i priredbe poput zimskih i ljetnih festivala mladih Evrope, balkanska i druga regionalna prvenstva, mediteranske igre...

Zakonski i podzakonski akti iz oblasti sporta koji se trenutno primjenjuju u Unsko-sanskom kantonu, a koji se direktno ili indirektno tiču mladih su:

- Zakon o sportu BiH („Službene novine Bosne i Hercegovine“, br. 27/08, 102/09 i 66/16);
- Zakon o sportu Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, br. 15/10);
- Zakon o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, br. 3/11).

✓ **Kultura**

Ustavom Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 60/02, 18/03, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05 i 88/08) propisano je, među posebnim nadležnostima kantona, i utvrđivanje i provođenje kulturne politike. Usto, navodi se da svaki kanton može na općinu i grad na svojoj teritoriji prenijeti ovlaštenja u vezi s kulturom.

Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 49/2006 i 51/2009) utvrđuje nadležnosti jedinica lokalne samouprave u oblastima koje su uobičajene za lokalne zajednice, među kojima je i oblast kulture i sporta. Osim toga, Zakon o principima lokalne samouprave u FBiH kao vlastite nadležnosti jedinica lokalne samouprave propisuje ocjenjivanje kvaliteta pružanja usluga od strane javnih ustanova u oblastima kulture i sporta. Općine i gradovi također prema svojim mogućnostima mogu finansijskim sredstvima pomoći takve javne ustanove u vršenju njihovih nadležnosti kako bi se podigao kvalitet usluga u skladu s potrebama građana.

Zakonski i podzakonski akti iz oblasti kulture i sporta koji se trenutno primjenjuju u Unsko-sanskom kantonu, a koji se direktno ili indirektno tiču mladih su:

- Zakon o ustanovama („Službeni list R BiH“, br. 6/92, 8/93 i 19/94);
- Zakon o kulturi Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, br. 2/09);
- Zakon o muzejskoj djelatnosti Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, br. 6/01);
- Zakon o arhivskoj djelatnosti Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, br. 6/99 i 10/03);
- Zakon o bibliotečkoj djelatnosti Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, br. 6/99 i 10/03);
- Zakon o izdavačkoj djelatnosti Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, br. 12/03);
- Zakon o pravima samostalnih umjetnika Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, br. 12/03 i 15/10)
- Zakon o zaštiti kulturnog naslijeđa Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, br. 03/04 i 15/10).

Nadležni organ za oblast kulture i sporta na nivou Bosne i Hercegovine je Ministarstvo civilnih poslova BiH, u okviru kojeg djeluje Sektor za sport. Sektor je podijeljen na tri odsjeka: Odsjek za međunarodnu suradnju i razvoj sporta, Odsjek za razvoj i praćenje informacijskog sustava u sportu, Odsjek za praćenje izrade i provođenja strategija, projekata i programa u sportu. Među najvažnije poslove sektora ubraja se usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu u području sporta te sudjelovanje u radu međunarodnih organizacija iz oblasti sporta i osiguravanje izvršavanja međunarodnih obaveza BiH.

Sektor za nauku i kulturu nadležan je za koordinaciju aktivnosti s nadležnim entitetskim ministarstvima i tijelima za definiranje strategije na međunarodnom planu u područjima nauke i kulture. U okviru ovog sektora djeluje Odsjek za kulturu. Sektor između ostalog prati primjenu domaćih sporazuma i strateških dokumenata iz oblasti kulture, prati primjenu usvojenih konvencija i deklaracija, koordinira aktivnosti saradnje s organima i tijelima Evropske unije i Ujedinjenih nacija i drugim asocijacijama iz oblasti kulture koje djeluju na globalnom nivou.

Za oblast kulture i sporta u Federaciji Bosne i Hercegovine nadležnost pripada Federalnom ministarstvu kulture i sporta, koje obavlja upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine koji se odnose na koordinaciju u oblasti kulture i sporta. Zbog unutrašnjeg uređenja Federacije BiH i decentraliziranog sistema, oblast kulture i sporta

uređuje svaki od deset kantona. Svaki kanton ima svoje ministarstvo nadležno za kulturu i sport. U Unsko-sanskom kantonu to je Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta. Ovo ministarstvo obavlja upravne, stručne i druge poslove koji se odnose na uspostavljanje i unapređenje kulturno-historijske i naučne saradnje radi promoviranja dostignuća u oblasti kulture, sporta i umjetnosti na području Kantona, saradnju s nevladinim, domaćim i stranim organizacijama u oblasti kulture i sporta, osnivanje ustanova u oblasti kulture te razvoj i unapređenje kulture, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva.

JU Centar za kulturu i obrazovanje „Zuhdija Žalić“ u Velikoj Kladuši djeluje kao centralna javna ustanova za razvoj i promociju kulture, obrazovanja i društvenog života u općini, organizujući raznovrsne sadržaje poput pozorišnih predstava, filmskih projekcija, koncerata, izložbi i književnih događaja, te upravljajući gradskom bibliotekom i drugim kulturnim resursima. Centar je sjedište i "Kladuških dana kulture". U sklopu Centra je gradska biblioteka sa oko 17.000 knjiga.

U Kladuši se već tradicionalno svake godine održavaju „Kladuško ljeto“ i „Kladuška zima“, a obje manifestacije sadržavaju program koji uključuje muzičko-zabavne, kulturno-umjetničke i sportske sadržaje.

Pored produkcije i organizacije manifestacija, Centar pruža prostor za rad lokalnih umjetnika, kulturno-umjetničkih društava i udruženja, podstiče amatersko stvaralaštvo i uključivanje građana svih uzrasta u kulturne aktivnosti, te saraduje s obrazovnim, kulturnim i drugim institucijama s ciljem jačanja kulturne ponude i očuvanja kulturnog identiteta zajednice. Na području Velike Kladuše djeluje nekoliko kulturno-umjetničkih društava te udruženja koja se bave kulturnoumjetničkim naslijeđem i promocijom kulture.²⁶

2.1.7.3. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Na pitanje da li imaju priliku posjećivati događaje iz oblasti kulture i umjetnosti (predstave, koncerte, izložbe i slično), bez obzira da li ih posjećuju, 30,8% mladih odgovorilo je da je to rijetko. Da često imaju priliku prisustvovati takvim događajima odgovorilo je 6,3% mladih. Kulturne događaje nikako nemaju priliku posjećivati, prema njihovim odgovorima, 39,5% ispitanika. Da ne znaju za kulturne događaje odgovorilo je 18,4% anketiranih.

Da imaju priliku, 26,2% mladih kaže da bi sasvim sigurno posjećivali kulturne događaje (72,5% žena i 27,5% muškaraca), a 26,5% kaže da bi vjerovatno išli na takve događaje i tu prednjače žene (56,5%) u odnosu na muškarce (43,5%). Nikako ne bi posjećivalo kulturne sadržaje 12,1% mladih, a vjerovatno ne bi 13%. Da ne znaju bi li išli na kulturne događaje odgovorilo je 17,3%.

Grafik 12. Posjećivanje kulturnih događaja

²⁶ "JU Centar za kulturu i obrazovanje 'Zuhdija Žalić'." JU Centar za kulturu. Općina Velika Kladuša, <https://velikakladusa.gov.ba/javne-ustanove-i-preduzeca/ju-centar-za-kulturu/>

Izvor: Insitut za razvoj mladih KULT

Mladi su rekli da nemaju priliku posjećivati određene događaje, poput izložbi i predstava, a naglašavaju da im je kino dvorana u izgradnji.

Općina Velika Kladuša je u Budžetu za 2025. godinu za Sportski savez izdvojila grant u iznosu 250.000 KM, dok je grant za sufinansiranje sportskih aktivnosti i projekata iznosio 300.000 KM.

Priliku da često prisustvuju sportskim događajima ima 24,5% mladih, a 34,3% ih kaže da imaju priliku, ali rijetko. Na drugoj strani, 20,2% mladih ističe da nemaju uopće priliku posjećivati sportske događaje. Da ne znaju za sportske događaje istaklo je 15,3% mladih. Na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 5,8% ispitanika.

Više od trećine mladih u općini Velika Kladuša sasvim sigurno posjećivalo bi sportske događaje kada bi za to imali priliku (36,6%), a vjerovatno bi išlo na ovakve događaje 26,5% ispitanih. Da vjerovatno ne bi išli na sportske događaje odgovorilo je 8,5% ispitanika. Mladih koje uopće ne zanima sport ima 12,4%, odnosno, ne bi posjećivali sportska takmičenja i da imaju priliku.

Grafik 13. Posjećivanje sportskih događaja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Što se tiče sportskih aktivnosti, skoro trećina mladih, odnosno 31,7%, ne bavi se sportom ili rekreativnim aktivnostima. U ovoj kategoriji dominiraju žene kojih je 68,2%, dok je neaktivnih muškaraca 31,8%.

Na fokus grupama djevojke su izjavile da muškarci više treniraju jer je društveno prihvatljivije dopustiti mladim muškarcima i dječacima da nakon škole ostanu na treningu, da se prevezu iz vangradskih do gradskih sredina, dok se kod djevojaka želja za bavljenjem sportom potiskuje pod objašnjenjem da je teže za djevojke da same putuju i idu na trening u gradu.

Prema njihovim odgovorima, najviše aktivnih mladih bavi se ekipnim sportovima poput nogometa, košarke, odbojke i slično, i to 27,4% ispitanika. Na drugom mjestu je odlazak u teretanu, odnosno 22,3% bavi se bodybuildingom, kondicijskim vježbanjem i slično. Osim toga, 8,5% mladih bavi se fitnessom, odnosno, pilatesom, jogom, aerobikom, plesom i slično, dok su planinarenje, hiking i slične aktivnosti izbor za 3,7% ispitanika. Borilačkim sportovima bavi se 6,3% anketiranih, a isti procenat je mladih koji se bave trčanjem (6,3%). Biciklizmom se bavi 2,9% mladih, dok se individualnim sportovima, poput tenisa i plivanja, bavi 3,7% ispitanih iz Velike Kladuše.

✓ Pregled izdvajanja i aktivnosti na području Općine Velika Kladuša u oblasti kulture i sporta

Centar kulturnih dešavanja u Općini Velika Kladuša je JU Centar za kulturu i obrazovanje „Zuhdija Žalić“ čiji rad Općina podržava kroz budžet i to sa 97.122 KM u 2023., 103.474 KM u 2024., dok je u 2025. godini iznos bio značajno povećan i to na 355.475 KM.

Tabela 12 Podrška Općine Velika Kladuša za kulturu i sport

Namjena	Visina realizovanih sredstava		
	2023.	2024.	2025.
Transfer za kulturu	0 KM	0 KM	139.230 KM
Grant za kulturne i sportske manifestacije, Dani poljoprivrede	18.205 KM	16.929 KM	19.977 KM
Grant za kulturne i sportske manifestacije, 4 kladuška doba	207.276 KM	247.402 KM	209.245 KM
Grant za Sportski savez	119.464 KM	22.017 KM	201.400 KM
Grant za sufinansiranje sportskih aktivnosti i projekata	-	-	125.000 KM
Grant za KUD "Tono Hrovat" Velika Kladuša	-	-	3.260 KM

Izvor: Izvršenja budžeta za 2023., 2024. i 2025. g. Općine Velika Kladuša²⁷

Udruženja u oblasti kulture u Velikoj Kladuši uglavnom se bave očuvanjem i promocijom kulturne tradicije, posebno kroz folklor, muziku, običaje i rad s mladima. Kulturno-umjetnička društva organizuju folklorne sekcije, nastupe i festivale te okupljaju građane radi razvoja kulturnog amaterizma i njegovanja identiteta, dok organizacije poput „Preporoda“ djeluju šire kroz istraživanje, očuvanje i promociju kulturnog naslijeđa, organizaciju događaja i edukativnih aktivnosti. Pored toga, pojedina udruženja fokusirana su na zaštitu kulturno-historijske baštine i prirodnih vrijednosti, dok udruženja žena kombinuju očuvanje tradicije (npr. rukotvorine, običaji) s humanitarnim, društvenim i edukativnim radom u zajednici.

Tabela 13. Pregled udruženja iz oblasti kulture na području općine Velika Kladuša

Redni broj	Naziv udruženja
1.	Kulturno umjetničko društvo "Tono Hrovat"
2.	Kulturno umjetničko društvo "ABC Podzvzd"
3.	Kulturno umjetničko društvo "Vrnograč"
4.	Udruženje Bošnjaka zajednica kulture Preporod, Općinsko društvo Velika Kladuša
5.	Udruženje za zaštitu kulturnohistorijske tradicije "Stari grad Podzvzd"
6.	Udruženje žena Mala Kladuša
7.	Kulturno umjetničko društvo "Biser"

²⁷Izvršenja budžeta za 2023., 2024. i 2025. g. Općine Velika Kladuša. Dostupno na: [Budžet - Općina Velika Kladuša](#). Pristupljeno: april 2026.

8.	Udruženje žena „Ašik kaldrma“ Podzvizd
9.	Udruženje žena „Svjetlost“ Vrnograč
10.	Udruženje žena „Đul“ Crvarevac

Izvor: Web stranica Općine Velika Kladuša

Sportski savez Velika Kladuša okuplja oko 30 članica koje čine nogometni, košarkaški i odbojkaški klubovi, zatim klubovi borilačkih vještina, te teniski, šahovski i biciklistički klubovi.

Kroz „Tekući transfer udruženjima građana“ utvrđenih budžetom Općine Velika Kladuša za 2023. godinu izdvojeno je, između ostalog, 70.000,00 KM za Udruženja iz oblasti sporta i 20.000,00 KM za Udruženja iz oblasti obrazovanja, religije, kulture i umjetnosti. Rezultati Javnog poziva putem kojeg su ova sredstva dodijeljena su objavljeni javno, uz jasna obrazloženja i iznose dodijeljene za 15 udruženja koja su dobila podršku.

Za 2024. godinu kroz ovaj transfer izdvojeno je 150.000,00 KM od čega 30.000,00 KM za udruženja iz oblasti obrazovanja, religije, kulture i umjetnosti. U okviru Granta za udruženja građana, 2025. godine Javnim pozivom su dodijeljena sredstva za projekte iz različitih oblasti, između ostalih i za sport i rekreaciju, te kulturu i umjetnost iznosima od 3.000 do 15.000 KM po projektu. Dodijeljena su sredstva za ukupno 22 aplikanta, nevladine organizacije i udruženja s područja Općine Velika Kladuša.

Općina po zahtjevu podržava odlazak sportista i KUD-ova na takmičenja.

Osim finansijske podrške projektima u oblasti sporta i kulture, te podrške organizacijama i klubovima, Općina je u referentnom periodu podržala vanjsko uređenje oko zgrade Centra za kulturu sa 82.614 KM, te rekonstrukciju zgrade JU Centar za kulturu i obrazovanje sa 98.123 KM uz podršku Vlade Federacije i Federalnog ministarstva kulture i sporta.

2.1.8. Sigurnost mladih

Iako je u Bosni i Hercegovini sigurnost normativno uređena kroz širok spektar krivičnih i drugih relevantnih zakona, koji osiguravaju zaštitu svih građana, uključujući i mlade, ova oblast zahtijeva kontinuirano unapređenje u praksi, posebno kada je riječ o prepoznavanju specifičnih potreba i izazova s kojima se mladi suočavaju. Mladi kao osjetljiva društvena kategorija često su izloženi različitim oblicima rizika, kako u privatnom, tako i u javnom prostoru, što dodatno naglašava važnost preventivnog djelovanja i koordinisanog pristupa svih nadležnih aktera.

Na lokalnom nivou, sigurnosna situacija se ne ogleda samo kroz formalne pokazatelje, već i kroz subjektivni osjećaj sigurnosti među mladima, koji direktno utiče na kvalitet njihovog svakodnevnog života. Iskustva i percepcije mladih ukazuju na prisutnost različitih oblika nasilja, ali i na određene izazove u javnom prostoru, uključujući sigurnost u saobraćaju i druge faktore koji mogu uticati na njihovu slobodu kretanja i osjećaj zaštite. U tom kontekstu, uloga lokalnih vlasti i institucija je višestruka i od ključnog značaja. Osim osiguravanja efikasnog rada nadležnih službi, posebno policije i sistema socijalne zaštite, neophodno je razvijati i održavati snažnu međuinstitucionalnu saradnju, te kontinuirano ulagati u edukativne i preventivne aktivnosti usmjerene na mlade.

2.1.8.1. Pravni i institucionalni okvir

Sigurnost je u Bosni i Hercegovini garantirana prvenstveno aktima krivičnog zakonodavstva, koje čine Krivični zakon BiH te krivični zakoni entiteta i Brčko distrikta BiH. Pored krivičnih zakona koji čine osnovu pravnog okvira, sigurnost mladih, iako ne izričito, garantirana je i kroz druge zakone države Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko distrikta BiH kojima su eventualno propisana krivična djela. Navedeni zakoni čine dopunsko krivično zakonodavstvo, te se kazne i druge sankcije mogu propisivati jedino ako su u skladu s odredbama sistemskog krivičnog zakonodavstva. U širem smislu, u pravni okvir

kojim se osigurava sigurnost mladih ubrajaju se i krivični procesni zakoni (Zakon o krivičnom postupku BiH, zakoni o krivičnom postupku na nivou entiteta kao i Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH), kao i Zakon o izvršenju krivičnih sankcija. Važno je navesti i posebno krivično zakonodavstvo, poput Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, kojim je 2003. godine prvi put regulirano seksualno uznemiravanje, kao i Zakona o zabrani diskriminacije BiH, a koji moraju biti u skladu s krivičnim zakonima u pogledu uvjeta odgovornosti i kažnjivosti.

U kontekstu mladih, važno je napomenuti da Krivični zakon Federacije BiH ne propisuje krivično djelo vršnjačkog nasilja, stoga se na maloljetne počinioce krivičnih djela primjenjuju Krivični zakon Federacije BiH, Zakon o krivičnom postupku Federacije BiH, kao i Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Federacije BiH. Također, na maloljetne prijestupnike primjenjuje se i Zakon o prekršajima Federacije BiH. Postupanje s djecom i mladima počiniteljima krivičnih djela podrazumijeva prvenstveno njihovu zaštitu, podršku i pronalazak najboljih rješenja kako bi se korigirala njihova neprilagođena ponašanja. Djeca i mladi spadaju u osjetljivu kategoriju čija se ličnost odlikuje posebnim psihofizičkim karakteristikama, što zahtijeva i posebna pravila postupanja. Ona su utvrđena Zakonom o zaštiti i postupanju sa maloljetnicima u krivičnom postupku Federacije BiH, koji u svojoj primjeni ima zadatak da štiti najbolji interes djeteta. Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku FBiH podrazumijeva brojne aktere koji su uključeni u pružanje pomoći djetetu, a to su: policija, organi starateljstva, porodica, škola, brojne institucije društvene zajednice te na kraju tužilaštva i sudovi.

U Unsko-sanskom kantonu primjenjuje se Zakon o unutrašnjim poslovima Unsko-sanskog kantona, a rad Ministarstva unutrašnjih poslova ovog kantona temelji se na Ustavu BiH, Ustavu Federacije BiH, Ustavu USK te zakonima i drugim propisima BiH, FBiH i USK. Propisi koje donosi Ministarstvo i sve ostale radnje Ministarstva moraju biti u skladu s međunarodno prihvaćenim principima policijske službe.

Propisi prema kojima postupa Ministarstvo unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona su brojni, a ističemo neke od njih koji su važni za mlade i njihovu sigurnost:

- Porodični zakon Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj: 35/05, 31/14, 41/05);
- Zakon o javnom redu i miru Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj: 15/10);
- Zakon o oružju i municiji Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona, broj: 15/21);
- Zakon o sprečavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 08/06);
- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici („Službene novine FBiH“, broj: 20/13, 75/21);
- Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku („Službene novine FBiH“, broj: 7/14, 74/20).

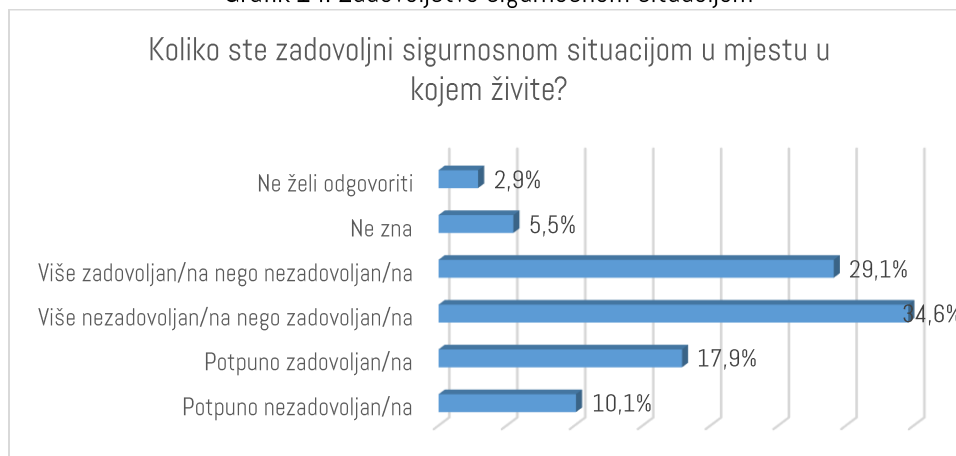
Ministarstvo unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona (MUP USK) nadležno je za pitanje sigurnosti na području Unsko-sanskog kantona i za izvršavanje poslova propisanih Zakonom o unutrašnjim poslovima Unsko-sanskog kantona.

Policajska stanica Velika Kladuša direktno je nadležna da osigurava društvenu, imovinsku i ličnu i opću sigurnost građana na području Velike Kladuše.

2.1.8.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Sigurnosnom situacijom u Velikoj Kladuši 34,6% mladih više je nezadovoljno, nego zadovoljno. S druge strane, sigurnošću je više zadovoljno, nego nezadovoljno 29,1% ispitanih. Da su potpuno zadovoljni sigurnosnom situacijom odgovorilo je 17,9% mladih, a potpuno nezadovoljnih je 10,1%.

Grafik 14. Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

U slučajevima kada se trebaju sjetiti znaju li nekoga ko je bio žrtva nasilja, značajni oblici nasilja koje su mladi istakli je nasilje u porodici, i to 26,5% poznaje nekoga ko je bio žrtva ovog oblika nasilja. Kod međuvršnjačkog nasilja, 24,2% mladih je odgovorilo da poznaje nekoga ko je bio žrtva, a kod nasilja na internetu, 13,3% mladih ističe da poznaje takve žrtve.

Na pitanje da li su oni bili žrtve nekog oblika nasilja, 61,1% je kazalo kako nikada nisu bili žrtve. Potom, 11,8% ih je odgovorilo da su bili žrtve međuvršnjačkog nasilja, 4,3% nasilja na internetu i 9,2% nasilja u porodici. Osim toga, žrtava seksualnog nasilja, prema njihovim odgovorima, bilo je 3,2%. Žrtava nasilja na radnom mjestu je 2,9%. Pored toga, 2,6% ih je odgovorilo da su bili žrtve razbojništva. Nasilje od strane partnera ili partnerice doživjelo je 3,2% anketiranih. Da li su bili žrtve bilo koje vrste nasilja nije željelo odgovoriti 4,6% ispitanika, a da ne znaju da li su bili žrtve odgovorilo je 6,9%.

Koliko se osjećaju sigurno u Velikoj Kladuši, odgovori na fokusnoj grupi bili su podijeljeni. Većinom su se djevojke izjasnile da se ne osjećaju sigurno i obrazložile razloge. Između ostalog, navode problem sa psima lualicama i osobama pod utjecajem narkotika.

✓ Pregled aktivnosti na području Općine Velika Kladuša u oblasti sigurnosti

Članovi Radne grupe za sigurnost navode da pedagozi i psiholozi osnovnih i srednjih škola vrše edukaciju učenika o svim oblicima nasilja i mogućnostima prijavljivanja istog, pa i da pripadnici Policijske stanice vrše redovne edukacije u školama. Nevladine i humanitarne organizacije kroz svoje aktivnosti uključuju veliki broj mladih i sa istima rade na prevenciji nasilja, posebno sa fokusom na međuvršnjaško nasilje.

Policijska stanica najčešće saraduje sa centrima za socijalni rad, tužilaštvom, sudovima, zdravstvenim ustanovama, obrazovnim institucijama (školama i vrtićima), kao i sa nevladinim organizacijama koje djeluju u oblasti zaštite ljudskih prava i podrške ranjivim kategorijama stanovništva.

Saradnja se ostvaruje kroz različite vidove djelovanja, kao što su:

- Razmjena informacija i obavještenja između institucija u cilju pravovremenog reagovanja na određene sigurnosne ili socijalne probleme.
- Zajedničko postupanje u konkretnim slučajevima, posebno u situacijama nasilja u porodici, maloljetničke delinkvencije ili zanemarivanja djece, gdje policija zajedno sa centrom za socijalni rad i drugim nadležnim institucijama preduzima mjere zaštite.

- Učešće u multidisciplinarnim timovima, radnim grupama i koordinacionim sastancima na kojima se razmatraju pojedinačni slučajevi ili planiraju preventivne aktivnosti.
- Provođenje preventivnih aktivnosti, kao što su edukacije, radionice i kampanje u školama i lokalnoj zajednici s ciljem podizanja svijesti o sigurnosti, prevenciji nasilja i zaštiti djece i mladih.
- Upućivanje žrtava na odgovarajuće institucije, poput zdravstvenih ustanova ili centara za socijalni rad, radi pružanja stručne pomoći, psihosocijalne podrške i zaštite.
- Na ovaj način policijska stanica kroz kontinuiranu saradnju sa drugim institucijama doprinosi efikasnijem rješavanju problema u zajednici, boljoj zaštiti žrtava i prevenciji različitih oblika kriminaliteta i nasilja.

Na nivou zajednice prisutan je faktor rizika od ugrožavanja sigurnosti u saobraćaju. U prethodnom periodu zabilježeni su i prijavljivi slučajevi saobraćajnih nezgoda, pri čemu je jedan od najčešćih uzroka neprilagođena brzina kretanja vozila uslovima na putu.

U pojedinim slučajevima u saobraćajnim nezgodama evidentirani su i mladi kao oštećena lica, odnosno učesnici koji su zadobili povrede ili materijalnu štetu. Takođe, zabilježene su situacije u kojima su mlade osobe bile i počinioi prekršaja u saobraćaju, najčešće zbog neprilagođene brzine, neiskustva u vožnji, kao i nedovoljnog poštivanja saobraćajnih propisa.

Nadležne institucije, uključujući policiju, kroz redovne kontrole saobraćaja, preventivne aktivnosti i edukativne kampanje nastoje uticati na podizanje svijesti učesnika u saobraćaju, posebno mladih, o važnosti poštivanja saobraćajnih pravila i prilagođavanja brzine uslovima na putu, kako bi se smanjio broj saobraćajnih nezgoda i povećala ukupna sigurnost u saobraćaju.

Policijska stanica i druge relevantne institucije provode više aktivnosti usmjerenih na poboljšanje sigurnosti i položaja mladih u zajednici:²⁸

- Edukativni programi u školama (Period: 2015. – 2026.)
Opis: Predavanja i radionice o saobraćajnoj sigurnosti, prevenciji nasilja, zloupotrebi droga i digitalnoj sigurnosti.
Obuhvaćeno više od 1.200 učenika osnovnih i srednjih škola.
- Preventivne kampanje i javne akcije (Period: 2017. – 2026.)
Opis: Kampanje u saradnji sa školama i lokalnim omladinskim organizacijama o bezbjednom ponašanju u saobraćaju i vršnjačkom nasilju.
Postignuti rezultati: Direktno uključeno oko 800 mladih; povećana svijest o sigurnosnim rizicima, posebno neprilagođenoj brzini i digitalnoj sigurnosti

²⁸ Matrica 1 Radne grupe za sigurnost

2.2. Vizija razvoja institucionalne brige o mladima u općini Velika Kladuša

VIZIJA: „Velika Kladuša je prosperitetna i otvorena zajednica u kojoj su mladi osnaženi partneri, informisani akteri odlučivanja i nosioci inovacija koji svoju budućnost grade na temeljima znanja, aktivizma i lokalne pripadnosti.“

Općina Velika Kladuša odlučna je u namjeri da postane sredina koja prepoznaje mlade ne samo kao korisnike usluga, već kao ključni društveni kapital i pokretače pozitivnih transformacija. Izrada Strategije prema mladima Općine Velika Kladuša 2026–2031. predstavlja najznačajniji iskorak u uspostavljanju systemske i institucionalne brige o ovoj populaciji, pružajući jasan i dugoročan pravac djelovanja zasnovan na realnim potrebama i istraživanjem potvrđenim prioritetima.

Kao dokument koji trasira put razvoja za naredni petogodišnji period, ova strategija je koncipirana realno i objektivno. Svjesni nadležnosti jedinice lokalne samouprave, dokument se fokusira na sedam ključnih oblasti koje direktno oblikuju svakodnevnicu mladih Kladuščanki i Kladuščana:

Dva temeljna principa prožimaju svaku mjeru i cilj ovog dokumenta: inkluzivnost kroz osiguravanje jednakih šansi za sve, te participacija kroz direktno uključivanje mladih u procese donošenja odluka. Strategija teži da prevaziđe fragmentiranost informacija i stvori modernu, digitalno prilagođenu platformu komunikacije s mladima, istovremeno jačajući njihovu mobilnost kao alat za sticanje novih kompetencija.

Vizija strategije utemeljena je na istraživanju koje je pokazalo da mladi u Velikoj Kladuši posjeduju snažnu vezu s rodnim krajem i želju da doprinesu njegovom razvoju. Upravo zato, ovaj dokument nije puki administrativni popis problema, već partnerski sporazum između lokalnih vlasti i mladih. Kroz precizno definisane strateške ciljeve, indikatore i mjerljive korake, Općina šalje jasnu poruku: cilj nam je stvoriti okruženje u kojem mladi ne moraju odlaziti da bi uspjeli, već ostaju jer su podržani, informisani i cijenjeni kao ravnopravni graditelji budućnosti Velike Kladuše.

Poseban fokus strategije stavljen je na transformaciju načina na koji općinska uprava komunicira s mladima. Svjesni činjenice da su tradicionalni kanali informisanja izgubili na značaju, plan predviđa digitalnu transformaciju i prilagođavanje informacija platformama koje mladi svakodnevno koriste, poput Instagrama i internet portala. Cilj je osigurati da svaka

mlada osoba ima nesmetan pristup informacijama o stipendijama, grantovima i edukacijama, čime se eliminira osjećaj isključenosti i stvara baza za aktivnije učešće u javnom životu.

Pitanje mobilnosti u ovom dokumentu dobiva novu dimenziju kroz insistiranje na povezivanju unutar granica Bosne i Hercegovine, uz istovremeno zadržavanje međunarodnih prilika. Strategija prepoznaje da putovanja i razmjene iskustava nisu luksuz, već ključni alat za izgradnju kompetencija i društvene kohezije. Uspostavljanjem stabilnih fondova za mobilnost, općina želi omogućiti mladima da stiču nova znanja u drugim sredinama, ali s jasnim ciljem da ta iskustva donesu nazad u Veliku Kladušu i ugrade ih u razvoj lokalnog preduzetništva i kulture.

Na kraju, ovaj strateški dokument služi kao garant stabilnosti i kontinuiteta u finansiranju omladinskih projekata. On postavlja jasne mehanizme odgovornosti i nadzora, osiguravajući da planirana sredstva budu namjenski utrošena na inicijative koje dolaze direktno od mladih. Kroz sinergiju omladinskih udruženja, Vijeća mladih i općinskih institucija, Strategija 2026–2031. nastoji izgraditi povjerenje koje prevazilazi formalno planiranje, šaljući poruku da su mladi u Velikoj Kladuši cijenjeni akteri čiji se glas ne samo čuje, već i uvažava kao temelj budućeg prosperiteta.

3. STRATEŠKI CILJEVI

STRATEŠKI CILJ 1 Unaprijediti obrazovanje, zapošljivost i poduzetništvo mladih kroz snažniju povezanost obrazovnog sistema s tržištem rada i sveobuhvatnu podršku ekonomskoj uključenosti mladih.

Ovaj strateški cilj odgovara na izazove s kojima se mladi suočavaju na putu od obrazovanja do zaposlenja i ekonomske samostalnosti. Mjere i aktivnosti usmjerene su na uspostavu funkcionalnih mehanizama saradnje između općine, škola i privrednih subjekata, unapređenje kvalitete i dostupnosti praktične nastave te razvoj karijernog savjetovanja kao sistemskog alata za bolju pripremu mladih za tržište rada. Pored formalnog obrazovanja, cilj obuhvata i ulaganje u neformalne oblike učenja i sticanja kompetencija, kao i podršku nastavnicima u kreiranju kvalitetnije nastave. Posebna pažnja posvećuje se finansijskoj pristupačnosti obrazovanja te informiranosti mladih o programima zapošljavanja i poduzetničke podrške. Ostvarenje ovog cilja doprinosi smanjenju nezaposlenosti mladih, razvoju poduzetničke kulture i ekonomskoj uključenosti, uz poseban fokus na mlade iz ranjivih i marginaliziranih grupa.

STRATEŠKI CILJ 2 Unaprijediti zdravlje, socijalnu sigurnost i zaštitu mladih kroz razvoj pristupačnih zdravstvenih i socijalnih usluga, te uspostavu snažnog međuinstitucionalnog sistema podrške i zaštite mladih.

Briga o zdravlju i socijalnoj sigurnosti mladih zahtijeva koordiniran, međusektorski pristup koji prevazilazi granice pojedinačnih institucija. Ovaj cilj adresira zdravstvene izazove mladih poput nedovoljne zdravstvenu kulturu i preventivne brige, stigme vezane za ginekološke i mentalne zdravstvene usluge, te ograničen pristup sistematskim pregledima i pouzdanim informacijama o reproduktivnom zdravlju. Zatim, nedovezuje se na socijalnu nesigurnost i isključenost koju uzrokuje nedovoljna informiranost o pravima i uslugama socijalne zaštite, stambena nesigurnost, a adresira i potrebu za većom uključenosti marginaliziranih grupa u programe podrške. Uz socijalnu brigu, važna su i sigurnosna pitanja zbog čega ovaj cilj adresira i probleme poput porasta vršnjačkog nasilja, izloženost rizičnim ponašanjima i psihoaktivnim supstancama te nedovoljno razvijene međuinstitucionalne mehanizme zaštite. Cilj se oslanja na saradnju zdravstvenih, socijalnih, obrazovnih i sigurnosnih institucija te civilnog društva, s težištem na prevenciji, destigmatizaciji i uslugama prilagođenim stvarnim potrebama mladih.

STRATEŠKI CILJ 3 Povećati uključenost i vidljivost mladih u zajednici kroz jačanje njihovog glasa u odlučivanju, podršku kulturnom i sportskom razvoju te unapređenje informisanja, mobilnosti i prilika za kvalitetno slobodno vrijeme.

Aktivno i smisljeno učešće mladih u životu zajednice moguće je kreiranjem dostupnih sadržaja, dobru infrastrukturu, informacije i prostor za izražavanje. Ovaj strateški cilj teži upravo tome da mladi budu korisnici i kreatori kulturnih, sportskih i društvenih vrijednosti u svojoj sredini.

Cilj odgovara na četiri ključna izazova:

- Ograničen pristup kulturnim i sportskim sadržajima uslijed finansijskih i infrastrukturnih barijera te nedovoljne institucionalne podrške.
- Slaba participacija mladih u procesima odlučivanja i nedovoljna razvijenost omladinskog aktivizma i volonterizma.
- Nedostatke u informisanju i mobilnosti koji smanjuju prilike mladih da se povežu s resursima, programima i prilikama izvan svoje neposredne okoline.
- Nedovoljno prepoznavanje dostignuća mladih u kulturi i sportu kao vrijednosti za zajednicu u cjelini.